

Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi

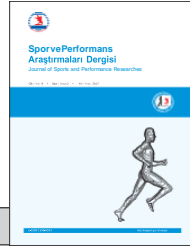
Journal of Sports and Performance Researches

Cilt / Vol: 11 • Sayı / Issue: 1 • Yıl / Year: 2020

e-ISSN 1309-8543

<http://dergipark.gov.tr/omuspd>

Sahibi / Owner

Dr. Sait BİLGİÇ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü

Genel Yayın Yönetmeni / Executive Editor

Dr. Soner ÇANKAYA

Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Dekanı

Baş Editör / Editor in Chief

Dr. Özgür BOSTANCI

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Osman İMAMOĞLU	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Soner ÇANKAYA	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Tülin ATAN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Menderes KABADAYI	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Özgür BOSTANCI	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Murat ELİÖZ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Mehmet ÇEBİ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Musa ÇON	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Egemen ERMiŞ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yıldırım KAYACAN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Bilal DEMİRHAN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Levent BAYRAM	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Erol DOĞAN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Bade YAMAK	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Deniz Özge YÜCELOĞLU KESKİN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Vedat ERİM	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yener AKSOY	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Ali Kerim YILMAZ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Gül ÇAVUŞOĞLU	Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Yayın Periyodu ve Türü / Publication Type and Periods

SPD 4 ayda bir, yılda 3 sayı yayınlanan yerel süreli yayındır

JSPR is published 3 times a year

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi

Kurupelit Kampüsü - 55139 - Atakum / SAMSUN spd@omu.edu.tr

Online ISSN NO:1309-8543

Tel: +90362 312 19 19 - 5676 - 5637 Fax: +90362 457 69 24

DANIŞMA KURULU / Scientific Advisory Board

Dr. A. Ahmet DOĞAN,	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. A. Faik İMAMOĞLU,	Gazi Üniversitesi
Dr. Abdullah CENİKLİ,	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Ahmet SANIOĞLU,	Selçuk Üniversitesi
Dr. Ajlan SAÇ,	Trakya Üniversitesi
Dr. Akan BAYRAKDAR,	Bingöl Üniversitesi
Dr. Ali KIZILET,	Marmara Üniversitesi
Dr. Ali TEKİN,	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Aliye MENEVŞE,	İstanbul Esenyurt Üniversitesi
Dr. Aslan KALKAVAN,	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Bade YAMAK,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Bilal ÇOBAN,	Fırat Üniversitesi
Dr. Bilal DEMİRHAN,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Birol ÇOTUK,	Marmara Üniversitesi
Dr. Burçin ÖLÇÜCÜ,	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Cengiz ARSLAN,	Fırat Üniversitesi
Dr. Deniz Özge Yüceloğlu KESKİN,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. E. Ahmet TERZİOĞLU,	Erzincan Üniversitesi
Dr. Egemen ERMİŞ,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Emin KURU,	Gazi Üniversitesi
Dr. Erkan DEMİRKAN,	Hitit Üniversitesi
Dr. Erman ÖNCÜ,	KTÜ
Dr. Erdal ZORBA,	Gazi Üniversitesi
Dr. Erdoğan TOZOĞLU,	Atatürk Üniversitesi
Dr. Erkut TUTKUN,	Uludağ Üniversitesi
Dr. Erol DOĞAN,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ankara
Dr. Ertan KILCIĞIL,	Üniversitesi
Dr. Fatih HAZAR,	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU,	Fırat Üniversitesi
Dr. Fatih KILINÇ,	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Fehmi TUNCEL,	Ankara Üniversitesi
Dr. Fikret SOYER,	Sakarya Üniversitesi
Dr. Gazanfer DOĞU,	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hitit
Dr. Güner ÇİÇEK,	Üniversitesi
Dr. Güner EKENCİ,	Gazi Üniversitesi
Dr. Halil TAŞKIN,	Selçuk Üniversitesi
Dr. Hülya AŞÇI,	Marmara Üniversitesi
Dr. Hasan KASAP,	Gedik Üniversitesi
Dr. Hürmüz KOÇ,	Çanakkale Onsekiz Mart
Dr. H. Nedim ÇETİN,	Üniversitesi Sakarya Üniversitesi
Dr. İbrahim YILDIRAN,	Gazi Üniversitesi
Dr. İlhan TOKSÖZ,	Trakya Üniversitesi
Dr. İrfan YILDIRIM,	Mersin Üniversitesi
Dr. Kadir GÖKDEMİR,	Gazi Üniversitesi
Dr. Levent BAYRAM,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜNAY,	Gazi Üniversitesi
Dr. Mehmet Akif ZİYAGİL,	Mersin Üniversitesi
Dr. Mehmet KILIÇ,	Selçuk Üniversitesi
Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Mehmet TÜRKMEN,	Muş Alparslan Üniversitesi
Dr. Mehmet YORULMAZLAR,	Marmara Üniversitesi
Dr. Mehmet ÇEBİ,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Metin KAYA,	Gazi Üniversitesi
Dr. Menderes KABADAYI,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Metin V. SAYIN,	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Murat ELİÖZ,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi

DANIŞMA KURULU / Scientific Advisory Board

Dr. Murat GÖKALP,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Murat KALDIRIMCI,	Atatürk Üniversitesi
Dr. Musa ÇON,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Mustafa ÖZDAL,	Gaziantep Üniversitesi
Dr. Necati CERRAHOĞLU,	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Nurtekin ERKMEN,	Selçuk Üniversitesi
Dr. Osman İMAMOĞLU,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Ozan SEVER,	Atatürk Üniversitesi
Dr. Ömer ŞENEL,	Gazi Üniversitesi
Dr. Önder DAĞLIOĞLU,	Gaziantep Üniversitesi
Dr. Özgür BOSTANCI,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Özgür ÖZKAYA,	Ege Üniversitesi
Dr. Özkan IŞIK,	Sakarya Üniversitesi
Dr. Recep CENGİZ,	Bartın Üniversitesi
Dr. Recep KÜRKCÜ,	Amasya Üniversitesi
Dr. Reşat KARTAL,	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU,	Fırat Üniversitesi
Dr. Semih YILMAZ,	Marmara Üniversitesi
Dr. Serkan HAZAR,	Niğde Üniversitesi
Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Sinan BOZKURT,	Marmara Üniversitesi
Dr. Soner ÇANKAYA,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Suat KARAKÜÇÜK,	Gazi Üniversitesi
Dr. Süleyman PATLAR,	Selçuk Üniversitesi
Dr. Tamer SÖKMEN,	Gazi Üniversitesi
Dr. Tayfun AMMAN,	Sakarya Üniversitesi
Dr. Tuba KIZILET	Marmara Üniversitesi
Dr. Turgut KAPLAN,	Selçuk Üniversitesi
Dr. Tülin ATAN,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Vedat ÇINAR,	Fırat Üniversitesi
Dr. Vedat ERİM,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Velittin BALCI,	Ankara Üniversitesi
Dr. Veysel KÜÇÜK,	Marmara Üniversitesi
Dr. Yakup Akif AFYON,	Muğla Üniversitesi
Dr. Yalçın KAYA,	Selçuk Üniversitesi
Dr. Yasin KELEŞ,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yaşar BARUT,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yavuz Selim AĞAOĞLU,	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Yener AKSOY,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yıldırım KAYACAN,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yunus YILDIRIM,	Mersin Üniversitesi
Dr. Yücel OCAK,	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Zahit SERASLAN,	Gelişim Üniversitesi
Dr. Zekai PEHLİVAN,	Mersin Üniversitesi

İngilizce Dil Editörü / English Language Editor

Aydan ERMİŞ

İstatistik Danışmanlar / Statistic Advisors

Dr. Yüksel BEK

Dr. Soner ÇANKAYA

Sekreteryaya / Secretariat

Dr. Hamza KÜÇÜK

Dr. Gül ÇAVUŞOĞLU

M. Hakan MAYDA

İÇİNDEKİLER

Hareket ve Antrenman Bilimleri

BARFİKSTE KOL ÇEKME İLE BARFİKSTE BÜKÜLÜ KOL ASILI KALMA SÜRESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatih ŞENDURAN, Fatih YABAŞ 1-11

GENÇ KADIN FUTBOL OYUNCULARINDA ÇEVİKLİK, SÜRAT VE REAKSİYON SÜRATİ PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Erdal ARI, Alparslan İNCE, Ercan ÇAKMAK 12-23

Psikososyal Alanlar

HAKEMLERDE ÖZYETERLİLİK, ÖRGÜTSEL SESSİZLİK VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayhan BAYRAM, Gökhan ÇETİNKAYA, Yusuf YILDIRIM 24-34

INVESTIGATION OF SUPERSTITIOUS BEHAVIOR OF AMATEUR FOOTBALL PLAYERS

Hüseyin ÖZTÜRK 35-45

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Abdullah ŞİMŞEK, M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU 46-54

SPOR ORGANİZASYONLARINA KATILAN ÇALIŞANLARIN SPORA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: ŞİRKETLER LİĞİ ÖRNEĞİ

Osman Tolga TOGO, Arda ÖZTÜRK 55-64

2018-2019 SEZONU SPOR TOTO SÜPER LİGDE REKABETÇİ DENGİ

Levent GÖRÜN 65-79

Sporda Yönetim ve Organizasyon

SPOR ORGANİZASYONLARINDA GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNİN YÖNETİM STRATEJİLERİ VE UYGULAMALARI

Sebahattin DEVECİOĞLU, Yunus Emre KARAKAYA, Oktay KAYA 80-93

BARFİKSTE KOL ÇEKME İLE BARFİKSTE BÜKÜLÜ KOL ASILI KALMA SÜRESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatih ŐENDURAN¹

Fatih YABAŐ¹

ÖZET

Adayların fiziksel yeterliliklerinin ölçüldüğü sınavlarda, barfikste kol çekme testinin uygulanması durumunda, çoğu katılımcının sıfır puan (tekrar) aldığı gözlenmektedir. Barfikste kol çekemeyen katılımcıların kollarının ve omuz çevrelerinin kuvvetinin ve dayanıklılığının sayısal olarak ifade edilmesi için alternatif bir teste ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada, dinamik üst vücut kuvvetinin ölçülmesi için kullanılan barfikste kol çekme testinin sınırlılıkları ve eksiklikleri kapsamında, barfikste bükülü kol ile asılı kalma testinin alternatif olarak kullanılabilme durumu incelenmiştir. Çalışmaya, 19-21 yaşları arasında ($X= 20,1 \pm 0,8$) bulunan 937 katılımcı iştirak etmiştir. Katılımcıların sırasıyla; Boy uzunluğu-Vücut ağırlığı, Bükülü Kol Asılı Kalma, Barfikste Kol Çekme ve El Kavrama değerleri belirlenmiştir. Elde edilen veriler Pearson korelasyon analizi ile sınanmıştır. Sonuçlara göre barfikste kol çekme ile barfikste bükülü kol asılı kalma süresi arasında orta şiddette pozitif anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir, ($r(937) = ,51, p <,001$). Katılımcıların barfikste bükülü kol asılı kalma süreleri ile vücut ağırlıkları arasında ise zayıf şiddette negatif anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r(937) = -,31, p <,001$). Çalışmanın sonucuna göre; barfikste kol çekme testinin uygulanmasının mümkün olmadığı durumlarda, alternatif olarak barfikste bükülü kol asılı kalma testinin uygulanmasının mümkün olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Barfikste Kol Çekme, Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma, Kuvvet

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PULL UPS AND FLEXED-ARM HANGS

ABSTRACT

In physical fitness tests, in which the candidates' physical competencies are measured, it is observed that most participants get zero points (repeat) when the arm Pull-Up test is used. An alternative test is needed to quantify the strength and durability of the arms and shoulders of the participants, who cannot do the arm Pull-Ups test. In this study, the use of the Flexed-Arm Hangs as an alternative in the context of the limitations and deficiencies of the Pull Ups test used to measure dynamic upper body strength was investigated. 937 participants aged between 19 and 21 participated in this study. The participants' Height-Weight, Flexed-Arm Hangs Time, Pull Ups and Hand Grip values were determined. The data obtained were tested with pearson correlation analysis. According to the results, it was observed that there was moderately positive significant relationship between pull ups and Two Flexed-Arm Hangs ($r(937) = ,51, p <,001$). There was a weak negative correlation between the weight of the participants and the hanging values at the bar ($r(937) = -,31, p <,001$). According to the results of the study; it can be said that in cases where it is not possible to perform the pull ups, it may be possible to apply Flexed-Arm Hang test.

Keywords: Pull Ups, Flexed-Arm Hangs, strength

¹ Milli Savunma Üniversitesi, Kara Astsubay MYO, Balıkesir/Türkiye. Yazışmadan sorumlu yazar: fsenduran@yahoo.com

Fatih ŞENDURAN: <https://orcid.org/0000-0002-9463-7963>

Fatih YABAŞ: <https://orcid.org/0000-0003-1150-3378>

GİRİŞ

Ebeveynler, eğitimciler, doktorlar, antrenörler, gençlerin hayatlarını Őekillendirmede düzenli fiziksel aktivitenin sağlık için yararlarını kabul eder ve teşvik ederler [1]. Okullarda uygulanan beden eğitimi dersleri öğrencilerin fiziksel ve bilişsel gelişmelerine olumlu katkı sağlamaktadır [2]. Okul ortamında çok sayıda çocuk ve gence ulaŐılabildiđinden okullarda beden eğitimi dersleri ile öğrencilerin ders boyunca fiziksel aktivite yapabilmelerine imkân sağlanmakta ve öğrencilerin fiziksel uygunluk seviyeleri geliştirilmektedir [3].

Fiziksel uygunluğun temel unsurlarından birisi olan kassal uygunluk; kas kuvveti, kas dayanıklılığı ve esneklikten oluşmaktadır. Kassal uygunluğun değerlendirilmesinde, üst gövde kuvvet ve dayanıklılığını ölçmek için Őınav, barfiks, barfikste bükülü kol asılı kalma gibi testler sıklıkla uygulanmaktadır [4,5]. Çocuklarda ve adolesanlarda ise kassal enduransı değerlendirmek için mekik, Őınav ve barfikste kol çekme gibi testler tercih edilebilmektedir [6,7]. Barfikste kol çekme (BKÇ) testi, kol ve omuz çevresinin kuvvetini ve dayanıklılığını ölçmek için kullanılır. Barfikste kol çekme testinin güvenilir olarak kabul edilmesi (test-tekrar test güvenilirliği, $r=.82$) ve bu testin uygulanması için asgari beceri ve ekipmana ihtiyaç duyulmasından dolayı, barfikste kol çekme sıklıkla tercih edilen ölçüm araçlarından birisi olmuştur [8,9]. Barfikste kol çekme aynı zamanda bir üst vücut kuvvet geliştirme egzersizi olarak, kas kuvveti ve kas dayanıklılığı geliŐtirmek için sıklıkla kullanılır [10].

Kol ve omuz kasların dayanıklılığını ölçülmesi için kullanılan diğer bir test ise Barfikste bükülü kol ile asılı kalmadır [11]. Barfikste bükülü kol ile asılı kalma (BAK) testi, çocuk ve adolesanların fiziksel uygunluk düzeylerinin ölçülmesi için Eurofit ve Fitnessgramm test bataryalarında kullanılmaktadır [12,13]. Genel olarak BAK, izometrik üst vücut kas dayanıklılığının ölçülmesi için tercih edilmektedir [14].

Günlük yaŐantıda kiŐinin vücut kütlesini yer çekimine karşı yukarı kaldırması veya kendisini daha yüksek bir yere çekmesi barfikste kol çekme hareketine benzetilebilir. Vücut kütlesini yukarı kaldırma ihtiyaçı, asker, polis, itfaiyeci gibi bazı mesleki ortamlarda neredeyse her gün ortaya çıkmaktadır. Bu tür meslek gruplarında barfikste kol çekme testleri sečilme ölçütlerinden birisi olabilmektedir. Hatta barfikste kol çekme testleri bu meslek gruplarında kalıcı olmak ve meslekte yükselebilmek için de ayırt edici olabilmektedir [15]. Barfikste kol çekme ve barfikste bükülü kol asılı kalmanın katılımcı için zorluğu vücut

kütlesinin yer çekimine karşı yukarı çekilmesi ve belirli bir seviyede sabit tutulmasıdır. Katılımcı, performansını gerçekleştirebilmesi için tüm vücut ağırlığının sağladığı zorluğun üstesinden gelebilmelidir [16]. Geleneksel olarak barfikste kol çekme tekrarı, kol ve omuz çevresinin kuvvetinin ve dayanıklılığının bir ölçüsü olarak kabul görmesi ve teçhizat-ekipman ihtiyacının minimum seviyede olmasından dolayı çok tercih edilmektedir. Ancak bu test kendi içerisinde bazı sınırlılıklar bulundurmaktadır. Özellikle adolesan aday katılımcıların sıfır puan (tekrar) yapması durumunda, adayların yetenek seviyelerinin belirlemede barfikste kol çekme yetersiz kalmaktadır. Ayrıca kadınlar, barfikste kol çekme testinde en az 1 tekrar yapma becerisinde erkeklere oranla daha çok zorlanmaktadırlar.

Bu çalışmada, askeri okul, polis okulu, itfaiyecilik eğitimi vb. mesleki eğitim veren kurumların aday belirleme süreçlerinde ve fiziksel uygunluk değerlendirme aşamasında, barfikste kol çekme testinden çoğunlukla sıfır puan (tekrar) alan katılımcıların kollarının ve omuz çevrelerinin kuvvetini ve dayanıklılığını sayısal olarak ifade edebilmek maksadıyla, alternatif olarak barfikste bükülü kol asılı kalma testinin kullanılmasının uygun olup olmadığının sınılanması amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırma Grubu

Bu çalışma, meslek yüksek okulunun birinci sınıfında okuyan, yaşları 19-21 arasında ($X=20,1 \pm 0,8$) değişen 937 erkek katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Katılımcıları fiziksel uygunluklarını değerlendirebilmek maksadıyla tablo 1’de sunulan fiziksel testler sırasıyla uygulanmıştır. Söz konusu testler 2 haftada tamamlanmıştır. İlk hafta el kavrama ve bükülü kol asılı kalma testleri, ikinci hafta ise barfikste kol çekme testi uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, fiziksel testlerden önceki en az 48 saat boyunca yorucu egzersiz yapmamıştır. Her bir test dönemine başlamadan önce, katılımcıların kendi rutinleriyle ısınmaları istenmiştir.

Tablo 1. Uygulanan Fiziksel Test Yöntemi

Yöntem	Ölçülen
El Kavrama	Statik kol kuvveti
Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma	İşlevsel Kuvvet (Kol ve Omuz Kas Dayanıklılığı)
Barfikste Kol Çekme	İşlevsel Kuvvet (Kol ve omuz kemerinin kuvveti ve Dayanıklılığı)

Boy Uzunluğu ve Vücut Ağırlığı Ölçümü: Araştırmaya katılan öğrencilerin boy uzunlukları boy skalası ile vücut ağırlığı ölçümünde ise 0.1 kg hassasiyetli baskül kullanılmıştır.

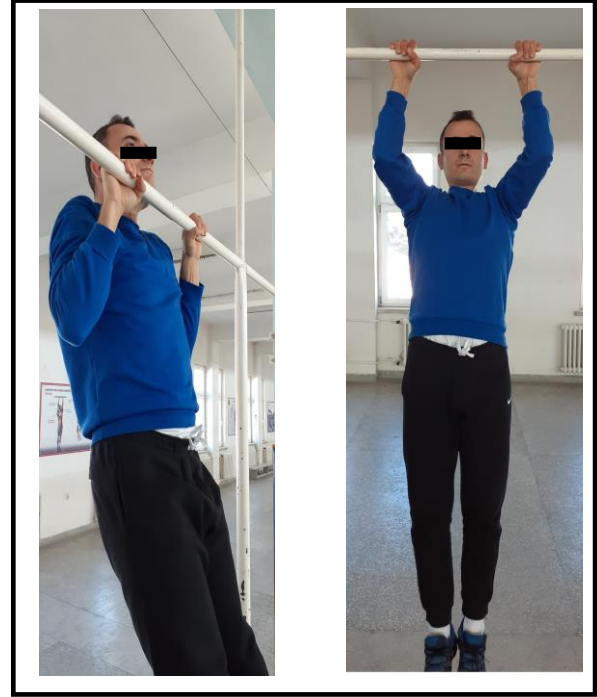
Barfikste Kol Çekme Testi: Araştırmaya katılan öğrencilerin barfikste kol çekme tekrarları, 190 cm yüksekliğinde ve 2,5 cm çapında bir barfiks ve kronometre kullanarak ölçülmüştür. Katılımcıların barfiksin altında durarak (asılı kalarak), kollar omuz genişliğinde açık, düz tutuşla (pençe tutuşu) barı tutarak kendini yukarıya, çenesi barfiksin üstüne çıkana kadar çeker pozisyona ulaşması istenmiş, daha sonra tekrar kollarının düz ve dirseklerin gergin olduğu başlangıç pozisyonuna geri gelmesi istenmiştir [17]. Dinlenmeksizin gerçekleştirebildikleri kadar tekrar sayısı ölçüm sonunda hemen kayıt edilmiştir (Şekil 1). Katılımcının pozisyonunu bozması, ellerini barfiksten çekmesi ve ayağının yere değmesiyle test sona ermiştir.

Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma Testi: Katılımcının, eller barfikste, omuz genişliğinde düz tutuşla barfiksi tutması sağlanmıştır. Test lideri barfiks altında katılımcının vücudunun salınım yapmaması ve barfikse çıkabilmesi maksadıyla yardımcı olmuştur. Katılımcının çenesi barfiks hizasını geçer geçmez test lideri katılımcıyı bırakmış ve kronometre başlatılmıştır (Şekil 2). Katılımcı bükülü kol ve çene barfiks demirinin üstünde olacak şekilde teste devam etmiştir. Katılımcı bu test pozisyonunu muhafaza edemeyip, barfiks demiri katılımcının göz hizasından yukarıya geçtiği anda başka bir ifade ile katılımcının çenesi barfiks barının altına indiği anda kronometre durdurulmuş ve test bitmiştir. Süre saniye olarak kayıt edilmiştir. Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma ölçümü, Eurofit Test bataryası protokolüne uygun olarak yapılmıştır [12,13].

Şekil 1. Barfikste Kol ekme

Başlangıç, yukarı çekiş ve iniŐ s¼rekli tekrar ediyor.

Şekil 2. Barfikste B¼k¼l¼ Kol Asılı Kalma

Doğru tutuŐ (S¼re Devam) DuruŐ bozuldu (S¼re Bitti)

El kavrama kuvveti ¼l¼m¼: Katılımcıların ¼n kol fleks¼r kaslarının kuvvetini ¼lmek amacıyla el kavrama kuvveti testi uygulanmıştır. Katılımcıların saç ve sol el kavrama kuvvetlerinin ¼l¼m¼nde 0-100 kg. aralığında kuvvet ¼l¼m¼ yapabilen elektronik Camry model el dinamometresi kullanılmıştır. Katılımcıların el kavrama kuvveti ¼l¼m¼ ayakta yapılmıştır. Dinamometre deneklerin el ¼l¼s¼ne g¼re ayarlandıktan sonra deneklerin kolları omuzdan 10-15 derecelik bir açı yapacak Şekilde yan tarafta iken, saç elden başlayıp, her kol için 30 saniye aralıklarla iki tekrar yapılarak maksimum el kavrama kuvvetleri ¼l¼mleri tamamlanmıştır. Katılımcının en y¼ksek ¼l¼len el kavrama kuvveti kayıt edilmiştir.

Veri Analizi

Testlerin ilk ¼l¼m değerleri Kolmogorov-Smirnov analizi ile sinanmıŐ ve değerlerin normal dağılıma uygun olduğu g¼r¼lm¼Őt¼r. İki s¼rekli değişken olan Barfikste Kol ekme ve Barfikste B¼k¼l¼ Kol Asılı Kalma testleri arasındaki doğrusal ilişkinin derecesini belirlemek maksadıyla Pearson korelasyon analizi, SPSS 22.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık d¼zeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma sonucunda katılımcıların boy uzunluğu, vücut ağırlığı, Barfikste Kol ekme (BK) ve Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma (BAK) gerçekleşen ortalama değerleri Tablo 2’de, değişkenler arasındaki ilişki durumu Tablo 3’de, BK ve BAK arasındaki korelasyon grafiği Şekil 3’de sunulmuştur.

Tablo 2. Değişkenlerin Ortalama Değerleri

Ölçüm Değişken	Ölçümler	
	\bar{x}	SS
Vücut ağırlığı (kg)	69,92	7,73
Boy uzunluğu (cm)	177,03	5.81
Barfikste Kol ekme (tekrar)	11,88	3,13
Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma (sn.)	44,03	11,98
Saç El Kavrama (kg)	49,17	6,82
Sol El Kavrama (kg)	47,00	6,90

Test sonuçlarına göre; katılımcılarının tümünün vücut ağırlığı ortalaması (\bar{x} =69,92, SS=7,73) olarak ölçülmüştur. Katılımcılarının boy uzunluğu ortalamaları (\bar{x} =177,03, SS=5.81) olarak belirlenmiştir. Barfikste kol çekme tekrar sayıları (\bar{x} =11,88, SS =3,13), Barfikste bükülü kol asılı kalma süreleri (\bar{x} =44,03,SS =11,98) olarak ölçülmüştur. Katılımcıları el kavrama kuvvetlerinin ortalamaları ise; saç el kuvveti (\bar{x} =49,17, SS =6,82), sol el kuvveti (\bar{x} =47,00, SS =6,90) olarak ölçülmüştur.

Tablo 3. Barfikste Kol ekme ile Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma Boy uzunluğu, vücut ağırlığı değerleri arasındaki Pearson Korelasyon değerleri (r)

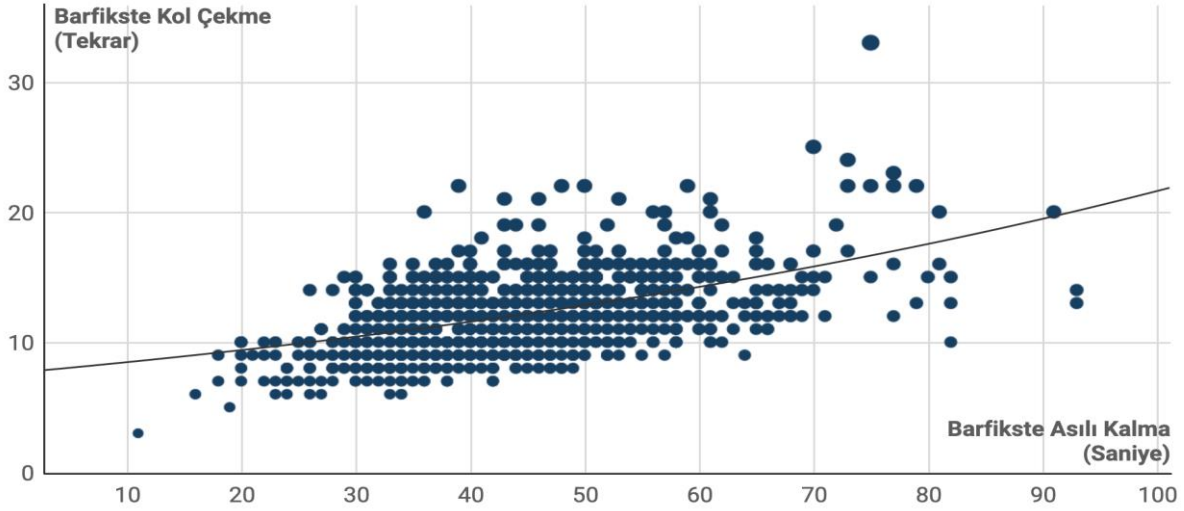
Değişkenler	Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma	Boy uzunluğu	Vücut ağırlığı	Saç El Kavrama	Sol El Kavrama
Barfikste Kol ekme (BK)	,513**	-,235**	-,190**	,117**	,164**
Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma (BAK)		-,102**	-,319**	,041	,043

**p <0,01

Elde edilen bulgulara göre araştırma katılan öğrencilerin barfikste kol ekme (BK) ile barfikste bükülü kol asılı kalma (BAK) süresi arasında orta şiddette pozitif anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir (p <0,01). Katılımcıların BK ile boy uzunlukları arasında zayıf şiddette negatif anlamlı (p <0,01), BK ile vücut ağırlıkları ve el kavrama kuvvetleri arasında ise çok zayıf şiddette pozitif anlamlı ilişki bulunmaktadır (p <0,01). Katılımcıların, barfikste bükülü kol asılı kalma (BAK) süreleri ile vücut ağırlıkları ile arasında ise zayıf şiddette negatif anlamlı ilişki bulunmaktadır (p <0,01). Ayrıca, katılımcıların BAK süreleri ile boy uzunlukları arasında çok

zayıf Şiddette negatif anlamlı ilişki gözlenmiştir ($p<0,01$). BAK süreleri ile el kavrama kuvvetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Barfikste Kol ekme ve Barfikste Asılı Kalma ilişkisi

Şekil 3: Korelasyon Grafiği

TARTIŞMA VE SONUÇ

Barfikste kol çekme ve barfikste bükülü kol asılı kalma ön kol ve üst kol fleksr kasların dayanıklılığını değerlendirmek için yaygın olarak kullanılmaktadır [18]. BK test yönteminin en belirgin zayıf noktası sıfır puan (tekrar) alan katılımcıların üst vücut ve kol kuvvetinin belirlenememesi ve bu testten baŐarısız sayılmalarıdır. zbey (2005), fiziksel yeterlilik sınavı ile Ğrenci alan liselere giriş sınavına giren 1157 aday öğrencinin (14-15 yaş) fiziksel test verileri ile yapmış olduğu çalışmasında, 576 öğrencinin hiç barfiks tekrarı (sıfır barfiks) yapamadığını bildirmiŐtir. Baumgartner [20], barfikste kol çekme testinde sıfır puan almanın her zaman bir problem oluŐturduĐunu, sıfır barfiks yapan kişilerin genellikle bu sonuçtan utandığını ve kol-omuz çevresi kuvveti ve dayanıklılığı içeren aktiviteler ve testlerden hoŐlanmadıklarını ifade etmiştir. Genel inaniŐin aksine, barfikste kol çekme testinde sıfır puan (tekrar) ekmek katılımcının kuvvetinin olmadığını göstermemektedir. Sıfır skorlar, gerçekte barfikste kol çekme testinin çok zor olmasından dolayı ortaya çıkmaktadır [20].

Barfikste kol çekme ve barfikste bükülü kol ile asılı kalma testlerinin ilişkisini araŐtırdıĐımız bu çalışmada BK ile BAK testlerinin birbirleriyle olan korelasyonunu pozitif

yönde ve orta seviyede gerçekleşmiştir ($p<0,01$). Özbey (2005) tarafından yapılan, 14-15 yaş aralığında bulunan öğrencilerin BKÇ ve BAK testlerinin ilişkisinin incelendiği çalışmada, BKÇ ile BAK arasındaki ilişki oranının bizim elde ettiğimiz bulgulara benzer biçimde pozitif yönde ve orta seviyede ($p<0,01$) olduğu bulunmuştur [19].

Yapılan çalışmada, katılımcıların vücut ağırlıkları ile BKÇ ve BAK arasında negatif bir ilişki bulunmuştur ($p<0,01$). Barfikste kol çekme ve barfikste bükülü kol asılı kalmanın katılımcı için zorluğu vücut kütesinin yer çekimine karşı yukarı çekilmesi ve belirli bir seviyede sabit tutulmasıdır. Katılımcı, performansını gerçekleştirebilmesi için tüm vücut ağırlığının ortaya çıkardığı zorluğun üstesinden gelmeye çalıŐmaktadır [16]. Japon üniversiteli öğrencilerin judogi chin-up sayılarının vücut ağırlıkları ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin judogi chin-up sayıları ile vücut yağ yüzdesi ve vücut kütleleri arasında negatif korelasyon olduğu gözlenmiştir [21]. Ayrıca, başka bir çalışma, barfikste kol çekme testi ile vücut ağırlığı ve aşırı vücut yağı arasında negatif bir ilişki bulunduğunu göstermiştir [8,22]. etin ve ark, (2018), zayıf, normal ve aşırı kilolu 10-12 yaş arasındaki çocuklarla yaptıkları araŐtırmalarında, vücut ağırlığı ile barfikste bükülü kol asılı kalma süresi arasında negatif ilişki bulmuŐlardır [23].

Doksanlı yıllardan itibaren yapılan çalışmalar incelendiğinde el kavrama kuvvetinin, statik (izometrik) kuvvetin ölçülmesine imkân verdiği görülmektedir. Fox (1988), el kavrama kuvvetinin, tüm kuvvetin belirleyicisi olduğunu belirtmiştir [25]. Williams (1999) ise el kavrama kuvvetinin tek başına, bütün vücut kuvvetini temsil edebildiğini belirlemiştir [26]. El kavrama kuvvetinin vücudun genel kuvvet yapısı ile doğrudan ilişkisi olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmekte ve bir anlamda fiziki kuvvet hakkında genel bilgi verdiği düşünölmektedir. El, üst ekstremitenin fonksiyonelliğini etkileyen en önemli bileŐenlerindedir. El fonksiyonları içerisinde kavrama, günlük yaşam aktivitelerinin devamlılığı için önemli bir fonksiyondur [27]. Bu sebeple kavrama kuvveti üst ekstremitte performansının değerlendirilmesinde objektif bir ölçüm olarak kabul edilmektedir [28]. AraŐtırmacıların yapmış oldukları bu çalışmalar göz önünde bulundurularak, katılımcıların el kavrama kuvvetleri ile BKÇ ve BAK değerleri arasında ilişkinin Őiddeti de bu araştırmaya dahil edilmiştir. Ancak elde edilen bulgulara göre katılımcıların el kavrama kuvvetleri ile BKÇ ve BAK değerleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiŐtir ($p>0,05$).

Baumgartner (2005), bu çalışmaya benzer biçimde yaptığı bir araştırmada, Eurofit test bataryasının BAK normlarında küçük bir deđiŐiklik yaparak, BK ile BAK arasında daha yüksek bir korelasyon ($r=,77$) elde etmiştir [20]. Baumgartner, yaptığı bu uygulamada Eurofit testinde olduğu gibi kronometrenin çenenin barfiks demirini geçtikten sonra baŐlamasını sađlamıŐ fakat, kronometrenin durdurulması için katılımcının çenesinin bardan aŐađı gelmesini göz ardı etmiŐ, katılımcının dirseklerinin açısının 90 derecenin üstüne çıkana kadar kronometrenin çalıŐmasına müsaade etmiştir. Bu uygulama ile katılımcıların barfikste bükülü kol asılı kalma sürelerinin, Eurofit test bataryası normlarına göre daha uzun llmesi gerçekleşmiştir. Baumgartner'in yapmış olduğu bu test yönteminin, geleneksel (Eurofit) BAK testine göre, BK ile daha ilişkili ve daha tercih edilebilir bir kol kuvveti ölümü aracı olduğu söylenebilir. Ancak, Baumgartner'in uygulamasında katılımcının dirseklerin açısının ne zaman 90 dereceyi geçtiğini belirlemek oldukça güçtür. Sreyi takip eden gözetmenin farkındalığına göre testin sonlanma süresi deđiŐebilmektedir. Bu nedenle, kronometrenin doğru zamanda durdurulmasında güçlükler yaŐanabileceđi n grlmektedir.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde; BK testin kolay uygulanabilir olması, kısa sürmesi, ilave ekipmana ihtiyaç duymaması vb. nedenlerden dolayı, kol ve omuz çevresinin kuvvetini ve dayanıklılığı ölçmek için sıklıkla tercih edilmektedir. Çalışma bulgularına göre; fiziksel uygunluğa göre ğrenci seçen ve mesleki eğitim veren kurumların aday belirleme süreçlerinde, aday öğrencilerin okula seçim aşamasında daha geniŐ bir ölüm yapabilmek ve özellikle sıfır puan (tekrar) yapan sedanter katılımcıların yoğun olduğu genç adolesan aday gruplarında lme puanı oluŐturabilmek maksadıyla, BK testinin yerine, BAK testinin uygulanması tercih edilebilir. Ancak, eğitim-ğretim sürecine baŐlamıŐ ve barfikste kol çekme eğitimi almış, düzenli barfiks çeken öğrencilere ve/veya personele yapılacak sınavlarda ve/veya görevde ykseltirme aşamasında BK testinin yerine, izotonik ve eksantrik kuvvetlerin llmesine engel olacağı ve arzu edilen kuvvet geliŐiminin takip edilmesi için yeterli olamayacağından dolayı, "Barfikste Bükülü Kol Asılı Kalma" testinin alternatif bir test olarak görülmemesi gerektiği dŐnlmektedir.

KAYNAKLAR

1. Patel DR, Greydanus DE. Health and Human Development, Adolescence and Sports. Nova Science, 2010.

2. Bailey R, Armour K, Kirk D, Jess M, Pickup I, Sandford R. The educational benefits claimed for physical education and school sport: An academic review. *Research Papers in Education*, 2009; 24, 1-27.
3. Verrotti A, Penta L, Zenzeri LS, Agostinelli P. Childhood obesity: prevention and strategies of intervention. A systematic review of school-based interventions in primary schools. *J Endocrinol Invest*, 2014; 37, 1155.
4. Balcı ŐS, Pekel HA, Tamer K. Çocuklarda Abdominal Kuvvet Dayanıklılık Testi, Test Süresi ve Vücut Kompozisyonu Arasındaki İlişki. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2005;7(1), 48-53.
5. Sayın N. 15-17 Yaş Grubu Gençlerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri İle Fiziksel Uygunlukları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2014; 17.
6. Kayıhan G. Ankara Polis Koleji Öğrencilerinin Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007;23-24.
7. Plowman SA. Muscular Strength, Endurance, and Flexibility Assessments Health Benefits of Physical Activity and Fitness in Children. *Fitnessgram Reference Guide* Dallas, TX: The Cooper Institute, 2002.
8. Flanagan SP, Vanderburgh PM, Borchers SG, Kohstall CD. Training college-age women to perform the pull-up exercise. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 2003; 74(1), 52–59.
9. Engelman ME, Morrow j. Reliability and Skinfold Correlates for Traditional and Modified Pull-ups in Children Grades 3–5, *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 1991; 62:1, 88-91.
10. Cotten DJ, Marwitz B. Relationship between two flexed-arm hangs and pull-ups for college women. *Research Quarterly of the American Association for Health, Physical Education and Recreation*, 1969; 40(2), 415–416.
11. Zorba E. Fiziksel Uygunluk. Gazi Kitabevi, Ankara, 2001.
12. Ziyagil MA, Tamer K, Zorba E, Uzuncan S, Uzuncan H. Eurofit Test Bataryası Vasıtasıyla 10-12 Yaşları Arasındaki Erkek İlkokul Öğrencilerinin Fiziksel Uygunluk ve Antropometrik Özelliklerinin Yaş Gruplarına ve Spor Yapma AlıŐkanlıklarına Göre Değerlendirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1996; (1), 20-28.
13. Erol K. Çocuklarda Fiziksel Uygunluk Düzeyini Belirlemede Kullanılan Eurofit ve Fitnessgram Test Bataryalarının Türk Çocuklarında Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2011.
14. Mcguire B, Vickers Jr, Ross R, Reynolds J, Curry A, Bockelman T, Massimo R. Examination of Pull-Ups and Push-Ups as Possible Alternatifs to the Flexed Arm Hang on the Marine Corps Physical Fitness Test. *Naval Health Research Center San Diego CA*, 2011; 11-21.
15. George B, Joshua O, Alexandra F, Julian E, Campos S. Relationship Between Maximum Pull-up Repetitions and First Repetition Mean Concentric Velocity. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 2018; 32(7):1831–1837.
16. Benny SR, Matthew TM. Norm-Referenced and Criterion-Referenced Reliability of the Push-Up and Modified Pull-Up, *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 2001; 5:2, 67-80
17. Güler D, Günay M. Çocuklarda Sosyo-Ekonomik Düzeyin Fiziksel Uygunluğa Etkisinin Aahperd Fiziksel Uygunluk Test Bataryası ile Değerlendirilmesi. *G.Ü. KırŐehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004; 5(1), 15.

18. Reiman MP, Manske RC. İnsan Performansında Fonsiyonel Testler. Editörler: Bulgan Ç, Başar MA. İstanbul Tıp Kitabevleri, 2018.
19. Özbey F. Fiziksel Yeterlilik Sınavı ile Öğrenci Alan Liselerde Adaylara Uygulanacak Fiziksel Uygunluk Testlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2005; 9.
20. Baumgartner TA, Gaunt SJ. Construct Related Validity for The Baumgartner Modified Pull-Up Test. Measurement in Physical Education and Exercise Science, 2005; 9(1), 51–60.
21. Branco B, Diniz E, Santos J, Shiroma S, Franchini E. Normative tables for the dynamic and isometric judogi chin-up tests for judo athletes. Sport Sciences for Health, 2016; 1-7.
22. Görgülü T. Vücut Kompozisyonu ile Çeviklik Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2016; 31.
23. Çetin E, Özcan N, Yılmaz, U. 10-12 Yaş Grubundaki Erkek Çocukların Beden Kitle İndeksine Göre Fiziksel, Fizyolojik ve Motorik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2018; 20 (1), 60-70.
24. Plowman SA, Meredith MD. (Eds.). FitnessGram/ActivityGram Reference Guide. Dallas, TX: The Cooper Institute, 2013.
25. Fox E. The Physiological Basic Of Physical Education and Athletics, Saunders College Publishing, 1988.
26. William PH. Maximum grip strength in normal subjects from 20 to 64 years of age. Journal of Hand Therapy, 1999; Vol.12, (3),193-200.
27. Erdoğan M, Sağıroğlu İ, Şenduran F, Ada M, Ateş O. Elit Atıcıların El Kavrama Kuvveti ile AtıŐ Performansları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2016; 6 (3), 22-30.
28. Narin S, Demirbükten İ, Özyürek S, Eraslan, U. Dominant El Kavrama ve Parmak Kavrama Kuvvetinin Önkol Antropometrik Ölçümlerle İlişkisi, 2009.

GENÇ KADIN FUTBOL OYUNCULARINDA ÇEVİKLİK, SÜRAT VE REAKSİYON SÜRATİ PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Erdal ARI¹ Alparslan İNCE¹ Ercan ÇAKMAK²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, genç kadın futbol oyuncularının çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati parametreleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmaya Türkiye Kadınlar Futbol 3. Liginde mücadele eden bir futbol kulübünde futbol oynayan 18 amatör genç futbol oyuncusu gönüllü olarak katılmıştır (n=18, yaş: 17,50±1,38 yıl, boy uzunluğu=161,71±5,03 cm, vücut ağırlığı=55,86±9,50 kg). Oyuncuların çeviklik değerini belirlemek için çeviklik T testi, sürat değerlerini belirlemek için 10, 30 ve 40 m sürat testleri, görsel ve işitsel reaksiyon sürati değerlerini belirlemek için ışık ve ses uyarılarına karşı reaksiyon verilmesini gerektiren basit reaksiyon sürati testleri uygulanmıştır. Testlerden elde edilen çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati değerleri arasındaki ilişkileri belirlemek için, korelasyon analizi tekniği kullanılmış ve parametreler arası ilişkiler Pearson korelasyon katsayısıyla belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, genç kadın futbol oyuncularının 10 m sürat değerleriyle dominant el işitsel reaksiyon sürati değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki belirlenmiş (r=0,489, p<0,05), diğer parametreler arasındaki Pearson korelasyon katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Reaksiyon sürati değerlerinin kendi arasındaki korelasyon katsayılarına göre, dominant el görsel reaksiyon sürati değerleriyle dominant olan ve dominant olmayan el işitsel reaksiyon sürati değerleri arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunurken, dominant olmayan el görsel reaksiyon sürati değerlerinin ise sadece dominant olmayan el işitsel reaksiyon sürati değerleriyle istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Sonuç olarak, genç kadın futbol oyuncularında 10 m sürat değerleriyle dominant el işitsel reaksiyon sürati değerleri arasındaki ilişki haricinde çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati parametreleri arasında ilişki bulunmadığı ve bu durum parametreler üzerinde etkili olan fizyolojik ve motorik mekanizmaların farklılaşmasından kaynaklanabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çeviklik, Sürat, Reaksiyon sürati, Genç Kadın Futbol Oyuncuları.

THE EXAMINATION OF RELATIONSHIPS BETWEEN AGILITY, SPEED AND REACTION TIME PARAMETERS IN YOUNG FEMALE SOCCER PLAYERS

ABSTRACT

The aim of this study was to examine relationships between agility, speed and reaction time values of young female soccer players. Thirteen young female soccer players playing soccer in Turkey Female Soccer Third League participated in this study voluntarily (n=18, age: 17.50±1.38 years, height=161.71±5.03 cm, weight=55.86±9.50 kg). The agility T test for measuring agility values, 10, 30 and 40 meters sprint tests for measuring speed values and simple reaction tests which require reaction to sound and light stimuli for measuring visual and auditory reaction time were performed. The correlation analysis technique was used for the determination of relationships between agility, speed and reaction time values obtained from tests and correlations between parameters were determined by Pearson correlation coefficient. According to analysis results, there was a statistically significant relationship between the 10 meters sprint and the dominant hand auditory reaction time values of young female soccer players (r=0.489, p<0.05), it was determined that Pearson correlation coefficients among other parameters were not statistically significant. According to correlation coefficients of reaction time values, it was determined that there was a statistically significant correlation between the dominant hand visual reaction time values and the dominant and non-dominant hand auditory reaction time values, non-dominant hand visual reaction time values had a statistically significant correlation only with non-dominant hand auditory reaction time values (p<0.05). Consequently there was no correlation between agility, speed and reaction time parameters except the correlation between 10 meters sprint and dominant hand auditory reaction time values in young female soccer players and it can be said that this situation might arise from differentiation of physiological and motoric mechanisms which are effective on parameters.

Keywords: Agility, Speed, Reaction Time, Young Female Soccer Players.

¹ Ordu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ordu/Türkiye. Yazışmadan sorumlu yazar: erdalari@odu.edu.tr

² MEB Altınordu İmam Hatip Ortaokulu, Ordu/Türkiye.

Erdal ARI: <https://orcid.org/0000-0003-1348-7930>

Alparslan İNCE: <https://orcid.org/0000-0003-1617-4809>

Ercan ÇAKMAK: <https://orcid.org/0000-0003-3254-9877>

GİRİŞ

Futbol, takım sporları içerisinde farklı performans parametrelerine farklı oranlarda gereksinim duyan bir spor dalıdır. Oyun içerisinde ihtiyaç duyulan önemli performans parametrelerinden biri de çeviklikdir. Çeviklik, birçok spor dalında ve aktivitede temel performans bileşenlerinden biri olarak bilinir [1]. Çeviklik yeteneği, birçok spor dalında performansı etkileyen önemli bir parametredir ve uyarının algılanması, tepki seçimi ve tepki olarak seçilen hareketin uygulanması olarak adlandırılan 3 bilgi işleme evresinden oluşur [2]. Çeviklik, ivmelenme ve maksimal sürat gibi yüksek süratli aksiyonların mevcut olduğu spor dallarında özellikle de takım sporlarında önemli bir performans bileşenidir ve sürat ve koordinasyon parametrelerinin birleşiminden oluşmaktadır [3]. Yön değiştirmeli aksiyonları içeren çeviklik yeteneği, hareketli bir topa tepki vermek, oyun içerisinde bir rakipten kurtulmak ve rakibi kovalamak amacıyla uygulanabilmektedir [4]. Müsabaka içerisinde sıklıkla uygulanabilen yön değiştirmeli aksiyonlar, oyuncuların çeviklik yeteneğinin önemini ortaya koymaktadır ve yüksek çeviklik performansı aksiyonların başarılı bir şekilde uygulanabilmesinde oyunculara avantaj sağlayabilmektedir. Oyuncuların çeviklik performanslarının arttırılması amacıyla, uygun antrenman programlarının düzenlenebilmesi, çeviklik yeteneğini oluşturan mekanizmaların bilinmesiyle mümkün olabilir. Çeviklik performansının kuvvet ve kondisyon düzeyi gibi fiziksel uygunluk parametreleriyle, motor öğrenme süreçleriyle ve biyomekaniksel açıdan teknik becerilerin analiziyle yakından ilgili olduğu ileri sürülmektedir [5].

Spor dallarının birçoğunda performans üzerinde etkili olan fiziksel uygunluk parametrelerinden bir diğeri de sürattir. Sürat, düz doğrultu üzerinde hareket hızı olarak ifade edilebilir [6]. Futbol oyununun değişken yapısından dolayı, oyuncuların aksiyonları en kısa süre içerisinde, en verimli şekilde uygulayabilmeleri, müsabaka performansının optimal düzeye ulaştırılması açısından önemlidir ve bu durum sürat parametresinin performans üzerinde etkili olduğunu gösterir. Yön değiştirme ve sürat parametreleri birçok spor branşında müsabakalarda sürekli ve sıklıkla uygulanmaktadır [7]. Futbol oyununda düz doğrultuda yapılan sprint koşularına ilaveten, dönüşler ve patlayıcı tarzda yön değiştirmeli hareketler sıklıkla uygulanır [8]. Futbol müsabakasında uygulanan sürat koşularının % 96'sı, maksimum hızda uygulanan 30 m.'den daha kısa sprintlerden oluşmaktadır [9]. Futbolda oyuncular, pozitif ve negatif ivmelenmeli sprint koşularını ve yön değiştirmeli koşuları

oyunun yapısı içerisinde sıklıkla uygularlar ve bu aktivitelerin müsabaka performansı üzerinde büyük etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Reaksiyon sürati, organizmanın dış uyarılara karşı tepki verme hızıdır [10]. Dış uyarılara hızlı bir şekilde tepki verebilme, birçok spor branşında sporcuların yüksek performansa ulaşabilmeleri açısından önemli bir performans parametresi olarak görülmektedir. Ayrıca reaksiyon süratinin sportif aktiviteler sırasında oluşabilecek spor sakatlıklarına karşı da önleyici bir rol oynadığı ifade edilmektedir [11]. Reaksiyon sürati, hareket süresi ve denge parametrelerindeki küçük değişikliklerin dahi, sporcunun performansı üzerinde belirleyici olduğu ifade edilmektedir [12]. Futbol oyununda, rakibe ve topa karşı hızlı bir şekilde reaksiyon gösterebilmek, amaca uygun aksiyonları optimal performansla yapabilme açısından çok önemlidir. Çeviklik parametresinin, reaksiyon verebilme yeteneğinin önemli bir bileşeni olduğu ifade edilmektedir [11].

Futbol oyununda performansı etkileyen önemli parametrelerden çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılarak, oyunun gereksinimlerinin belirlenmesi ve elde edilen bulgular ışığında oyunculara yüksek performans egzersizlerinin uygulanması, oyuncuların performansının bilimsel veriler yoluyla optimal seviyeye yükseltilmesi açısından önemlidir. Genç kadın futbol oyuncuları üzerinde söz konusu performans parametreleriyle ilgili yapılan bilimsel çalışmaların azlığı, bu çalışmanın bilimsel literatüre önemli katkılar sunabileceği kanısını güçlendirmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı genç kadın futbolcularda çeviklik, sürat, görsel ve işitsel reaksiyon sürati parametreleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

MATERYAL ve METOT

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Türkiye Kadınlar Futbol 3. Liginde mücadele eden bir futbol kulübünde futbol oynayan 18 amatör genç futbol oyuncusu oluşturmaktadır (n=18, yaş: 17,50±1,38 yıl, boy uzunluğu=161,71±5,03 cm, vücut ağırlığı=55,86±9,50 kg). Oyuncular testler hakkında bilgilendirilmiş ve gönüllü onay formunu doldurarak çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlamışlardır.

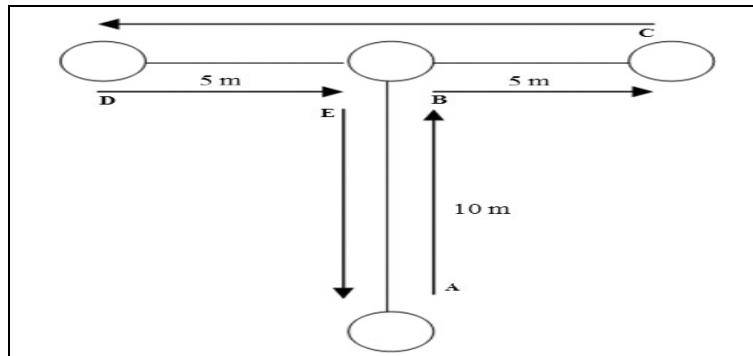
Veri Toplama

Boy Uzunluğu ve Vücut Ağırlığı Ölçümleri

Araştırma grubunu oluşturan kadın futbol oyuncularının vücut ağırlığı ölçümleri, biyoelektrik impedans analizörüne entegre edilmiş ağırlık ölçen elektronik cihazla (Tanita TBF-401A, JAPAN), oyuncular ayakkabısız ve spor kıyafetleri giymiş şekilde 0.1 kg hassasiyetle ölçülmüştür. Oyuncuların boy uzunluğu değerleri ise, duvara yerleştirilmiş stadiometre ile (Holtain Ltd., ENGLAND) 0.1 cm. hassasiyetle ölçülmüştür.

Çeviklik Ölçümü: T Testi

Testin başlangıcı ve bitişi aynı noktada olup, oyuncuların test süreleri kablosuz fotosel sistemiyle (Witty, Microgate, ITALY) saniye cinsinden belirlenmiştir. Oyuncular teste katılmadan önce 5 dk. süren ısınma periyodu uygulamışlardır. Oyunculara testle ilgili bilgilendirme yapıldıktan sonra, testin kavranabilmesi için her oyuncunun düşük şiddetli koşuyla testi 1 kez denemesi sağlanmıştır. Teste hazırlık evresinin ardından, oyuncular teste sırayla alınmış ve başla komutuyla beraber her oyuncu başlangıç fotoselinden geçerek süreyi başlatmış ve sprint koşusuyla düz doğrultuda 10 m. önünde bulunan işarete dokunmuştur. Daha sonra oyuncu sürekli aynı yöne bakacak şekilde yana kayma adımlarıyla 5 m. saç tarafa doğru maksimal hızda koşarak işarete dokunmuş, tekrar kayma adımlarıyla 10 m. sol tarafa doğru koşarak testin merkez noktasının 5 m. solunda bulunan işarete dokunmuştur. Merkezin 5 m. solundaki işarete dokunmasının ardından, oyuncu 5 m. saç tarafında kalan testin merkez noktasına kayma adımlarıyla koşarak işarete dokunmuş ve merkez noktadan 10 m. geride bulunan bitişi noktasına sırtı dönük şekilde geriye doğru maksimal hızda koşmuş ve fotoselden geçerek testi sonlandırmıştır. Her oyuncu testi 5 dk. dinlenme aralığıyla 2 kez uygulamıştır ve en iyi test değeri değerlendirmeye alınmıştır (şekil 1) [13].

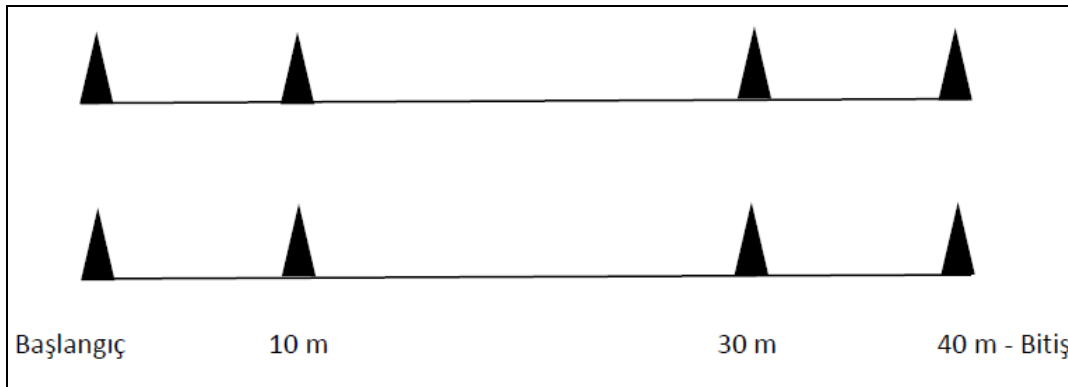

şekil 1. Çeviklik T Testi Parkuru [14]

Sürat Değeri Ölçümleri

10, 30 ve 40 m. Sürat Testleri

Oyuncuların sürat değerlerini ölçmek için, çeviklik testlerinden 2 gün sonra 10, 30 ve 40 m. sürat testleri uygulanmıştır. Test değerleri, başlangıç noktasının 10, 30 ve 40 m. ilerisine düz doğrultuda konulan işaretlere kablosuz fotosel cihazının (Witty, Microgate, ITALY) yerleştirilmesiyle ölçülmüştür (Şekil 2). Oyuncular testten önce, 5 dk. ısınma periyodu uygulamıştır. Tüm oyunculara testlerle ilgili gerekli bilgilendirme yapıldıktan sonra, oyuncular sırayla teste girmişlerdir. Oyuncular hazır olduklarında, başlangıç fotoselinden geçerek testi başlatmışlardır ve sprint koşusuyla düz doğrultuda 10, 30 ve 40 m. mesafelere yerleştirilen fotosel cihazlarının önünden geçerek testi sonlandırmışlardır. Oyuncuların 10, 30 ve 40 m. sürat değerleri fotosel cihazının yazılımıyla kaydedilmiştir. Oyuncular testi 5 dk. dinlenme aralığıyla 2 tekrar uygulamış ve en iyi sürat değeri test derecesi olarak değerlendirmeye alınmıştır[13].

Şekil 2. 10, 30 ve 40 m. Sürat Testi Parkuru

Reaksiyon Sürati Ölçümleri

Görsel ve İşitsel Reaksiyon Sürati

Sürat testlerinden 2 gün sonra görsel ve işitsel reaksiyon testleri uygulanmıştır. Testlerde, görsel ve işitsel sinyal uyarıları veren reaksiyon cihazı (Moart, Lafayette Instrument, USA) kullanılmıştır. Konsantrasyonu bozabilecek ışık, ses gibi tüm diş uyarıların etkisini yok etmek amacıyla testler sessiz bir odada uygulanmıştır. Öğrenciler reaksiyon cihazının önünde bulunan ve yüksekliği ayarlanabilen koltuğa oturmuşlardır. Testler ilk olarak dominant el ile, ardından dominant olmayan el ile yapılmıştır. Testin her tekrarında, elin masa üzerinde belirlenen aynı noktadan reaksiyon cihazına götürülmesine dikkat edilmiştir.

Oyuncular testi kavramak için birkaç tekrar yapmış, ardından teste geçilmiştir. Reaksiyon cihazının panelindeki ışıklı göstergeden görsel sinyallerin rastgele zaman aralıklarıyla verilmesiyle, oyuncular sırasıyla dominant ve dominant olmayan elin işaret parmağıyla cihazın paneli üzerindeki göstergeye en kısa sürede dokunmaya çalışmıştır. Görsel reaksiyon testinden sonra, işitsel reaksiyon sürati testine geçilmiştir. İşitsel reaksiyon testinde, cihazdan rastgele aralıklarla verilen ses sinyallerine oyuncular tepki vermeye çalışmıştır. Testler 5 tekrar olarak uygulanmış ve cihazın yazılımının yardımıyla en iyi ve en kötü 2 test değeri çıkarılarak, kalan 3 test değerinin ortalaması reaksiyon sürati ortalama değeri olarak milisaniye cinsinden kaydedilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Çalışmada elde edilen veriler, tanımlayıcı istatistikler olan ortalama ve standart sapma değerleri olarak verilmiştir. Veri dağılımının normalliği Shapiro Wilk testi ile belirlenmiştir ve verilerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği görülmüştür. Oyuncuların çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati parametreleri arasındaki ilişkileri belirlemek için SPSS istatistik paket programında korelasyon analizi uygulanmış ve test parametreleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısıyla belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde anlamlılık düzeyi, $p < 0,05$ olarak uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Sürat ve Reaksiyon Sürati Parametrelerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Parametre	n	\bar{x}	SS	Minimum	Maksimum
T testi (sn)	18	10,74	0,80	9,55	12,56
10 m. Sürat (sn)	18	2,16	0,08	2,03	2,35
30 m. Sürat (sn)	18	5,31	0,24	4,90	5,73
40 m. Sürat (sn)	18	6,87	0,34	6,27	7,46
Dominant El Görsel Reaksiyon (msn)	18	436,85	50,88	337,00	537,00
Dominant Olmayan El Görsel Reaksiyon (msn)	18	446,25	66,89	278,00	541,00
Dominant El İşitsel Reaksiyon (msn)	18	398,75	31,32	338,33	448,67
Dominant Olmayan El İşitsel Reaksiyon (msn)	18	397,81	40,41	323,67	461,00

Tablo 2. Çeviklik, Sürat ve Reaksiyon Sürati Parametreleri Arasındaki İlişki

Pearson Korelasyon (r)	Dominant El Görsel Reaksiyon Sürati (msn)	Dominant Olmayan El Görsel Reaksiyon Sürati (msn)	Dominant El İşitsel Reaksiyon Sürati (msn)	Dominant Olmayan El İşitsel Reaksiyon Sürati (msn)
10 m. Sürat (sn)	,007	,094	,489*	,341
30 m. Sürat (sn)	,083	,240	,357	,265
40 m. Sürat (sn)	,107	,237	,365	,270
T-testi (sn)	-,055	-,161	-,049	-,087

* p<0,05

Çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde, sürat değerleri içerisinde sadece 10 m. sürat değeriyle dominant el işitsel reaksiyon sürati değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı, orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,489$, $p<0,05$). Çeviklik değerleri ile sürat ve reaksiyon sürati değerleri arasında, istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki belirlenmemiştir. Görsel ve işitsel reaksiyon sürati değerleri arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayıları incelendiğinde ise, genç kadın futbol oyuncularının dominant el görsel reaksiyon sürati değerleriyle, dominant ve dominant olmayan el işitsel reaksiyon sürati değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilirken ($r=0,487$, $r=0,536$, $p<0,05$, sıralı olarak), dominant olmayan el görsel reaksiyon sürati değerlerinin ise sadece dominant olmayan el işitsel reaksiyon sürati değerleriyle istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir ($r=0,482$, $p<0,05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada çeviklik, sürat ve reaksiyon sürati değerleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada bulunan dominant el işitsel reaksiyon sürati-10 m. sürat ilişkisi, sprint koşusunun ilk bölümündeki pozitif ivmelenme performansının, dominant el işitsel reaksiyon süratiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan, pozitif ivmelenme ile işitsel reaksiyon süratini, birbiriyle bağlantılı fizyolojik mekanizmaların etkilediği ifade edilebilir.

Homoud (2015) Illinois çeviklik testi değerleriyle reaksiyon sürati değerleri arasında anlamlı ilişki belirlemiştir [3]. Ayrıca, aynı çalışmada reaksiyon süratinin Illinois çeviklik testi değerleri üzerinde etkili olduğu ortaya konulmuştur [3]. İlgili araştırmada reaksiyon sürati, geometrik şekiller ve formlar kullanılarak elde edilmiştir ve araştırmamızla karşılaştırıldığında

bu durum bulguların farklılığına neden olmuş olabilir. Gabbett ve ark. (2008), rugby oyuncularının çeviklik değerleriyle 5, 10, 20 m. sprint değerleri arasında orta ve yüksek düzeyde ilişki belirlerken, 5 m. sprint değerleriyle reaktif çeviklik testi değerleri arasında ilişki olmadığını ortaya koymuştur [15]. Araştırmamızın bulguları ilgili çalışmanın bulgularından farklılık göstermektedir. Rugby sporu ile futbolun fiziksel uygunluk özellikleri farklı olabilir ve bu durum çalışmanın bulgularını etkileyebilir. Ayrıca, cinsiyet farklılığı iki araştırmanın bulgularının farklılaşmasına neden olabilir.

Lockie ve ark, (2013), Avustralya futbolu oyuncularında 5, 10, 20 m. sprint değerlerinin yön değiştirme ve ivmelenme testi performansıyla yüksek ilişkili olduğunu belirlemiştir [6]. Yön değiştirme ve ivmelenme, çeviklik performansını etkileyebilir. İlgili alışmada Illinois çeviklik testi performansının, pozitif ivmelenmenin etkin olduğu 5, 10, 20 m. sürat ve yön değiştirme ve ivmelenme testi değerleriyle yakın ilişkili olması, bu etki bakımından yorumlanabilir. Benzer şekilde Hachana ve ark, (2013), spor bölümü öğrencilerinin 20 m. sürat değerleriyle, Illinois çeviklik testi performansı arasında orta düzeyde bir ilişki belirlemiştir [16]. Çalışmamızda sürat değerleriyle çeviklik değerleri arasında ilişki belirlenememiştir ve söz konusu çalışmaların bulgularına benzerlik görülmemektedir.

şimonek ve ark, (2017), futbol oyuncularıyla karşılaştırıldığında sürat ve çeviklik parametreleri arasındaki ilişkinin basketbol, voleybol ve hentbol oyuncularında daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur [17]. Basketbol, voleybol ve hentbol branşlarında, yön değiştirme ve ivmelenme aksiyonlarının daha sık olması ve genç oyuncuların bireysel farklılıkları, sonuçlar üzerinde etkili olabilir. Futbol oyuncularının sürat ve çeviklik ilişkisi açısından, araştırmamızın ilgili araştırmaya benzerlik gösterdiği söylenebilir. şimonek ve ark, (2016), genç basketbol, voleybol ve futbol oyuncularında Illinois ve Fitro çeviklik testi değerleri arasında anlamlı bir ilişki belirleyemezken, parametreler arası korelasyon katsayısının futbol oyuncularında en düşük olduğunu ortaya koymuştur [18]. Çalışmamızın bulguları, ilgili araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Trecroci ve ark, (2018), genç elit ve elit altı seviyedeki futbol oyuncularının 10 m. sprint değerlerinin farklılaştığını, topla uygulanan T testi ve modifiye Illinois testi değerleri bakımından ise gruplar arasında anlamlı farklılık görülmediğini belirlemiştir [19]. Sürat üzerinde genetik faktörlerin ve kas lifi tipinin etkisi yüksektir, bu nedenle sürat

performansındaki farklılık genetik faktörlerden kaynaklanabilir. Sürat, çeviklik performansını da olumlu yönde etkileyebilir. Sürat değerlerinde farklılık görülürken çeviklik değerlerinin benzer olması, motorik ve fizyolojik mekanizma farklılıklarından kaynaklanabilir. Bekris ve ark, (2018) ise, futbol oyuncularının topla dripling içeren çeviklik testi değerlerinin, Illinois çeviklik ve reaksiyon testi değerlerinden etkilendiğini ortaya koymuştur [20]. İlgili çalışmada çeviklik testinin topla uygulanması, testin gerektirdiği fiziksel ve fizyolojik özellikleri farklılaştırmış olabilir. İlgili çalışmaya göre çalışmamızın bulgularının farklılık göstermesi, bu faktörden kaynaklanmış olabilir.

Yuasa ve ark, (2018), Amerikan futbolu oyuncularında ayak parmakları itme kuvvetinin Pro-agility ve 3 koni çeviklik testi performansı ile negatif ilişkili olduğunu belirlemiştir [21]. İlgili çalışmaya göre, kuvvetin çeviklik performansını olumlu yönde etkileyebileceği ifade edilebilir. Bu bakımdan, çalışmamızdaki genç kadın futbol oyuncularının sürat ve çeviklik performansının, kuvvetin optimal düzeye çıkarılmasıyla geliştirilebileceği söylenebilir. Asadi (2012), derinlik sıçraması ve aktif sıçrama antrenmanlarından sonra genç erkek öğrencilerin T testi ve Illinois testi performansında gelişme olduğunu ortaya koymuştur [22]. Sıçrama, kuvvet ve güç gerektiren bir egzersiz olarak bilinir. Çeviklik performansının gelişiminde kuvvet ve güç çalışmalarından yararlanılabilir. Genç futbol oyuncularında, optimal çeviklik performansına, iyi dizayn edilmiş güç ve kuvvet antrenmanlarıyla ulaşılabilir.

Vurmaz (2018), 8 haftalık reaksiyon antrenmanının genç erkek futbol oyuncularının T-testi ve Illinois çeviklik testi performansında gelişim sağladığını ortaya koymuştur [23]. Karagöz ve ark, (2017) hentbol oyuncularında 8 haftalık geleneksel ve geleneksel-nöromusküler karma antrenman periyodu sonrasında, erkek antrenman gruplarında bazı görsel ve işitsel reaksiyon sürati parametrelerinde, 30 m sprint ve çeviklik performansında gelişme görüldüğünü, kız antrenman gruplarında ise sadece 30 m sprint ve çeviklik performanslarında gelişim olduğunu, görsel ve işitsel reaksiyon sürati performanslarında herhangi bir gelişim görülmediğini ortaya koymuştur [24]. Bu bulgulara göre, reaksiyon antrenmanlarının farklı branşlardaki sporcuların çeviklik ve sürat performansında gelişim sağladığı söylenebilir. Çalışmamızda dominant el işitsel reaksiyon süratiyle 10 m sürat değeri arasında anlamlı ilişki olduğu ancak bu ilişkinin istatistiksel açıdan çok kuvvetli olmadığı görülmektedir ($r=0,489$, $p=0,040$). Pozitif ivmelenme yeteneği ve reaksiyon performansının 10 m sprint performansı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Çalışmamızdaki reaksiyon sürati-

10 m sprint performansı ilişkisi bu bakımdan değerlendirilebilir. Çalışmamızda diğer reaksiyon parametreleriyle sürat ve çeviklik performansı arasında ilişki görülmemesi, kadın sporculara özgü olabilir. Erkek sporcular üzerinde yapılacak benzer bilimsel çalışmalar, parametreler arası ilişkilerin daha geniş bilimsel perspektiften incelenmesine katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, genç kadın futbol oyuncularında çeviklik, sürat ve reaksiyon süratı parametreleri arasında ilişki belirlenmemiştir, sadece dominant el işitsel reaksiyon süratı ile 10 m. sürat değeri arasında ilişki tespit edilmiştir. Sürat, çeviklik performansı üzerinde etkili olabilen bir parametre olmasına rağmen, her iki performans bileşenini oluşturan mekanizmalardaki kısmi farklılıkların bu bulguda pay sahibi olduğu ifade edilebilir. Oyuncuların müsabaka performansı üzerinde etkili olabilen reaksiyon süratı ile çeviklik ve sürat parametreleri arasında ilişki belirlenememesinin ise, reaksiyon süratının çoğunlukla merkezi sinir sisteminin aktivasyon hızına bağlı bir parametre olmasından kaynaklanabileceği ifade edilebilir. Sedanter bireylerden ve farklı özelliklere sahip sporculardan oluşturulan araştırma grupları üzerinde uygulanabilecek çalışmalarla, çeviklik, sürat ve reaksiyon süratı parametreleri arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı bir şekilde ortaya konulması mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

1. Hachana Y, Chaabene H, Rajeb GB, Khelifa R, Aouadi R, Chamari K, Gabbett TJ. Validity and reliability of new agility test among elite and subelite under 14-soccer players. Plos One, 2014; 9(4): e95773.
2. Zemková E, Vilman T, Kováciková Z, Hamar D. Reaction time in the agility test under simulated competitive and noncompetitive conditions. The Journal of Strength and Conditioning Research, 2013; 27(12): 3445-3449.
3. Homoud MNA. Relationships between illinois agility test and reaction time in male athletes. The Swedish Journal of Scientific Research, 2015; 2(3): 28-33.
4. Young WB, James R, Montgomery I. Is muscle power related to running speed with changes of direction?. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 2002; 42(3): 282-288.
5. Sheppard JM, Young WB. Agility literature review: Classifications, training and testing. Journal of Sports Sciences, 2006; 24(9): 919-932.
6. Lockie RG, Schultz AB, Callaghan SJ, Jeffriess MD, Berry SP. Reliability and validity of a new test of change-of-direction speed for field-based sports: the change-of-direction and acceleration test (CODAT). Journal Of Sports Science and Medicine, 2013; 12(1): 88.
7. Watts D. A brief review on the role of maximal strength in change of direction speed. The Journal of Australian Strength and Conditioning, 2015; 23(2): 100-8.

8. Born DP, Zinner C, Dükıng P, Sperlich B. Multi-directional sprint training improves change-of-direction speed and reactive agility in young highly trained soccer players. *Journal of Sports Science and Medicine*, 2016; 15(2): 314.
9. Popowczak M, Rokita A, Świerzko K, Szczepan S, Michalski R, Maćkała K. Are linear speed and jumping ability determinants of change of direction movements in young male soccer players?. *Journal of Sports Science and Medicine*, 2019; 18(1): 109.
10. Jain A, Bansal R, Kumar A, Singh KD. A comparative study of visual and auditory reaction times on the basis of gender and physical activity levels of medical first year students. *International Journal of Applied and Basic Medical Research*, 2015; 5(2): 124.
11. Bakar Y, Tuğral A, Özel A, Altuntaş YD. Comparison of a 12-week whole-body exergaming program on young adults: differentiation in flexibility, muscle strength, reaction time, and walking speed between sexes. *Clinical Nursing Research*, 2018; 1-19.
12. Behm DG, Bambury A, Cahill F, Power K. Effect of acute static stretching on force, balance, reaction time, and movement time. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 2004; 36(8): 1397-1402.
13. Ayan V, Mülazımoğlu O. Sporda yetenek sećimi ve spora yönlendirmede 8-10 yaş grubu erkek çocuklarının fiziksel özelliklerinin ve bazı performans profillerinin incelenmesi (Ankara Örneđi). *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 2009; 23(3): 113-118.
14. Arazi H, Asadi A, Roohi S. Enhancing muscular performance in women: compound versus complex, traditional resistance and plyometric training alone. *Journal of Musculoskeletal Research*, 2014; 17(02): 1-10.
15. Gabbett TJ, Kelly JN, Sheppard JM. Speed, change of direction speed, and reactive agility of rugby league players. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, 2008; 22(1): 174-181.
16. Hachana Y, Chaabène H, Nabli MA, Attia A, Moualhi J, Farhat N, Elloumi M. Test-retest reliability, criterion-related validity, and minimal detectable change of the Illinois agility test in male team sport athletes. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, 2013; 27(10): 2752-2759.
17. Šimonek J, Horička P, Hianik J. The differences in acceleration, maximal speed and agility between soccer, basketball, volleyball and handball players. *Journal of Human Sport and Exercise*, 2017; 12(1): 73-82.
18. Šimonek J, Horička P, Hianik J. Differences in pre-planned agility and reactive agility performance in sport games. *Acta Gymnica*, 2016; 46(2): 68-73.
19. Trecroci A, Milanović Z, Frontini M, Iaia FM, Alberti G. Physical performance comparison between under 15 elite and sub-elite soccer players. *Journal of Human Kinetics*, 2018; 61(1): 209-216.
20. Bekris E, Gissis I, Kounalakis S. The dribbling agility test as a potential tool for evaluating the dribbling skill in young soccer players. *Research in Sports Medicine*, 2018; 26(4): 425-435.
21. Yuasa Y, Kurihara T, Isaka T. Relationship between toe muscular strength and the ability to change direction in athletes. *Journal of Human Kinetics*, 2018; 64(1): 47-55.
22. Asadi A. Effects of six weeks depth jump and countermovement jump training on agility performance. *Sport Science*, 2012; 5(1): 67-70.
23. Vurmaz MO. U-20 futbolcularda ışıklı reaksiyon egzersizlerinin, çabukluk-çeviklik ve reaksiyon sürati üzerine olan etkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi: Kocaeli. 2018.

-
24. Karagöz Ş, Işık Ö, Yıldırım İ. İki farklı hentbol antrenmanının 11-13 yaş çocukların sürat çeviklik ve reaksiyon zamanı üzerine etkisi. Türkiye Spor Bilimleri Dergisi, 2017; 1(1): 11-20.

HAKEMLERDE ÖZYETERLİLİK, ÖRGÜTSEL SESSİZLİK VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayhan BAYRAM¹

Gökhan ÇETİNKAYA²

Yusuf YILDIRIM³

ÖZET

Araştırmada hakemlerde özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada beş farklı branşta (Futbol, basketbol, voleybol, satranç ve masa tenisi) görev yapan 250 hakeme anket uygulanmıştır. Verilerin analizi %95 güven aralığı ile çalışılmıştır. Güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeklerin Cronbach Alpha değerleri özyeterlilik için ,790, örgütsel sessizlik için ,791 ve yaşam doyumu için ,801 olduğu belirlenmiştir.

Özyeterliliği ölçmek için Sherer ve ark, (1982) tarafından geliştirilen, Yıldırım ve İlhan'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı genel özyeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Örgütsel sessizliği ölçmek için Dyne ve ark. (2003) tarafından geliştirilen, Taşkıran'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı örgütsel sessizlik ölçeği kullanılmıştır. Yaşam doyumunu ölçmek için Diener, vd. (1985) tarafından geliştirilen, Yetim'in (1991) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı yaşam doyumu ölçeği kullanılmıştır.

Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Özyeterlilik değişkeni ile örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Özyeterliliğin örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu değişkenlerine anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Hakemlerde özyeterlilik düzeyinin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalar örgütsel sessizlik düzeyini düşürürken, yaşam doyumu düzeyini artırıcı yönde katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Hakemler, spor, tatmin, yılmama

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-EFFICACY, ORGANIZATIONAL SILENCE AND LIFE SATISFACTION OF REFEREES

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the relationship between self-efficacy, organizational silence and life satisfaction in referees. A questionnaire was applied to 250 referees in five different branches (Football, basketball, volleyball, chess, ping pong). Data were analyzed with 95% confidence interval. Cronbach Alpha reliability coefficients were calculated to find out reliability. The reliability values of the scales were found as,790 for self efficacy, ,791 for organizational silence and,801 for life satisfaction.

General Self-efficacy Scale, which was developed by Sherer et al. (1982) and tested for Turkish validity and reliability by Yıldırım and İlhan (2010), was used to measure self-efficacy. Organizational Silence Scale, which was developed by Dyne et al. (2003) and tested for Turkish validity and reliability by Taskiran (2010), was used to measure organizational silence. Life Satisfaction Scale, which was developed by Diener et al. (1985) and tested for Turkish validity and reliability by Yetim (1991), was used to measure life satisfaction.

Pearson correlation and regression analysis were used to determine the relationship between the variables. A significant relationship was found between self-efficacy variable and organizational silence and life satisfaction variables. Self-efficacy was found to have a significant effect on organizational silence and life satisfaction variables. Researches conducted to increase self-efficacy levels of referees will decrease the level of organizational silence and increase the level of life satisfaction.

Keywords: Referees, Sport, internal consistency, satisfaction

¹Giresun Üniversitesi, Görele Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Giresun/Türkiye. Yazışmadan sorumlu yazar: ayhan_bayram1987@hotmail.com

²Okan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, İstanbul/Türkiye.

³Haliç Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İstanbul/Türkiye.

Ayhan BAYRAM: <https://orcid.org/0000-0003-0640-8106>
Gökhan ÇETİNKAYA: <https://orcid.org/0000-0001-7676-6852>
Yusuf YILDIRIM: <https://orcid.org/0000-0002-5393-999X>

GİRİŞ

Günümüzde, çeşitli insan ve meslek grupları arasında, spor ve sporcu kavramları çok sık telaffuz edilen kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Önemli bir spor yarışması için binlerce insan şehir ve ülkeler arasında dolaşmakta, bunu yapamayanlar ise, televizyonlarının başında aynı yarışmayı anında ve canlı olarak izleyebilmektedir. Böyle bir hareketliliğin neticesi olarak, spor organizasyonlarını yönetme etkinlikleri de ciddi bir önem kazanmıştır. Bugün spor olgusunu oluşturan unsurlar genel olarak, sporcular, seyirciler ve yönetenler (hakemler) biçiminde üç ana başlıkta ele alınabilir. Özellikle sporcularla beraber sahada mücadele veren ve o müsabakaların kaderini elinde bulunduran hakemler bu sürecin en önemli ögesidir [1]. Bu süreç içerisinde özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu kavramlarının hakemler açısından önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Özyeterlilik, kişilerin çevresindeki fırsatları ve engelleri değerlendirmesini sağlarken aynı zamanda gerçekleştirmeyi düşündüğü eylemlerin seçiminde de rol oynamaktadır. Bu yönüyle özyeterlilik, kişinin bir eylemi gerçekleştirebilmesi için gösterebileceği mücadeleye etki etmektedir [2,3]. Bu bağlamda, özyeterlilik inancı yüksek olan kişilerin, gerek kendilerinin yüksek düzeydeki beklentilerine, gerekse de örgütün beklentilerine uygun olarak örgütsel konular hakkında konuşmaktan kaçınmayacakları, aksine özyeterliliği düşük olan kişilerin ise daha fazla sessizliğe bürünecekleri düşünülmektedir [4]. Sessizlik olgusu, günlük yaşamda ve iş yaşamında önemli bir iletişim şekli olarak değerlendirilmektedir. Zira gündelik yaşamlarında bireyler ve işgörenler, sessiz kalarak yaşama, yöneticilerine, takım arkadaşlarına ve çalıştıkları kurumlara mesaj vermektedirler [5]. Bireyin sessizlikle ortaya çıkan engellenme hissi ve düşüncelerini ifade edememesi, kendini gerçekleştirmeye, ilerlemeye, potansiyelini ortaya çıkarmaya yönelik yaşam doyumu felsefesine tezattır [6]. Yaşam doyumu bireyin yaşamının yalnızca bir bölümünü değil genel yaşamının tümünden aldığı doyumdur ve bireyin yaşam doyumunun olumlu bir şekilde devam etmesi için bireylerin iş-aile ve yaşam dengesini doğru kurmaları gerekmektedir [7].

Literatür incelendiğinde özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu kavramları ile ilgili araştırmacılar tarafından çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişkileri inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu yönüyle literatürdeki bu boşluğu dolduracağı için bu çalışmanın önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmanın, konuyla ilgilenen

araştırmacılar ve hakemler için de referans teşkil etmesi bakımından da önemli bir çalışma olduğu söylenebilir.

Çağımızdaki gelişmeler; spora hız, tempo ve hepsinden önemlisi heyecan katmakta, iletişim sistemlerinin izleyicilere sunduğu hizmetler ise hayal sınırlarını aşmaktadır. Bütün bu gelişme ve değişim içerisinde hakemlere düşen görev, kuşkusuz bu hız ve tempoyu daha da artırmaktır. Zira maç yönetme olgusunun insan faktörüne bağlı olması hatayı da beraberinde getirecektir. Özellikle çağımızda sporun büyük bir endüstri halini alması hakemin de birey olarak üzerindeki yük ve sorumluluğu artırmaktadır [1]. Kendi kendini yeterlik teorisinden ve sporda özyeterlilik araştırmasından yola çıkarak, özyeterlilik düzeyi yüksek hakemlerin daha doğru kararlar verdikleri ve daha etkili performans gösterdikleri belirlenmiştir [8]. Özyeterliliği yüksek olan bireylerin baskı, tehdit ya da zorlamalar karşısında dahi örgütsel konularla ilgili düşünce ve görüşlerini dile getirmekten kaçınmayacakları, aksine özyeterliliği düşük bireylerin ise söz konusu durumlarda kaygı ve stres düzeylerindeki artış nedeniyle daha fazla sessizliği tercih edecekleri düşünülmektedir [4]. Bireylerin özyeterlilik inançlarının yaşam doyumlarını etkilemesi, belirli ölçüde onların rollerine tutulmasına dayanmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek bireylerin, yüksek kişisel kaynaklarına dayanarak, yürüttükleri rollerine daha fazla fiziksel, bilişsel ve duygusal yatırım yaptıkları, bunun sonucunda ise daha fazla olumlu deneyim ve yaşam doyumunu sağladıkları söylenebilir [9]. Örgütsel sessizlikte birey çeşitli nedenlerle baskılandığından evrensel olarak geçerli bulunan içsel güçlerini, doğrularını, değerlerini yeterince ortaya koyamamakta, bunları yaşama geçirememektedir. Örgütsel sessizliğin söz konusu yaratıcılık, katılımcılık, adalet, dürüstlük gibi içsel güç etmenleriyle olumsuz ilişkisi, yaşam doyumunu ile de ilişkisinin olumsuz olabileceğini düşündürmektedir [6].

Araştırmada beş farklı branşta görev yapan hakemlerde (Futbol, basketbol, voleybol, satranç ve masa tenisi) özyeterlilikle örgütsel sessizlik ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

MATERYAL ve METOT

Evren ve Örneklem

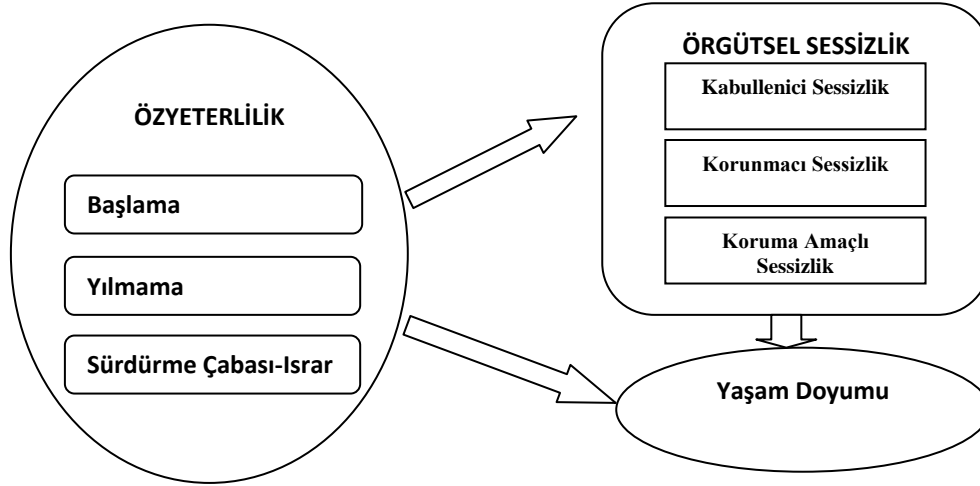
Araştırmanın evrenini, beş farklı branştaki hakemler oluşturmaktadır. Bu branşların belirlenmesinde ilgili branşlara katılımcı durumları ve hakem sayıları kriterleri

değerlendirilmiştir. Diğer branşlardaki katılımcı ve hakem sayılarının az olması nedeniyle diğer branşlar seçilmemiştir. Bu şekilde maliyet düşürülmüş ve fiziki alan daraltılarak denetim olanakları artırılmıştır [10]. Araştırmanın örnekleminde olasılığa dayalı olmayan kota örnekleme yöntemi kullanılmıştır [11]. Araştırmada yüz yüze anket yöntemiyle beş farklı branştan toplam 260 hakem ile görüşülmüş, hatalı ve eksik olan 10 anket elenerek 250 anket değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan hakemlerin cinsiyetlerine göre % 25,6'sı kadın (n:64), % 74,4'ü erkek (n:186), genel yaş ortalamasının $32,34 \pm 8,214$, % 20'sinin futbol, % 20'sinin basketbol, % 20'sinin voleybol, % 20'sinin satranç ve % 20'sinin masa tenisi branşında olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Özyeterliliği ölçmek amacıyla Sherer ve ark, (1982) tarafından geliştirilen, Yıldırım ve İlhan'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı genel özyeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek yılmama, başlama ve sürdürme çabası-ısrar alt boyutları ve 17 maddeden oluşmaktadır [12,13]. Özyeterlilik ölçeğinin Cronbach's Alpha değerinin ,790 olduğu belirlenmiştir. Örgütsel sessizliği ölçmek amacıyla Dyne ve ark, (2003) tarafından geliştirilen, Taşkıran'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı örgütsel sessizlik ölçeği kullanılmıştır [14,15]. Ölçek kabullenici sessizlik, korunmacı sessizlik ve koruma amaçlı sessizlik alt boyutları ve 15 maddeden oluşmaktadır. Örgütsel sessizlik ölçeğinin Cronbach's Alpha değerinin ,791 olduğu belirlenmiştir. Yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Diener ve ark, (1985) tarafından geliştirilen, Yetim'in (1991) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı yaşam doyumunu ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek alt boyut ve 5 maddeden oluşmaktadır [16,17]. Yaşam doyumunu ölçeğinin Cronbach's Alpha değerinin ,801 olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın modeli şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Araştırmanın modeli

Araştırma modelinde özyeterliliğin alt boyutları yılmama, başlama ve sürdürme çabası-ısrar ile örgütsel sessizliğin alt boyutları korunmacı sessizlik, koruma amaçlı sessizlik ve kabullenici sessizlik ile yaşam doymu; örgütsel sessizliğin alt boyutları korunmacı sessizlik, kabullenici sessizlik ve koruma amaçlı sessizlikle yaşam doymu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın ilk modelinde özyeterlilik ve örgütsel sessizlik bağımsız değişken yaşam doymu ise bağımlı değişken, ikinci modelde ise özyeterlilik bağımsız değişken örgütsel sessizlik ise bağımlı değişken olarak olarak değerlendirilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Özyeterlilik ve alt boyutları, örgütsel sessizlik ve alt boyutlarıyla yaşam doymu arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenlerin etki düzeyini belirlemek için de regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın bulguları %95 güven aralığı ve ,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklere açıklayıcı ve doğrulatoryıcı faktör analizleri yapılmış ve orijinal formulla yakın benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Değişkenlerin puan ortalamaları

Değişkenler	n	Ort.	S.s.
Başlama	250	4,12	,572
Yılmama	250	3,71	,655
Sürdürme Çabası-Israr	250	3,75	,876
Özyeterlilik	250	3,86	,516
Kabullenici Sessizlik	250	1,89	,753
Korunmacı Sessizlik	250	1,71	,753
Koruma Amaçlı Sessizlik	250	3,89	,693
Örgütsel Sessizlik	250	2,50	,927
Yaşam Doymu	250	3,26	,767

Özyeterliliğin puan ortalamasının (3,86±,516) iyi düzeyde, örgütsel sessizliğin puan ortalamasının (2,50±,927) orta düzeyde ve yaşam doyumunun puan ortalaması ise (3,26±,767) iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

Değişken I	Değişken II	n	r	p
Özyeterlilik	Örgütsel Sessizlik	250	-,140	,027
Özyeterlilik	Yaşam Doyumu	250	,294	,000
Örgütsel Sessizlik	Yaşam Doyumu	250	,035	,583
Başlama	Kabullenici Sessizlik	250	-,419	,000
Başlama	Korunmacı Sessizlik	250	-,413	,000
Başlama	Koruma Amaçlı Sessizlik	250	,054	,395
Başlama	Yaşam Doyumu	250	,292	,000
Yılmama	Kabullenici Sessizlik	250	-,057	,368
Yılmama	Korunmacı Sessizlik	250	-,101	,109
Yılmama	Koruma Amaçlı Sessizlik	250	,190	,003
Yılmama	Yaşam Doyumu	250	,253	,000
Sürdürme Çabası-İsrar	Kabullenici Sessizlik	250	-,130	,041
Sürdürme Çabası-İsrar	Korunmacı Sessizlik	250	-,184	,003
Sürdürme Çabası-İsrar	Koruma Amaçlı Sessizlik	250	,158	,012
Sürdürme Çabası-İsrar	Yaşam Doyumu	250	,140	,027

Tablo 3. Özyeterlilik ve örgütsel sessizliğin yaşam doyumuna etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	p
Sabit	1,227	,444		2,763	,006
Özyeterlilik	,454	,091	,305	4,985	,000
Örgütsel Sessizlik	,113	,089	,078	1,270	,205
R= ,304	R ² = ,093	Düz. R ² =,085	F= 12,593	p=,000	

Özyeterlilik ve örgütsel sessizlik değişkenlerinin yaşam doyumuna etkisi incelendiğinde, R=,304; R²=,093; Düzeltilmiş R²=,085; F=12,593 ve p=,000 olarak bulunmuştur. Düzeltilmiş R² değeri ile yaşam doyumuna değişkenindeki değişimin % 8,5'lik kısmı özyeterlilik ve örgütsel sessizlik değişkenlerince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p<,05) ,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Tablo 3). Özyeterlilik değişkeninin (p<,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğundan, yaşam doyumuna değişkenini arttırmak için özyeterliliğin de artırılması gerekmektedir. Örgütsel sessizlik değişkeninin (p>,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olmadığı için yaşam doyumuna bir etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 4. Özyeterliliğin örgütsel sessizliğe etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	p
Sabit	3,052	,250		12,190	
Özyeterlilik	-,143	,064	-,140	-2,231	,027
R= ,140	R ² = ,020	F= 4,979	p=,027		

Özyeterlilik değişkeninin örgütsel sessizlik değişkenine etkisi incelendiğinde, R=,140; R²=,020; F=4,979 ve p=,027 olarak bulunmuştur. R² değeri ile örgütsel sessizlik değişkenindeki değişimin % 2'lik kısmı özyeterlilik değişkenince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p<,05) ,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Tablo 4). Özyeterlilik değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda örgütsel sessizlik değişkenini ,140 birim azaltacaktır. Özyeterlilik değişkeninin (p<,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğu için örgütsel sessizlik değişkenini arttırmak için özyeterlilik değişkeninin azaltılması gerekmektedir.

Tablo 5. Özyeterliliğin yaşam doyumuna etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	Sig.
Sabit	1,573	,352		4,472	,000
Özyeterlilik	,438	,090	,294	4,849	,000
R= ,294	R ² = ,087	F= 23,515	p=,000		

Özyeterlilik değişkeninin yaşam doyumuna etkisi incelendiğinde, R= ,294; R²=,087; F=23,515 p=,000 olarak bulunmuştur. R² değeri ile yaşam doyumuna değişkenindeki değişimin % 8,7'lik kısmı özyeterlilik değişkenince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p<,05) ,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Tablo 5). Özyeterlilik değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda yaşam doyumuna değişkenini ,294 birim arttıracaktır. Özyeterlilik değişkeninin (p<,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğu için yaşam doyumuna değişkenini arttırmak için özyeterlilik değişkeninin de artırılması gerekmektedir.

Örgütsel sessizlik değişkeninin yaşam doyumuna etkisi incelendiğinde, R=,035; R²=,001; F=,303 p=,583 olarak bulunmuştur. R² değeri ile yaşam doyumuna değişkenindeki değişimin % 0,1'lik kısmı örgütsel sessizlik değişkenince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p>,05) ,05'ten büyük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olmadığını göstermektedir.

TARTIşMA ve SONUÇ

Özyeterlilik ve alt boyutları başlama, sürdürme çabası-ısrar ve yılmama değişkenlerinin iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Örgütsel sessizliğin orta düzeyde, alt boyutlar korunmacı sessizlik ve kabullenici sessizliğin düşük düzeyde, koruma amaçlı sessizliğin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında hakemlerin korunmacı ve kabullenici sessizlik algılarının düşük düzeyde olduğu yaşanan olaylar karşısında ise korunma amaçlı sessiz kaldıkları düşünölmektedir. Yaşam doyumunu değişkeninin puan ortalaması incelendiğinde ise hakemlerde yaşam doyumunun orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda özyeterlilik ile örgütsel sessizlik ve yaşam doyumunu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Özyeterlilik değişkeninin puanı arttıkça yaşam doyumunu değişkeninin puanı artmakta, örgütsel sessizlik değişkeninin puanı azalmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin daha doğru kararlar verdikleri ve daha etkili performans gösterdikleri düşünöldüğünde bu durum yaşam doyumlarına olumlu etki yaparken; örgütsel konularda ise sessiz kalmayacaklar ve görüşlerini daha rahat ifade edebileceklerdir. Bu durum örgütsel sessizlik düzeyinde düşüşe neden olacaktır. Nikpay ve ark, (2017) yaptıkları çalışmada örgütsel sessizlikle özyeterlilik arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu belirlemiştir [18]. Park ve Hah (2007) yaptıkları çalışmada özyeterlilikle yaşam doyumunu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir [19]. Bayram ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmada örgütsel sessizlikle yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır [20].

Özyeterliliğin alt boyutlarından başlama ile kabullenici sessizlik, korunmacı sessizlik ve yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başlama değişkeninin puanı arttıkça yaşam doyumunu değişkeninin puanı artmakta, kabullenici sessizlik ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin de puanı azalmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek kişilerin çevresinde olup bitenler üzerinde etkili olabilecek biçimde bir edinim sürecini başlatıp sonuç alınca kadar sürdürebileceğine olan inancı [21] olduğu için hakemler başlama kararıyla birlikte ısrarla bu kararını sürdürmek isteyeceklerdir. Bu süreçte başarabilme inancının da etkisiyle yaşam doyumunu artarken, kabullenici ve korunmacı sessizlik değişkenleri de azalma gösterecektir. Koruma amaçlı sessizlik değişkeniyle anlamlı bir farklılık göstermeme

nedeninin hakemlerin daha doğru kararlar verecekleri ve daha etkili performans gösterecekleri düşüncesi nedeniyle bu sessizlik türüne ihtiyaçları olmadığı algısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yılmama alt boyutu ile koruma amaçlı sessizlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yılmama değişkeninin puanı arttıkça koruma amaçlı sessizlik ve yaşam doyumu değişkenlerinin de puanları artmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin başarısızlıklar karşısında çabuk toparlanıp eylemlerine devam edebilme durumları dolayısıyla yaşam doyumu ve koruma amaçlı sessizlik değişkenlerinin puanı artmaktadır. Koruma amaçlı sessizlik değişkeni puanının artma nedeninin ise dış tehditlerden koruma amaçlı sergilediği bilinçli ve proaktif bir davranış sonucunda ortaya çıktığı düşünülmektedir. Yılmama sürecinde kabullenici ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin anlamlı farklılık göstermeme nedeni olarak hakemlerin verdikleri karar ve performans düşüncelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sürdürme çabası-ısrar boyutu ile kabullenici sessizlik, koruma amaçlı sessizlik, korunmacı sessizlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sürdürme çabası-ısrar değişkeninin puanı arttıkça koruma amaçlı sessizlik ve yaşam doyumu değişkenlerinin puanları artmakta, kabullenici sessizlik ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin de puanı azalmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin başarısızlıkları karşısında çabuk toparlanıp eylemlerinde ısrarcı olmaları sonucunda başarabilme inancı düzeyinin artması sonucunda yaşam doyumu ve dış tehditlere karşı koruma amaçlı suskunluk değişkenlerinin puanı artmakta; verilen karar ve performans düşüncelerinden dolayı da kabullenici sessizlik ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin de puanı azalmaktadır. Örgütsel sessizlik değişkeninin alt boyutları kabullenici sessizlik, koruma amaçlı sessizlik, korunmacı sessizlik değişkenleri ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Özyeterlilik, kişisel gelişim vb. etkenler dolayısıyla anlamlı farklılığın olmadığı düşünülmektedir.

Özyeterlilik ve örgütsel sessizliğin yaşam doyumu üzerindeki etkisini belirleyebilmek için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda pozitif yönlü olarak etkilediği belirlenmiştir. Özyeterlilik ve örgütsel sessizlik değişkenleri 1 birimlik artırıldığında özyeterlilik yaşam doyumu ,305 birim artırırken, örgütsel sessizlik ,078 birim artıracaktır. Örgütsel sessizlik değişkeninin etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin verdikleri kararlar ve gösterdikleri performans dolayısıyla yaşam doyumlarına olumlu etki yaparken, örgütsel sessizlik değişkeninin, çalışma şartları, iletişim,

başarı durumu, vb. etkenler dolayısıyla yaşam doyumunu etkilemediği düşünülmektedir. Özyeterliliğin örgütsel sessizlik değişkenine etkisi incelendiğinde negatif yönlü olarak etkilediği belirlenmiştir. Özyeterlilik değişkeni 1 birim artırılırsa örgütsel sessizlik değişkeni ,140 birim azalacaktır. Özyeterliliğin yaşam doyumunu değişkenine etkisi incelendiğinde pozitif yönlü olarak etkilediği belirlenmiştir. Özyeterlilik değişkeni 1 birim artırılırsa yaşam doyumunu değişkeni ,294 birim artacaktır. Örgütsel sessizliğin yaşam doyumunu değişkenine etkisi incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Hakemlerin özyeterlilik düzeyini artırıcı çalışmalar yapılması örgütsel sessizlik ve yaşam doyum düzeyleri açısından önemli katkı sağlayacaktır. Şevik (2020) yaptığı çalışmada özyeterliliğin örgütsel sessizlik üzerinde aracı etkisi olmadığını belirlemiştir [22]. Akgündüz (2013) yapmış olduğu çalışmada iş doyumunu, yaşam doyumunu ve özyeterlilik arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir [23]. Şimşek ve Aktaş (2014) yapmış olduğu çalışmada örgütsel sessizlik, kişilik ve yaşam doyumunu etkileşimini kamu sektöründe incelemiş ve savunmacı ve kabullenici sessizlik arttıkça yaşam doyumunun azaldığını tespit etmiştir. Örgütsel sessizliğin çeşitli içsel güç etmenleriyle olumsuz ilişkisi, yaşam doyumunu da olumsuz olarak etkileyecektir [6]. Kahya (2015) yapmış olduğu çalışmada mesleki özyeterlilik ve örgütsel sessizlik arasında anlamlı negatif yönde bir ilişki olduğunu belirlemiştir [4].

Gelecekte bu konuda araştırma yapacak araştırmacıların özyeterlilik, kişisel gelişim, vicdani ve duygusal zekaya ilişkin yapacakları çalışmaların literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Taşmektepligil MY, Aydın İ, Ağaoğlu SA, Öğreten N. Farklı branşlarda görev yapan faal hakemlerin maç öncesi durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması ve bazı değişkenlerin durumluk kaygılarına etkileri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2004; 9(4): 25-40.
2. Betz NE. Self-efficacy Theory as a basis for career assessment, Journal of Career Assessment, 2000; 8(3): 205-222.
3. McCoach DB, Colbert RD, Factors underlying the collective teacher efficacy scale and their mediating role in the effect of socioeconomic status on academic achievement at the school level. Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 2010; 43 (1): 31-47.
4. Kahya C. Mesleki özyeterlilik ve örgütsel sessizlik ilişkisini belirlemeye yönelik ampirik bir çalışma, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015; 5(1): 293-314.
5. Özgen I, Sürgevil O. Örgütsel sessizlik olgusu ve turizm işletmeleri açısından değerlendirilmesi. In Sabuncuoğlu Z, editors, Turizm işletmelerinde örgütsel davranış, Bursa: MKM Yayınları; 2009.
6. Şimşek E, Aktaş H, Örgütsel sessizlik ile kişilik ve yaşam doyumunu etkileşimi: Kamu sektöründe bir araştırma, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2014; 14(2): 121-136.

7. Özdevecioğlu M. İş tatmini ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma, XI. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Afyon, 22 – 24 Mayıs 2003, 693 – 710.
8. Adıgüzel NS. Basketbol hakemlerinin öz saygıları ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2018; 2(2): 129-137.
9. Köksal O, Güler M, Çetin F. Öz-yeterlilik algısı, yaşam doyumu ve bir role tutulma etkileşimi: Sosyal bilişsel bir yaklaşım, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 2015; 54: 193-207.
10. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar – İlkeler - Teknikler. (23. Basım) Nobel Akademik Yayın, Ankara, 2012.
11. Altunışık R, Coşkun R, Bayraktaroğlu S, Yıldırım E. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. (7. Basım) Sakarya Kitabevi, Sakarya, 2012.
12. Sherer M, Maddux JE, Mercandante B, Prentice-Dunn S, Jacobs B, Rogers RW. The self-efficacy scale construction and validation. Psychological Reports, 1982; 51: 663-71.
13. Yıldırım F, İlhan, İÖ. Genel özyeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 2010; 21 (4): 301-308.
14. Dyne LV, Ang S, Botero IC. Conceptualizing employee silence and employee voice as multidimensional constructs. Journal of Management Studies, 2003; 40 (6): 1359-1392.
15. Taşkıran E. Liderlik ve örgütsel sessizlik arasındaki etkileşim. Beta Yayınevi, İstanbul, 2011.
16. Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 1985; 49: 71-75.
17. Yetim Ü. Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1991.
18. Nikpay I, Farahbakhsh S, Zandkarimi M. The role of psychology capital in reducing organizational silence of teachers in Khorramabad city. Journal of Scholl Psychology, 2017; 6(1), 132-160.
19. Park KH, Hah YS. Depression, self-efficacy, life satisfaction and coping behaviors of university students. The Korean Journal of Stress Research. 2007; 15, 17-25.
20. Bayram A, Çetinkaya G, Yıldırım Y. Futbol hakemlerinde örgütsel sessizlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişki. PressAcademia Procedia (PAP-GBRC-V.3), 2017; 43: 423-430.
21. Bandura A. Social foundations of thought and action: a social cognitive theory. Prentice Hall, New Jersey, 1986.
22. şevik, Ü. Algılanan örgütsel politikanın örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde pozitif psikolojik sermayenin aracı rolü. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2020; 63: 206-227.
23. Akgündüz Y, Konaklama işletmelerinde iş doyumu, yaşam doyumu ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin analizi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013; 11(1): 180-204.

INVESTIGATION OF SUPERSTITIOUS BEHAVIOR OF AMATEUR FOOTBALL PLAYERS

Hüseyin ÖZTÜRK¹

ABSTRACT

This study has been prepared to examine the superstitious behaviors of amateur footballers. The study sample consists of 389 (45 female, 335 male) sportsmen playing amateur football in the Gaziantep province in 2018. Statistical analyzes were performed on data obtained in the study by using the SPSS 22.0 package program. Statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation were used for evaluating data as well as t-test for two independent groups and ANOVA and LSD multiple comparison tests for comparison of two independent groups.

As a result of the study, it was found that there is a significant difference between amateur football player's gender variable and lucky objects, behaviors before game, behaviors during game, team behaviors sub dimensions and total superstitious belief scale; between age variable and dressing style/appearance, lucky objects, behaviors during game, team behaviors, prayer and total superstition scale score and between in year variable and lucky objects sub-dimension.

Keywords: Amateur, Footballer, Belief, Behavior.

AMATÖR FUTBOLCULARIN BATIL İNANÇ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışma amatör futbolcuların batıl inanç davranışlarını incelemek amacı ile hazırlanmıştır. Araştırma örneklemini 2018 yılında Gaziantep ilinde amatör futbol oynayan toplam 389 (45 kadın, 335 erkek) sporcu oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin SPSS 22.0 paket programından yararlanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistik yöntem olarak; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, iki bağımsız gruplar için t-testi ve ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında ANOVA ve LSD çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; amatör futbolcuların cinsiyet değişkeni ile uğurlu sayılan nesnelere, oyun karşılaşma öncesi, oyun sırası, takım davranışları alt boyutları ve toplam batıl inanç puanıyla anlamlı fark olduğu ($p<0,05$), yaş değişkeni ile giyim/görünüş, uğurlu sayılan nesnelere, oyun karşılaşma sırasında, oyun sırasında, takım sırası, takım davranışları, dua etme ve toplam batıl puanıyla ve yıl değişkeni ile uğurlu sayılan nesnelere alt boyutunda anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Amatör, Futbolcu, İnanç, Davranış.

¹ Gaziantep University, Physical Education And Sport Science Department, Gaziantep, Turkey. Yazışmadan sorumlu yazar: ozturkavrasya@hotmail.com

Hüseyin ÖZTÜRK: <https://orcid.org/0000-0002-4968-586X>

INTRODUCTION

Since the beginning of mankind, people in all societies have believed in supernatural events that have no grounds in reality usually due to their fears, despair and old traditions. These beliefs are called superstitions. Beliefs and behaviors without a logical basis are called superstitious beliefs. According to another view, superstition is the sum of beliefs or habits originating from ignorance, fear of the unknown, belief in luck or interpretation of reason [1]. It is defined as an irrational belief in supernatural events, hidden and irrational powers, and prophecies [2].

Superstition is defined as a false, fallacious, unfounded set of empty beliefs [3]. Throughout the ages, people have exhibited behaviors which are appropriate to the cultural tapestry of the societies they live in and which are not grounded in reality but still believed in by many in order to turn to their advantage events that they cannot bring under their control [4]. People have always searched for mysterious things and believed that there are supernatural beings which can exert influence on their lives [5].

Together with the belief principles of religions, people made an effort to draw conclusive conclusions from incidental events that contradict religious dogmatism and to lead many unexplained beliefs [6]. Although superstition is false, it empowers people to believe that they can influence the outcome of events that they cannot really control [7]. Although there is no causal relationship between superstitious behaviors and their consequences, people perceive their unusual, repetitive and inflexible actions as having a positive impact [8].

Superstition is the tendency to attribute natural events to supernatural forces. It represents an effort on the part of people to try to convert uncontrollable forces into controllable forces [9]. It means claiming that there exists a relationship between emotions and objects that have no causal relationship with each other [10]. One of the areas where superstitious behaviors are most easily observable is sports. Historically, superstitious behaviors have been observed among sportsmen, stretching on a large spectrum from elite all the way down to amateur athletes. In addition, many elite athletes in different branches have their own superstitious behaviors. Furthermore, sportsmen from different branches can exhibit different superstitious behaviors.

This is, of course, expected behavior, but if one were to find a common reason behind such behaviors, it would be the fear of losing and the ambition to win. For all these reasons, there are many scientific studies examining superstitious behaviors [11-13]. Superstitious behaviors are seen as a way of reducing the anxiety of sportsmen and it is also observed that athletes with higher egos have higher levels of anxiety. It has been determined that there is a positive relationship between superstitious beliefs and anxiety in most of the studies conducted [12].

This study intends to reveal whether the athletes who actively play amateur football exhibit tendencies of superstitious behavior and at the same time to determine the extent to which superstitious beliefs have an impact on their achievements and daily lives.

MATERIALS and METHODS

Study Population and Sample

The study population is comprised of sportsmen playing football in amateur clubs in Gaziantep province. Personal data belonging to individuals covered by the study are given in Table 1.

The random sampling method has been used when choosing the samples [13]. Through random sampling, 379 (45 female, 334 male) persons have been included in the sampling. The study has been conducted with amateur footballers in Gaziantep who agreed to participate in the study.

Table 1. Personal information belonging to the study group

Groups	F	%
Age (year)	12-16	39
	17-22	232
	23 and above	108
Gender	Female	45
	Male	334
Football Experience (year)	1-3 years	73
	7 and above	152

n=379

As can be inferred from Table 1, those who participated in the survey are mostly in the age bracket of 17-22 years (61.2%) (232 persons), mostly male (88.1%) (334 persons).

Data Collection Tools

The Turkish adaptation of the inventory of superstitious beliefs and behaviors (Superstitious Ritual Questionnaire) developed by Buhrmann and Zaugg [14] was made by Barut (2008). In order to test the reliability of the scale, the Cronbach Alpha internal consistency coefficient was checked and found to be 0.95 [15]. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient was found to be 0.98 in this study. The scale is made up of 37 items, has a 5 point likert-type design and consists of 6 sub-dimensions. These are, respectively, Dressing style and Appearance (8 items), Lucky Objects (6 items), Behaviors Before the Game, (11 items), Behaviors During the Game (3 items), Team Behaviors (2 items) and Praying (3 items). The sportsmen were asked to rate the extent to which these factors have an impact on their sporting careers by using the responses; (1) Not effective at all, (2) Somewhat effective (3), Occasionally effective (4), Effective (5) Very effective.

Analysis of the Data

Statistical analysis of the data has been performed with SPSS 22.0 program. In the study, the "KMO" analysis has been performed to test the sample size. Accordingly, it was seen that the KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) test was greater than 0.60 (0.820) and Bartlett test was significant ($p < 0.001$). Therefore, the sample is sufficient and the existence of a structure is detectable. Reliability coefficients of the superstition scale were examined and it was determined that the scale was reliable, with Cronbach alpha value being as high as 0.98.

The Kolmogorov-Smirnov test was used in the conformity check of continuous variables to normal distribution for data analysis. The t test was used to compare two independent groups of variables with normal distribution, and ANOVA and LSD multiple comparison tests were used for variables with normal distribution in the comparison of two independent groups, and frequency, percentage and mean values were given as descriptive statistics. $P < 0.05$ was accepted as significant in the statistical analyses performed in the study.

RESULTS**Table 2.** Comparison of Superstition Scale Scores by Gender

Factor	Gender	N	Average	Sd	t	P
1. Dressing style, Appearance	Female	45	2.12	0.56	1.95	0.51
	Male	334	1.96	0.50		
2. Lucky Objects	Female	45	1.68	0.60	4.37	0.00*
	Male	334	2.33	0.98		
3. Before Game	Female	45	1.66	0.60	4.37	0.00*
	Male	334	2.29	0.76		
4. During Game	Female	45	1.39	0.64	6.02	0.00*
	Male	334	2.42	1.08		
5. Team Behaviors	Female	45	2.91	1.02	5.21	0.00*
	Male	334	1.98	1.13		
6. Praying	Female	45	3.24	1.41	0.63	0.53
	Male	334	3.10	1.35		
Total Score	Female	45	1.91	0.44	4.22	0.00*
	Male	334	2.24	0.49		

p<0.05

When Table 2 was examined, it was seen that there was a statistically significant difference between the Superstition Scale scores of amateur sportsmen ($t= 4.22$, $p < 0.05$) according to the variable of gender, and that there was a significant difference between the scores from the sub-dimension of Lucky Objects ($t=4.37$, $p < 0.05$), behaviors before the game ($t=4.37$, $p < 0.05$), behaviors during the game ($t=6.02$, $p < 0.05$), and Team Behaviors ($t=5.21$, $p < 0.05$) while no statistically significant difference was found between scores from the lower dimension of Dressing Style, Appearance ($t=1.95$, $p > 0.05$) and Praying ($t=0.63$, $p > 0.05$) and gender.

Accordingly, male players scored higher points in comparison to female players in the lower dimension of lucky objects, behaviors before the game and behaviors during the game.

Table 3. Comparison of Superstition Scale Scores by Age

Factor	Age	N	Average	Sd	Df	F	P	Significant Difference
1. Dressing style, Appearance	(a) Age 12-16	39	1.79	0.56	2	4.00	0.02*	a<c
	(b) Age 17-21	232	1.98	0.47	376			
	(c) 22 and above	108	2.05	0.54	378			
2. Lucky Objects	(a) Age 12-16	39	1.85	0.57		4.07	0.01*	a<b
	(b) Age 17-21	232	2.33	1.01				
	(c) 22 and above	108	2.25	0.96				
3. Before Game	(a) Age 12-16	39	1.59	0.66		15.0	0.00*	a<b, a<c
	(b) Age 17-21	232	2.30	0.80				
	(c) 22 and above	108	2.27	0.65				
4. During Game	(a) Age 12-16	39	1.87	1.16		3.76	0.02*	a<b
	(b) Age 17-21	232	2.30	1.21				
	(c) 22 and above	108	2.27	0.95				
5. Team Behaviors	(a) Age 12-16	39	2.83	1.37		13.2	0.00*	a>b, a>c
	(b) Age 17-21	232	2.06	1.12				
	(c) 22 and above	108	1.88	1.06				
6. Praying	(a) Age 12-16	39	3.13	1.58		6.25	0.03*	b>c
	(b) Age 17-21	232	3.25	1.32				
	(c) 22 and above	108	2.84	1.36				
Total score	(a) Age 12-16	39	3.13	1.88		10.0	0.00*	a<b, a>c, b>c
	(b) Age 17-21	232	3.25	2.26				
	(c) 22 and above	108	2.84	2.21				

p<0.05

When Table 3 was examined, it was found that those who were in the age range of 12-16 years scored higher points than those in the age range of 17-21 and lower points than those in the age of 22 and above, and those who were in the age range of 17-21 scored higher points than those in the age range of 22 and above on the basis of total scores.

Those who were 22 years old and above have scored higher points in the sub-dimension of Superstition, Dressing Style, and Appearance than those who were in the age bracket of 12-16 years.

Those who were in the age bracket of 17-21 years old have scored higher points in the sub-dimension of Superstition and Lucky Objects than those who were in the age bracket of 12-16 years. Those who were in the age bracket of 17-21 years old as well as those who were 22 years old and above have scored higher points in the sub-dimension of Superstition and Behaviors Before Game than those who were in the age bracket of 12-16 years.

Those who were in the age bracket of 17-21 years old have scored higher points in the sub-dimension of Superstition and Behaviors During the Game than those who were in the age bracket of 12-16 years. Those who were in the age bracket of 12-16 years and 17-21 years as well as those who are were 22 years old and above have scored higher points in the

sub-dimension of Superstition and team behaviors. Those who were in the age bracket of 17-21 years old have scored higher points in the sub-dimension of Superstition and Praying than those who were 22 years old and above. According to these findings, it has been determined that the superstitious beliefs of amateur football players change according to their ages.

Table 4. Comparison of Superstition Scale Scores by Years

Factor	Age	N	Average	Sd	F	P	Significant Difference
1. Dressing style, Appearance	(a) 1-3 years	73	2.01	0.44	0.15	0.86	
	(b) 4-6 years	154	1.97	0.47			
	(c) 7 and above	152	1.97	0.59			
2. Lucky Objects	(a) 1-3 years	73	2.05	0.80	3.64	0.02*	a<c
	(b) 4-6 years	154	2.21	0.96			
	(c) 7 and above	152	2.40	1.02			
3. Before Game	(a) 1-3 years	73	2.15	0.68	0.45	0.63	
	(b) 4-6 years	154	2.21	0.80			
	(c) 7 and above	152	2.25	0.77			
4. During Game	(a) 1-3 years	73	2.22	1.00	0.74	0.47	
	(b) 4-6 years	154	2.25	1.12			
	(c) 7 and above	152	2.38	1.09			
5. Team Behaviors	(a) 1-3 years	73	2.08	1.14	0.04	0.96	
	(b) 4-6 years	154	2.11	1.13			
	(c) 7 and above	152	2.07	1.16			
6. Praying	(a) 1-3 years	73	2.82	1.36	2.96	0.53	
	(b) 4-6 years	154	3.28	1.37			
	(c) 7 and above	152	3.12	1.36			
Total Score	(a) 1-3 years	73	2.12	0.42	1.59	0.20	
	(b) 4-6 years	154	2.20	0.52			
	(c) 7 and above	152	2.25	0.50			

p<0.05

According to Table 4, those with a sporting career of 7 years and above have scored higher points in the sub-dimension of Superstition and Lucky Objects than those with a sporting career of 1-3 years. There are no significant differences in other sub-dimensions. According to these findings, amateur footballers who have been playing for 4-6 years prefer wearing lucky objects (good-luck charms, evil eye talisman, wristbands) more in comparison to those who have been playing for 1-3 years on the basis of the Lucky Objects sub-dimension.

DISCUSSION and CONCLUSION

Significant differences were observed in the Superstition Scale in terms of gender. When the studies are reviewed, a study by Barut titled "the Relationship between Superstitious Behaviors and Self-Efficacy" shows a statistically significant difference in

superstitious behavior by gender, which is similar to the findings of this study [15]. A study by Buhrman, Brown and Zaugg found significant results in terms of gender [16], too. Bicer's study titled "Pre-Competition Mystical Traditional Religious Beliefs and Relaxation Methods" has also found that the results differ significantly by gender [17]. Vyse's study has shown that there is a relationship between superstitious tendencies and gender differences [18]. Wagner has concluded that there was a significant difference between superstition and gender in a study "examining the socio-psychological connections of superstitious beliefs held by college students" [19].

A study by Preece and Baxter has also concluded that there is a significant difference in superstitious beliefs by gender [20]. A study by Kose and Ayten on the "relationship between gender and superstition" has shown that women are more likely to hold superstitious beliefs and believe in supernatural events than men [21]. In a study conducted by Safaei and Khodabakhshi, it was found that the level of tendency of women to hold superstitious beliefs was higher than that of males [22]. Sjørup and Christensen have emphasized that women suffer moral deterioration because they are more prone to superstitious beliefs than men, particularly those existing under the cover of religion [23]. A study by Wiseman and Watt has shown that women tend to be more superstitious than men [24].

A study by Isik et. al titled "Investigation of the Relationship between Superstitious Tendencies and Anxiety Levels in University Students" who are "Actively Engaged in Sports" has, on the other hand, found no significant difference in tendencies towards superstitious beliefs on the basis of gender [4]. Other similar studies which have found no significant difference are [25-28].

Superstitious tendencies of the participants of the survey show significant differences on the basis of the age variable. When the studies are reviewed, a study titled A Trial on Heterodox Faith and Behavior Scale conducted by Karaca found a significant relationship between age and superstition, which is consistent with the results obtained in this study [29]. A study by Kiray titled Eregli, a Beach Town before the Arrival of Heavy Industry, found a significant relationship between age and superstition [30]. A study by Conklin reveals that young people tend to be just as superstitious as the elderly [31].

Ozguven's study on the Relationship between Superstitious Beliefs and Life Satisfaction has different findings: A study conducted in İzmir found no significant relationship between age and superstitious beliefs [32]. There was no significant difference in the Superstition scale and Lucky Objects on the basis of the years the survey participants spent in their sports career. Different from the findings of this study, Bleak and Frederich concluded that there was a significant difference between the number of years spent doing sports in terms of the frequency of superstitious behavior development [33]. A study conducted by Barut found that there was a statistically significant difference in terms of the number of years spent doing sports and the frequency of superstitious behavior [14].

We have found that amateur footballers hold superstitious beliefs, and that they make superstitious beliefs a part of their lives to alleviate stress before the games and increase their chances of winning, thinking that such beliefs will bring them luck.

REFERENCES

1. Bandura A. Self Efficacy: The exercise of Control, New York, Freeman;1997.
2. Ayhan I, Yarar F. Psychology of Superstitions, Pivolka, 2005;4(17): 15-19.
3. Turkish Language Institution Turkish Dictionary. Ankara, Turkish Language Association Publications; 2002.
4. Isık U, Agbuga B, Elci G. Examining the Relationship between Superstitious Behavior in Sport and Trait Anxiety Levels among College Students Engaged in Active Sports, Sports View: Journal of Sports and Educational Sciences, 2015; 2(1): 31-39
5. Hutehison JA, Martin JA. Ways of FaiJh (An Introduction to Religion), The Ronald Pess Company, New York; 1953.
6. Schmidt W. The Origin and Growth of Religion, Trans: Rose, RI, Methuen &Co.Ltd., London, Second Edition, London; 1935.
7. Rudski J. The Illusion Of Control, Superstitious Belief, And Optimism. Current Psychology: Developmental, Learning, Personality, Socia, 2004; 22(4): 306-315
8. Womack M. Why athletes need ritual: A study of magic among professional athletes. In: Shirl Hoffman. Ed. Sport and Religion, Champaign, IL: Human Kinetics; 1992.
9. Burger JM, Lynn AL. Superstitious Behavior Among American And Japanese Baseball Players, Basic and Applied Social Psychology, 2005; 27: 71-76.
10. Maller JB, Lunden GE. Sources of superstitious beliefs. Journal of Education Research, 1993; 26: 321-43.
11. Gmelch G. Magic in Professional Baseball, Dans G. P. Stone (Ed.), Games, Sport And Power, New Brunswick, New Jersey, 1972; 128-137.
12. Van Raalte JL, Brewer BW, Nemeroff CJ, Linder DE. Chance Orientation and Superstitious Behavior On The Putting Green. Journalof Sport Behavior, 1991;4: 41-50.

13. Todd M, Brown C. Characteristics Associated With Superstitious Behavior In Track And Field Athletes: Are There NCAA Divisional Level Differences, *Journal of Sport Behavior*, 2003;26: 168-187.
14. Buhrmann H, Brown B, Zaugg M. Superstitious Beliefs And Behavior: A. Comparison of Male And Female Basketball Players. *Journal of Sport Behavior* 1982; 5:175-185.
15. Barut AI. Relation of superstitious behavior in sport and self-efficacy, Master Thesis, Mersin University Institute of Health Sciences, Physical Education and Sports, Mersin, 2008
16. Buhrmann HG, Zaugg MK. Superstitious among basketball players: An investigation of various forms of superstitious beliefs and behavior among competitive Basketballers at the junior high to university level. *Journal of Sport Behavior*, 1981; 4: 163-174.
17. Bicer AM. The Pre-competition Relaxation Methods, Superstitions and Traditional Religious Beliefs, , Gazi University Institute of Educational Sciences Department of Physical Education and Sports, Ankara; 2009.
18. Vyse SA. *Believing In Magic: The Psychology Of Superstition*, New York, Oxford University Press; 1997.
19. Wagner ME. Superstitions and Their Social and Psychological Correlatives, Among College Students, *Journal of Educational Sociology*, 2009; 2(1): 26-36.
20. Preece PFW, Baxter JH. Scepticism and gullibility: the super stitious and pseudo-scientific beliefs of secondary school students, 2000; 22(11): 1147-1156.
21. Kose A, Ayten A. A Psycho-Sociological Analysis of Superstitious Beliefs and Rituals, *Journal of Religious Studies Academic Research*, 2009;9(2): 45-70.
22. Safaei S, Khodabakhshi A. A study of sociological factors of superstitions. *Universal Journal of Education and General Studies*, 2012;1(8): 242-252
23. Sjørup L, Christensen HR. *Pieties Gender*. Netherlands: Koninklijke Brill; 2002.
24. Wiseman R, Watt C. Measuring superstitious belief: Why lucky charms matter. *Personality and Individual Differences*, 2004;37: 1533-1541.
25. Wolfradt U. Dissociative Experiences, Trait Anxiety And Paranormal Beliefs. *Personality and Individual Difference*, 1997; 34: 15-19.
26. Znebb BJ, Moore MC. Super stitiousness and perceived anxiety control as predictors of psychological distress. *Anxiety Disorders*, 2013; 1(7): 115-130.
27. Shermer M. *Why People Believe Weird Things*. New York: Henry Holt and Company; 2002
28. Sica C, Novara C, Sanavio E. Culture and Psycopathology: Superstition And Obsessive-Compulsive Cognitions And Symptoms In A Non-Clinical Italian Sample, *Personality and Individual Differences*, 2002;32: 1001-1012.
29. Karaca F. An Essay on the Hatering Beliefs and Behaviors Scale, *Journal of İlehiyat Researces*, 2001;25: 145-168.
30. Kiray MB, Eregli A. *Beach Town Before Heavy Industry*, 3rd edition, Istanbul Baglam Publications; 2000.
31. Conklin ES. Superstitious belief and practice among college students, *The American Journal of Psychology*, 1919;30(1): 83-102.
32. Ozgüven N. Relationship Superstition Beliefs And Life Satisfaction: *Uludag Journal of Economy and Society*, 2012; 31(2): 59-73.

33. Bleak JL, Frederick CM. Superstitious behavior in sport: Levels of effectiveness and determinants of use in the three collegiate sports. Journal of Sport Behavior,1998; 21: 1-15.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Abdullah ŞİMŞEK¹

M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Bu bağlamda, çalışmaya Fırat Üniversitesinde öğrenim gören 349'u kadın, 317'si erkek toplam 666 lisans öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 327'si 19-21, 281'i 22-25, 34'ü 26 üzeri ve son olarak 24'ü 18 yaş ve altında olan öğrencilerden oluşmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin 347'si spor yapmıyorken, 319'u spor yapmaktadır. Bu araştırmada katılımcıların sosyo-demografik değişkenler ile ilgili bilgiler, araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Araştırmanın ikinci kısmında ise Koçak (2104) tarafından geliştirilen 22 madde ve 3 faktörden oluşan "Spor Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada iki grubu karşılaştırmak için, bağımsız iki örnek t-testi ve ikiden fazla grubu karşılaştırmak için de tek yönlü Anova analizi ve kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri olan cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, değişkenleri açısından anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0,05$). Yapılan analize göre ölçeğin toplamı ile ölçeğin alt boyutları olan Psikososyal gelişme, fiziksel gelişme ve zihinsel gelişme alt boyutları ile spor yapma durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının daha da artırılması için çeşitli konferanslar ve çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Spor, Tutum, Üniversite

INVESTIGATION OF THE ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS SPORTS: A CASE OF FIRAT UNIVERSITY

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the attitudes of university students towards sports. In this context, a total of 666 undergraduate students, 349 female and 317 male, attending Fırat University participated in the study voluntarily. University students who participated in the study consist of students 327 of whom are in the 19-21 age group, 281 of whom are in the 22-25 age group, 34 of whom are in the 26 and over age group and finally 24 of whom are 18 and under. In addition, 349 of the students who participated in the study do sports while 319 do not. In this study, the information about the socio-demographic variables of the participants was collected with the Personal Information Form created by the researcher. In the second part of the study, "Sports Attitude Scale" consisting of 22 items and 3 factors developed by Koçak (2104) was used. In the study, independent two samples t-test was used to compare the two groups, and one-way Anova analysis was used to compare more than two groups. Correlation analysis was used to determine the relationship between the sub-dimensions of the scale. As a result of the research, it was concluded that there is no significant difference in terms of gender, age, income level and variables, which are socio-demographic characteristics of university students ($p>0.05$). According to the analysis, it is seen that there is a significant difference between the total of the scale and Psychosocial development, physical development and mental development sub-dimensions of the scale and the state of doing sports variable ($p<0.05$). Various conferences and studies are required to further increase the attitudes of university students towards sports.

Keywords: Attitude, Sport, Student, University

¹ Munzur Üniversitesi, Çemişgezek Meslek Yüksekokulu, Tunceli/Türkiye. Yazışmadan sorumlu yazar: abdullahsimsek@munzur.edu.tr

² Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ/Türkiye. fkarahuseyinoglu@firat.edu.tr

Abdullah ŞİMŞEK: <https://orcid.org/0000-0003-1070-2623>

M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU: <https://orcid.org/0000-0001-9554-9263>

GİRİŞ

Dünyada özellikle 2000’li yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, insanların boş zamanlarında artışa neden olmakla beraber bu zamanlarını kaliteli bir biçimde değerlendirecekleri uğraŐlara yöneltmektedir. Özellikle spor, insanların sağlıklı olmak/kalmak, güçlü olmak, sosyalleŐmek, kilo kontrolü gibi birçok nedenden dolayı tercih ettiği bir konuma gelmektedir.

Günümüzde spor, toplumların sosyo-kültürel altyapısında ayırım gözetmeden tüm paydaşlarını içerisine alan evrensel bir yapı oluştururken hızlı bir deđiŐim süreci yaşamıştır. Tarihsel süreç içerisinde spor ile insan arasındaki sürekli ve sağlam bağ, sporu kişisel bir olgu olmaktan ziyade tüm toplumu içerisine alan sosyal bir yapıya dönüŐtürmüŐtür [1]. Ayrıca, spor insanların bedensel ve zihinsel yönlerden sağlığının gelişmesine, toplumsal davranışlarının düzenlenmesine ve motorik geliŐiminin yükselmesine yardımcı olan biyolojik, pedagojik ve sosyal nitelikler taşıyan bir olgu olarak kabul edilebilir [2].

Elbette insanların spor yapmaya yönelik davranış alışkanlıkları aynı zamanda insana övgü tutumların oluşmasında da etkili olacaktır. Bu bağlamda tutum; bireye yüklenen ve bir psikolojik nesne hakkındaki duygu, düşünce ve davranışlarını oluşturan bir yönelim olarak tanımlanmaktadır [3]. Bir diğer tanımlamada ise tutum, bireyin kendisine veya çevresindeki herhangi bir konu, nesne ya da olaya karşı tecrübe, motivasyon ve bilgisine yönelik oluşturduğu kognitif, hissi ve davranıŐsal ön yatkınlıktır. Tutumların oluŐumunun ne şekilde olduğu ve nitelikleri etkilendikleri davranıŐların gözlenmesi ile bir çıkarım yapılarak mümkün olmaktadır. Eğer bir tutum hakkında gözlenebilen herhangi bir davranış yoksa o konuda bir tutumun varlığı veya yokluğu ile ilgili bir değerlendirme yapılamamaktadır [4].

Tutumlar bilişsel, duyuŐsal ve davranıŐsal olmak üzere üç öğeden oluşmaktadır [5]. Bilişsel öğenin kaynağında genellikle çevresindeki uyarıcılar yoluyla kazanılmıŐ bilgiler ve deneyimler vardır. Tutumun oluŐması uyarıcı ile ilgili tecrübelerden elde edilmektedir [4]. DuyuŐsal öğe ise bireyin sahip olduğu değer yargıları ile uyarıcıya karşı heyecanını yansıtmaktadır [6]. DavranıŐsal öğe bir uyarıcıya karşı olumlu veya olumsuz tutumuna yönelik yakınlığına veya uzaklığına etki edecek davranış eğiliminde bulunmasına neden olmaktadır [7]. Tutumlar zamanla davranışları veya davranışlar tutumları deđiŐtirebilmekte ya da pekiŐtirebilmektedir. Bu açıdan tutumlar ve davranışlar etkileŐim halindedir. Tutumlar bu

yönüyle sadece davranışın başlangıcında olmayacağı gibi davranışın öncesinde de etkili olabilmektedir [4].

Öğrencilerin spora yönelik önceden belirlenmiş hedeflere ulaşması için sporu sevmesi ve öneminin anlaşılması spor yapmaya yönelik tutum oluşmasında doğrudan etkilidir [8]. Bu bağlamda öğrencilerin kişisel yetenekleri ve spor etkinliklerinde ortaya koydukları hareketler de elbette önemlidir [9]. Spor bu yönüyle bireylerin kendilerine olan güvenlerini, öz denetimlerini, pratik karar vermelerini, dürüstlük ve haklarını savunabilmelerini geliştirmektedir [10].

Fiziksel ve mental olarak sağlıklı bireylerin topluma kazandırılmasında önemli bir rolü olan üniversitelerde gerçekteştirilen sosyal ve sportif etkinlikler büyük öneme sahiptir. Özellikle geleceğin sağlıklı bireyleri olacak ve daha sonraki nesillere rehberlik edecek üniversite öğrencileri toplumun insan kalitesinin temel dinamikleri arasındadır. Toplumun tüm bireylerinin değişiminin ilk adımı elbette toplumun belirli bir kesiminin spora yönelik tutum alışkanlığı kazanması ile ilişkilidir. Eldeki bu bilgiler ışığında bu araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi ve farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

MATERYAL ve METOT

Araştırma Grubu

Araştırma örneklemini; 2018-2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde Fırat Üniversitesi'nde farklı fakültelerde eğitim gören 666 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada toplam 700 ölçek dağıtılmış, 34 ölçek hatalı ve eksik doldurulduğundan değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırmanın kapsamı Fırat Üniversitesi öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Spor eğitimi alan Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin farkındalık düzeylerinin diğer öğrencilere oranla farklı olacağı ön kabulünden hareket edilerek bu öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Koçak (2014) tarafından geliştirilen, 22 madde ve 3 alt boyuttan oluşan "Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır [8]. Ölçeğin Psikososyal Gelişme alt boyutunda 12, Fiziksel Gelişme alt boyutunda 6, Zihinsel Gelişme alt boyutunda 4 madde bulunmaktadır. Ölçek, tamamen katılıyor "5 puan",

katılıyorum “4 puan”, orta düzeyde katılıyorum “3 puan”, az katılıyorum “2 puan”, hiç katılmıyorum “1 puan” olacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu puanlama şekli ile ölçekten alınabilecek en yüksek puan 110; en düşük puan ise 22’dir. Çalışmada kullanılan Spor Tutum Ölçeğine verilen yanıtların tutarlılığı Cronbach alpha (α) ile incelenmiştir. Spor Tutumu toplam puanının yanında Psikososyal Gelişim, Fiziksel Gelişim ve Zihinsel Gelişim alt boyutlarına ilişkin Cronbach alpha (α) puanları sırasıyla; $\alpha=,946$; $\alpha=,922$; $\alpha=,761$; $\alpha=,866$ olarak belirlenmiştir. Ayrıca ölçeğe göre öğrencilerin spora yönelik tutumları; 1-Yüksek tutum (3,34-5,00), 2- Orta düzeyde tutum (1,67-3,33) ve 3-Düşük tutum (0,00-1,66) olarak üç gruba ayrılmaktadır [11]. Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri araştırıcı tarafından geliştirilen 7 soru ile belirlenmiştir.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen bulguların, istatistiksel değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezleri test edilmeden önce normallik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda verilerin normal dağılıma uyduğu tespit edilmiştir. Araştırmada iki grubu karşılaştırmak için, bağımsız iki örnek t-testi ve ikiden fazla grubu karşılaştırmak için de tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Fakülte Değişkenine Göre Dağılımı

Fakülte	f	%
Mühendislik Fakültesi	49	7,4
Teknoloji Fakültesi	50	7,5
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	49	7,4
Eğitim Fakültesi	48	7,2
Veterinerlik Fakültesi	49	7,4
Fen Fakültesi	47	7,1
İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi	47	7,1
Tıp Fakültesi	46	6,9
İletişim Fakültesi	48	7,2
Sağlık Bilimleri Fakültesi	47	7,1
Konservatuar	48	7,2
İlahiyat Fakültesi	44	6,6
Mimarlık Fakültesi	48	7,2
Diş Hekimliği Fakültesi	46	6,9
Toplam	666	100,0

Tablo 2. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Alt Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	349	52,4
	Erkek	317	47,6
Yaş	18 ve altı	24	3,6
	19-21	327	49,1
	22-25	281	42,2
	26 ve üzeri	34	5,1
Gelir	500 ve altı	280	42,0
	501-1000	224	33,6
	1001-1500	68	10,2
	1501-2000	29	4,4
	2000 ve üzeri	65	9,8
Spor Yapma Durumu	Yapıyor	319	47,9
	Yapmıyor	347	52,1
	Toplam	666	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %52,4'ünün kadın %47,6'sı erkektir. Yaş değişkenine göre yüksek katılımın 19-21 yaş (%49,1), gelir durumunda %42,0 ise 500 ve altı öğrencilerin oluşturduğu ve katılımcıların %52,1'nin spor yapmadığı görölmektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Ölçek Ortalama Puanları Ve Standart Sapma Değerleri

Alt Boyutlar	N	\bar{X}	SS
Genel Tutum Ortalaması	666	3,89	,648
Psikososyal Gelişme	666	3,89	,698
Fiziksel Gelişme	666	4,10	,648
Zihinsel Gelişme	666	3,58	1,013

Ölçeğin genel tutum ortalaması $\bar{X}=3,89\pm,648$ hesaplanmış ve alt boyutlarına bakıldığında en düşük puan ortalamasının zihinsel gelişme ($\bar{X}=3,58\pm1,013$) ve en yüksek puan ortalamasının ise fiziksel gelişme boyutunda ($\bar{X}=4,10\pm,648$) olduğu gözlenmektedir (Tablo 3).

Tablo 4. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Boyutlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sig.
Genel Tutum Ortalaması	Kadın	349	3,89	,622	-,049	,961
	Erkek	317	3,89	,677		
Psikososyal Gelişme	Kadın	349	3,89	,679	-,139	,889
	Erkek	317	3,90	,720		
Fiziksel Gelişme	Kadın	349	4,13	,592	1,45	,149
	Erkek	317	4,06	,704		
Zihinsel Gelişme	Kadın	349	3,53	1,01	-1,28	,149
	Erkek	317	3,64	1,00		

Yapılan t-testi analizine göre ölçeğin toplam ve alt boyutlarının puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Gelir	N	\bar{X}	F	Sig.
Genel Tutum Ortalaması	500 ve altı	280	3,89	,629	,642
	501-1000	224	3,88		
	1001-1500	68	3,92		
	1501-2000	29	3,76		
	2000 ve üzeri	65	3,98		
Psikososyal Gelişim	500 ve altı	280	3,91	,887	,472
	501-1000	224	3,87		
	1001-1500	68	3,90		
	1501-2000	29	3,72		
	2000 ve üzeri	65	4,00		
Fiziksel Gelişim	500 ve altı	280	4,11	,346	,847
	501-1000	224	4,07		
	1001-1500	68	4,17		
	1501-2000	29	4,07		
	2000 ve üzeri	65	4,11		
Zihinsel Gelişim	500 ve altı	280	3,54	,676	,609
	501-1000	224	3,61		
	1001-1500	68	3,63		
	1501-2000	29	3,43		
	2000 ve üzeri	65	3,58		

Gelir düzeyi değişkeni açısından yapılan karşılaştırılmada tüm boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$) (Tablo 5).

Tablo 6. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Boyutlarının Spor Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Spor Yapma Durumu	N	\bar{X}	Ss	t	Sig.
Genel Tutum Ortalaması	Yapıyor	319	4,01	,636	4,62	,000
	Yapmıyor	347	3,78	,641		
Psikososyal Gelişme	Yapıyor	319	4,02	,674	4,52	,000
	Yapmıyor	347	3,78	,701		
Fiziksel Gelişme	Yapıyor	349	4,18	,655	3,22	,001
	Yapmıyor	317	4,02	,633		
Zihinsel Gelişme	Yapıyor	349	3,73	,990	3,75	,000
	Yapmıyor	317	3,44	1,01		

Üniversite öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre tüm boyutlarda anlamlılık gözlenirken ($p<0,05$) spor yapanların ölçek ortalama puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 7. Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Tanımlayıcılar	PG	FG
Fiziksel Gelişme	r	,652**	1
	p	,000	-
Zihinsel Gelişme	r	,621**	,544**
	p	,000	,000

** $p<0,01$ PG: Psikososyal Gelişme, FG: Fiziksel Gelişme

Korelasyon analizine göre spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarında en yüksek fiziksel ile psikososyal gelişme arasında ($r=0,652$) ilişkinin olduğu görölmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmaya katılan öğrencilerinin spora yönelik tutum ölçeğinden aldıkları genel ($\bar{X}=3,98$) ve alt boyutlarının ortalama puanları ($\bar{X}=3,98$, $\bar{X}=4,10$, $\bar{X}=3,58$ sırasıyla) açısından “yüksek tutuma” sahip olduğu gözlenmiştir (Tablo 3). Tutum puanları Koçak (2014) yaptığı çalışmada; ölçeğin genelinde $\bar{X}=3,69$, Psikososyal gelişme $\bar{X}=4,16$ ve zihinsel gelişme boyutunda $\bar{X}=3,49$ “yüksek tutum” olduğu görölürken fiziksel gelişme boyutunda ise $\bar{X}=2,89$ ile orta düzeyde tutum puanına sahip oldukları görölmektedir [11]. İçerisinde çoğunluğu spora aktif katılmayan öğrencilerin spora yönelik tutumlarının yüksek olması pek çok nedene bağlanarak araştırılabilir, ancak spor yapma imkânları açısından da konunun araştırılması önemlidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet açısından puan ortalamaları değerlendirildiğinde; erkekler ile kadınlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kalfa (2018) yaptığı çalışmada spor etkinliği dersi alan üniversite öğrencilerinin psikososyal ve fiziksel gelişme alt boyutlarının cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ifade etmesine rağmen, zihinsel gelişme alt boyutunda istatistiksel farklılık belirlemiştir [12]. Diğer taraftan başka bir araştırmacı sadece fiziksel gelişme, zihinsel gelişme ve toplam tutum puanı arasında farklılık tespit etmiştir [11]. Öğrencilerin tutumlarına yönelik ortaya çıkan değişikliklerin ise örneklem gruplarının farklılığından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Araştırmanın temel hipotezi olan spor yapma durumlarına göre tutum ölçek puanlarına etkisi birçok bilim insanı tarafından incelenmiştir. Yapılan çalışmalar araştırma bulgularımızı desteklemektedir [13-15]. Sonuç olarak araştırmalar düzenli spor yapan öğrencilerin diğer öğrencilere oranla daha yüksek spora yönelim tutumları olduğunu göstermektedir. Spor yapan öğrencilerin sporun fiziksel ve ruhsal olarak kazanımlarının kendilerinde etkisini görmesi tutum puanlarının yükselmesinde etkili olduğu düşünölebilir. Bununla birlikte farklı sonuçların elde edildiği çalışma da literatürde bulunmaktadır. Kalfa (2018) yaptığı çalışmada spor etkinliği alan üniversite öğrencilerinin spor yapma durumuna göre; psikososyal, fiziksel gelişme ve spora yönelik tutum puanları anlamlı bir farklılık olmadığı fakat zihinsel gelişme boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varmıştır

[12]. Ölçeğinin alt boyutları ile arasındaki en yüksek ilişkinin ($r=0,652$) fiziksel gelişme alt boyutunda olduğu görölmektedir. Diğer boyutlar arasında ($r=,621,544$) ise orta düzeyde ve pozitif bir korelasyon olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının spor yapan öğrenciler lehine olumlu yönde anlamlı olduğu, cinsiyet ve aylık gelirden anlamlı bir farklılaşma olmadığı aynı zamanda öğrencilerinin genel olarak spora yönelik tutum puanlarının orta ve yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde spora yönelik tutum araştırmalarının sayısının oldukça az olduğu görölmektedir. Bu açıdan bakıldığında spora yönelik tutum çalışmalarının yaygınlaştırılarak, farklı demografik değişkenler ve örneklemeler üzerinde uygulanması önerilmektedir. Bu ve benzeri çalışmaların sonuçlarıyla, farklı sosyolojik gruplarda spora karşı bir farkındalık oluşturularak spor kültürünün arttırılmasına, spor politikalarının revize edilmesine, spor merkezlerinin kullanan insan sayısında artışa ve toplumların devamlılığında önemli bir rolü olan fiziksel ve zihinsel sağlıklı gençlerin oluşmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Yıldırım DA, Yıldırım E, Ramazanoğlu F, Uçar Ü, Tuzcuoğulları ÖT, Demirel ET. Üniversite Öğrencilerinin Spora Bakış Açıları Ve Spor Yapma Durumu, Doğu Anadolu Araştırmaları, 2006; 4(3):49-53.
2. Yetim A. Sosyoloji Ve Spor, Berikan Yayınevi, Ankara, 2014.
3. Kağıtçıbaşı Ç. İnsan Ve İnsanlar. İstanbul: Evrim Yayınları, 1999.
4. İnceoğlu M. Tutum, Algı, İletişim. Ankara: İmaj Yayıncılık, 2000.
5. Kaya A. İlköğretim öğrencilerinin anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi. Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji A.B.D. İstanbul, 2010.
6. Erdoğan İ. İşletme yönetiminde örgütsel davranış. İstanbul: Dönence Yayınları, 1999.
7. Hanyaloğlu E. Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Sahip Oldukları Anne-Babalık Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul, 1995.
8. Başer SA. Öğretmen Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Dersle Karşı Olan Tutumlarına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 2009.
9. Aras Ö. İlköğretim Kurumları İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrenci ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Görüş ve Tutumlarının İncelenmesi (Kars İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2013.
10. Hazar M. Beden eğitimi ve sporda oyunla eğitim. Ankara: Tutibay Yayınları, 1996.

11. Koçak F. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, 2014; 12 (1): 59-69.
12. Kalfa M. Diş Hekimliği Fakültesindeki Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2009;17(1), 165-181.
13. Türkmen M, Abdurahimoğlu Y, Varol S, Gökdağ M. İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği), International Journal Of Contemporary Educational Studies (Intjces), 2016;2 (1).
14. Varol R. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları Ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği), Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, 2017.
15. Yıldız AB, Arı Ç, Yılmaz B. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Örneği). Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2017;1(1): 35-45.

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi/Received : 17.03.2019

Kabul Tarihi/Accepted : 09.04.2020

DOI: 10.17155/omuspd.541185

SPOR ORGANİZASYONLARINA KATILAN ÇALIŞANLARIN SPORA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: ŞİRKETLER LİĞİ ÖRNEĞİ

Osman Tolga TOGO¹ Arda ÖZTÜRK²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, şirketler ligi basketbol spor organizasyonuna katılan bireylerin Spora Yönelik Tutum düzeylerinin belirlenmesidir. Çalışmanın araştırma grubunu; İstanbul İng bank ve Denizbank bünyesinde yer alan ve şirketler ligi basketbol spor organizasyonuna katılan toplam 110 kişi [39 Kadın, 71 Erkek] oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Şentürk [2014] tarafından geliştirilen ve geçerlik-güvenirliliği yapılan "Spora Yönelik Tutum Ölçeği" ile araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin normalliliği test edilip, verilerin normal dağılım göstermediği görülmüş, bunun sonucunda araştırma analizi için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U Test, çoklu karşılaştırmalarda Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Verilerin sonuçları SPSS 21.00 istatistik programı ile yapılmıştır. İstatistik sonuçlar $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Araştırma sonucunda, Spora Yönelik Tutum Ölçeği puanlarının cinsiyet ve yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basketbol, Spora Yönelik tutum, Şirketler ligi.

INVESTIGATION OF ATTITUDES OF EMPLOYEES PARTICIPATING IN SPORTS ORGANIZATIONS TOWARDS SPORTS: THE MODEL OF BUSINESS LEAGUE

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the level of Attitude towards Sports in the individuals who participate in the basketball sport organization of the corporation league. The research group of the study consists of a total of 110 people [39 females, 71 males] who were working in Istanbul Ing bank and Denizbank and who participated in the business league basketball sport organization. As data collection tool, The Attitude Scale towards Sports developed and tested for validity and reliability by Şentürk [2014] and Personal Information Form which was created by the researchers was used. The normality of the data was tested and it was found that the data were not normally distributed. As a result, Mann Whitney U Test was used for the paired comparisons and Kruskal Wallis test was used for multiple comparisons. The data were analyzed with SPSS 21.00 statistical program. Statistical results were significant at $p < 0,05$ significance level. As a result of the study, a significant difference was found between the scores of the sub-dimensions of the Attitude Scale towards Sports in terms of gender variable and age variable.

Keywords: Basketball, Sport-oriented attitude, Business League.

¹ Harran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. Şanlıurfa/Türkiye. Yazışmadan sorumlu yazar: tolgatogo@gmail.com

² Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. Denizli/Türkiye.

Osman Tolga TOGO: <https://orcid.org/0000-0002-0471-4436>

Arda ÖZTÜRK: <https://orcid.org/0000-0003-3360-3046>

GİRİŞ

Spor, sosyal hayatın içerisinde meydana gelen karmaşık durumları anlamlandırmaya çalışan ve bunu eğlenceli ve hareketli bir hale getirmek için eşsiz fırsat ve olanaklar tanıyan ayrıca sosyal yapılar ve kurumlar arasında ilişkileri düzenleyen bir toplumsal bir olgudur [1]. Spor, hayatın diğer alanları ile sürekli ilişki içerisinde olan "yüksek statüde sosyal ilişki biçimleri" üzerinde insanlara ve kurumlara araştırma fırsatları sunan önemli bir buluşma noktasıdır [2].

Spor bazı kuralları olan, takım veya bireysel olarak yapılan yarışmalar ve zevk alma amacı taşıyan sosyal etkinlikler diye adlandırılmaktadır [3]. Spor kişilerin sosyalleşmesi için önemli, içerisinde yaşadığı oyunlar ve hareketlerden dolayı, kişiye duygularını açığa vurma ve kişinin kendini gerçekleştirebilmesine fırsat vermektedir. Kişi sporla birlikte, başta agresif olma isteği olmak üzere birçok negatif isteklerini boşaltarak bu durumu kontrol altında tutmasını öğrenir [4]. Spor aktiviteleri, kişilere birlikte bir faaliyet yapma fırsatı yaratmaktadır. Kişiler bu ortamda, çalışma disiplini, mücadele azmi ve rekabet etmeyi öğrenir [5]. Kazanmayı, kaybetmeyi kabullenmek ve başkalarının inanç ve düşüncelerine saygılı olmayı öğrenerek insanlarla daha kolay ilişkiler içine girebilmekte ve sosyal bozukluğu ve yabancılaşmayı engellemektedir[6].

Gökdoğan (1988), çalışmasında, sportif aktivitelere katılmanın fiziksel görünüşe olan ilgiyi artırdığını, toplumsal ve zihinsel gelişimini olumlu yönde etkilediğini ve fiziksel görünümünden haz alındığını tespit etmiştir [7]. Bu haz alma ile kişinin kendine olan özgüveni ve diğer insanlarla olan ilişkileri arasında bağlantı olduğu düşünülmektedir.

Tutum ise, zihinde belirli fikirlere, değerlere, insanlara, sistemlere, kurumlara yatkınlığını içerse de gösterilen davranış ve hisler vücut diliyle ortaya çıkan davranışlar ile şekillenmektedir. Yine tutum, "bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilim" olarak tanımlanmaktadır [8].

Dolayısıyla, sosyal yaşam döngüsü içerisinde insanlar belirli toplumsal kurallar çerçevesinde tutum ve davranışları geliştirmesi beklenmekte ve böylece, kişilerin topluma uyum sağlamak için çevresiyle ilişki içinde olmakta sosyalleşme süreci hızlanmaktadır. İşte bu noktada spor önemli bileşenlerden birisi olup insanların olumlu tutumlar ve kararlar geliştirip

hem eylemsel açıdan hem de bakış açılarını ona göre şekillenmesinde pozitif yönde olumlu etkileri olmaktadır [9]. Sporun fiziksel, bilişsel, zihinsel ve sosyal kültürel faydalarının doğru algılanması toplum içerisinde bireylerin olumlu tutumlarının geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

Bankada çalışan bireyler, iş ortamında hareketsiz ve baskı durumunda çalıştıklarından dolayı, fiziksel, psikolojik ve sosyal geçişler yaşamakta oldukları söylenebilir. Bu durumda katılım gösterdikleri spor organizasyonunda iş yerindeki ortamından uzaklaşıp hem fiziksel hem de zihinsel olarak rahatlama gösterebilecekleri düşünülmektedir. Bu çalışmada İng Bank ve Denizbank bankalarının farklı birimlerinde çalışan ve spor organizasyonuna katılan bireylerin algılanan spora yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi ve bazı faktörler ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, İng Bank ve Denizbank bankalarının farklı birimlerinde çalışan ve şirketler ligi basketbol spor organizasyonuna katılan bireylerin Spora Yönelik Tutum düzeylerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın evrenini; İng bank ve Denizbank İstanbul genel müdürlüğünde farklı birimlerde çalışan tüm bireyler oluşturmakta olup, örneklemini ise, İng bank ve Denizbank İstanbul genel müdürlüğünde farklı birimlerde çalışan ve şirketler ligi basketbol spor organizasyonlarına katılmış 110 kişi oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada iki bölümden oluşan Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin ilk kısmında kişisel bilgi formu, ikinci kısmında ise banka çalışanların tutumlarının ölçülmesi için; Şentürk, (2014), tarafından geliştirilen 25 madde ve 3 alt boyuttan (spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma) oluşan “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” (SYTÖ) kullanılmıştır [10]. Ölçekte; spora ilgi duyma boyutunda 12 ifade (4-7-8-9-12-13-14-18-19-23-24- 25), sporla yaşama boyutunda 7 ifade (1-3-5-6-15-17-22) ve aktif spor yaşam boyutunda ise 6 ifade (2-10-11-16-20-21) bulunmaktadır. Spora Yönelik Tutum Ölçeği 5’li Likert tipi bir ölçek olup, ölçek

maddeleri 1= Asla katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4= Katılıyorum ve 5= Tamamen katılıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,85; sporla yaşama boyutunun 0,75 ve aktif spor yapma boyutunun ise 0,74 olarak belirtilmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 25 ve maksimum puan 125'tir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe öğrencilerin spora yönelik tutumları artarken, düşük puanlar olumsuz tutumlar anlamı taşımaktadır [10].

Verilerin İstatistiksel Analizi

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Spora yönelik tutum ölçeğinden elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları çıkarılmıştır. Spora Yönelik Tutum ölçeğinden elde edilen verilerin normalliği ve homojen dağılıp dağılmadığı belirlendikten sonra verilerin normal dağılım göstermediği görülmüş, bunun sonucunda araştırma analizi için İkili karşılaştırmalarda Mann Whitney U Test, çoklu karşılaştırmalarda Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Verilerin analizi %95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Spora yönelik Tutum Ölçeği alt boyutları puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	SO	ST	U	P
Aktif Spor	Kadın	39	38,71	1509,50	729,50	0,001
	Erkek	71	64,73	4595,50		
Sporla Yaşama	Kadın	39	40,31	1572,00	792,00	0,001
	Erkek	71	63,85	4533,00		
Spora İlgisi	Kadın	39	35,01	1365,50	585,50	0,001
	Erkek	71	66,75	4739,50		
Toplam	Kadın	39	35,92	1401,00	621,00	0,001
	Erkek	71	66,25	4704,00		

N= Sayı, SO= Sıra Ortalaması, ST= Sıra Toplamı, U= T-Test (Non parametrik adı), P= Anlamlılık

Tablo 1'de, araştırmaya katılanların Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarından almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenini sonucunda, kadınlara göre erkekler lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Tablo 2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutları puanlarının yaşa göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş	N	SO	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark
Aktif Spor	25-	21	72,79	3	9,79	0,020	2-1
	26-30	39	45,49				
	31-35	28	54,45				
	36+	22	57,20				
Sporla Yaşama	25-	21	64,26	3	4,08	0,252	-
	26-30	39	48,12				
	31-35	28	55,95				
	36+	22	59,66				
Spora İlgi	25-	21	65,62	3	11,39	0,010	4-2
	26-30	39	42,13				
	31-35	28	58,82				
	36+	22	65,32				
Toplam	25-	21	67,88	3	8,84	0,031	2-1 4-2
	26-30	39	44,21				
	31-35	28	57,61				
	36+	22	61,02				

N= Sayı, SO= Sıra Ortalaması, ST= Sıra Toplamı, U= T-Test (Non parametrik adı), P= Anlamlılık

Tablo 2'de, araştırmaya katılanların Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarından almış oldukları puanların, yaş değişkenini sonucunda, aktif spor yapma ve spora ilgi alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunurken ($P < 0,05$), sporla yaşama alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Tablo 3. Spora Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutları puanlarının medeni durum ve eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Medeni Durum	N	SO	ST	U	P
Aktif Spor	Bekar	57	56,63	3228,00	1446,00	0,699
	Evli	53	54,28	2877,00		
Sporla Yaşama	Bekar	57	53,07	3025,00	1372,00	0,405
	Evli	53	58,11	3080,00		
Spora İlgi	Bekar	57	54,41	2987,50	1334,50	0,292
	Evli	53	58,82	3117,50		
Toplam	Bekar	57	53,61	3055,50	1402,50	0,518
	Evli	53	57,54	3049,50		
	Eğitim Durumu	N	SO	ST	U	P
Aktif Spor	Lisans	76	55,06	4184,50	1258,50	0,828
	Y.Lisans	34	56,49	1920,50		
Sporla Yaşama	Lisans	76	54,10	4111,50	1185,50	0,489
	Y.Lisans	34	58,63	1993,50		
Spora İlgi	Lisans	76	54,47	4140,50	1214,50	0,613
	Y.Lisans	34	57,79	1965,00		

	Lisans	76	54,61	4150,00	1224,00	0,660
Toplam	Y.Lisans	34	57,50	1955,00		

N= Sayı, SO= Sıra Ortalaması, ST= Sıra Toplamı, U= T-Test (Non parametrik adı), P= Anlamlılık

Tablo 3’de, araştırmaya katılanların Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarından almış oldukları puanların, medeni durum ve eğitim durumu değişkenini sonucunda, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$).

Tablo 4. Spora Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutları puanlarının gelir durumu ve çalışma yılına göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Gelir Durumu	N	SO	Sd	χ^2	P
Aktif Spor	0-1999	11	68,64	3	7,27	0,064
	2000-2999	10	56,00			
	3000-3999	15	70,80			
	4000+	74	50,38			
Sporla Yaşama	0-1999	11	62,55	3	2,88	0,410
	2000-2999	10	52,90			
	3000-3999	15	66,13			
	4000+	74	52,65			
Spora İlgisi	0-1999	11	49,73	3	1,55	0,664
	2000-2999	10	52,30			
	3000-3999	15	64,13			
	4000+	74	55,04			
Toplam	0-1999	11	58,59	3	3,06	0,382
	2000-2999	10	54,15			
	3000-3999	15	68,13			
	4000+	74	52,66			
	Çalışma Yılı	N	SO	Sd	χ^2	P
Aktif Spor	0-1	18	73,89	3	7,63	0,054
	1-3	42	51,13			
	4-6	26	49,87			
	7+	24	55,46			
Sporla Yaşama	0-1	18	62,92	3	1,36	0,714
	1-3	42	52,65			
	4-6	26	56,12			
	7+	24	54,25			
Spora İlgisi	0-1	18	60,25	3	2,76	0,430
	1-3	42	53,89			
	4-6	26	48,65			
	7+	24	62,17			
Toplam	0-1	18	65,17	3	2,64	0,449
	1-3	42	53,27			
	4-6	26	50,37			
	7+	24	57,71			

N= Sayı, SO= Sıra Ortalaması, ST= Sıra Toplamı, U= T-Test (Non parametrik adı), P= Anlamlılık

Tablo 4’de, araştırmaya katılanların Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarından almış oldukları puanların, gelir durumu ve çalışma yılı değişkenini sonucunda, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P>0,05$)

TARTIşMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, bankada çalışan bireylerin spor organizasyonlarına katılması sonucunda spora yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Yapılan araştırmada katılanların cinsiyet değişkenine göre spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında anlamlı bir farkın oluştuğu bu durumun erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre; sporla ilgilenme ve aktif spor yapma düzeyleri alt boyutlarının tümünde daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Literatüre bakıldığında üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarına ilişkin erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla spora karşı daha yüksek tutum gösterdikleri ortaya çıkmış [11], Yıldız ve ark, (2017)’nin çalışmasında üç alt boyutta da erkek öğrencilerin tutum puanları, kız öğrencilere göre daha yüksek bulunmuş [12], Ayrıca; şişko ve Demirhan (2002) tarafından yapılmış olan başka bir çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterdiğini belirtmişlerdir [13]. Öte yandan Tařđın ve Tekin (2009) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının, kız öğrencilerin tutumlarından daha olumlu olduğunu tespit edilmiştir [14]. Oluşan bu durum araştırmamızla benzerlikler göstermekte ve araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Yine yapılan araştırmada katılanların yaş değişkenine göre spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında aktif spor ve spora ilgi alt boyutunda anlamlı farkın ortaya çıktığı görölmektedir. Bu farkın aktif spor alt boyutunda 26-30 yaş arasında bulunanların 25 yaş ve altı katılımcılara oranla, spora ilgi alt boyutunda ise, 36 ve üzeri yaş grubunun 26-30 yaş arası katılımcılara oranla anlamlı farkın ortaya çıktığı görölmektedir. Yine literatürde; Kangalgil ve ark, (2006)’nin yaptığı çalışmada ise öğrencilerin yaşları arttıkaça spora karşı tutum puanlarının arttığı [15], Gökdağ (2018)’in okul yöneticileri üzerine yaptığı çalışmada yaş değişkenine göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt boyutlarına ilişkin tutum düzeyleri arasında tüm alt boyutlarında okul yöneticilerinin yaşlarına göre anlamlı farklılık olduğu görölmekte, oluşan burumun araştırmamıza destekler nitelikte olduğu görölmektedir [16]. Ancak literatürde yaş

değişkenine yönelik yaptığı çalışmalarda spora yönelik tutum ölçeği alt boyutu puanlarından yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamadığı görülmüştür [17]. Yaş değişkenine göre oluşan bu durumun insanların yaş ile birlikte kazanılan deneyim ve tecrübe ile birlikte hayata bakış açıları, hayattan zevk alma düzeyleri ve sağlıklı yaşama isteğinin artması ayrıca günümüz modern toplumlarında teknolojinin getirdikleri ile birlikte hareketsiz bir hayatın insan yaşamına getirdiği sorunların bilinci ile insanların spor ve spor organizasyonlarına katılımının giderek arttığı düşünölmektedir [18].

Araştırmaya katılanların gelir düzeyi ve çalışma yılı değişkenine göre, spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmüş, literatüre bakıldığında da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür [19,20]. Bu durumun uluslararası şirketlerde çalışan bireylerin gelir düzeyi düşünöldüğünde benzer maddi imkanlara sahip olan katılımcıların spora olan ilgilerinin gelir düzeyi yönünden etkilemeyeceği düşünölmektedir. Çalışma yılına göre irdelediğimizde ise, çalışma yılının başlangıcında spora yönelik tutum puanlarının yüksek olduğu ancak ilk bir yıldan sonra çalışma hayatının getirdiği sorumluluk ve işte tutunabilme gayesiyle tutum puanlarının düştüğü fakat daha sonra tecrübenin artması ve yaşam hayata dair bilinçlenmenin getirisiyle birlikte tekrar spora yönelik tutumun arttığı görölmektedir.

Yine araştırmada katılanların eğitim düzeyi değişkenine spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüş ancak eğitim düzeyi yükseldikçe ortalama puanlarının yükseldiği görölmektedir. Bu durumun eğitimli bireylerin hayata dair olumlu duygular geliştirdiği, ayrıca yaşamdan fazlasıyla tatmin olan bu bireylerin işlerinde başarılı, özerk ve farklı bireyler olduğu düşünölmektedir. Dolayısıyla bu tür bireylerin boş zaman aktivitelerine ve özellikle spora daha fazla önem verdikleri ve bu yolla da olumlu tutumlar geliştirdiği düşünölmektedir.

Dolayısıyla yapılan bu araştırma üst düzey bir şirketlerde çalışan ve spor organizasyonuna katılan bireylerin spora yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bulgulara göre bakıldığında cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık söz konusuyken; medeni durum, gelir düzeyi, çalışma yılı ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sonuç olarak; sporun fiziksel, mental ve sosyal açıdan sağlıklı bireyler haline gelmesinde oynadığı rolün ne kadar önemli olduğunu vurgulamak amacıyla yapılmış, sporun günden güne insan yaşamının vazgeçilmez

bir unsuru haline gelmesi ve bir kültür olarak insan bilincine yerleşmesi ve son olarak sağlıklı nesiller yetiştirmek açısından bir gerekliliktir.

KAYNAKLAR

1. Yıldırım DA. Üniversite Öğrencilerinin Spora Bakış Açıları ve Spor Yapma Durumu, Doğu Anadolu Araştırmaları, 2006; 4(3):49-53.
2. Doydu İ, Çelen A, Çoknaz H. Spor eğitimi modelinin öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı tutumuna etkisi, E-İnternational Journal Of Educational Research, 2013; 4(2): 99-110.
3. Filiz Z. Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi. 2010; 4 (3): 192-203.
4. Öztürk Ü. Orta dereceli okullarda beden eğitimi.2. Baskı, Kayı yayıncılık: İstanbul.2007.
5. Şahan H. Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. KMu İİBF Dergisi, 2008; 10 : 261-278.
6. Yetim A. Sosyoloji ve Spor, Berikan Yayınevi, Ankara,2014.
7. Gökdoğan Ç F. Ortaöğretime Devam Eden Ergenlerde Beden imajından Hoşnut Olma Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,1988.
8. Tomik R, Olex-Zarychta D, Mynarski W. Social values of sport participation and their significance for youth attitudes towards physical education and sport, Studies in Physical Culture and Tourism, 2012; 19(2), 99-104.
9. Kuçuradi D. The problem of value in terms of human philosophy. Yankı Publications, Ankara, 1971.
10. Şentürk EŞ. Spora Yönelik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği, CBÜ Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014; 7(2): 8-18.
11. Varol R, Varol S, Türkmen M. Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), 2017;3(2).
12. Yıldız AB, Arı Ç, Yılmaz B. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Örneği), Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2017; Cilt 1(1).
13. Şişko M, Demirhan, G. İlköğretim Okulları Ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersine İlişkin Tutumları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2002;(23): 205-210.
14. Taşğın Ö, Tekin M. Çeşitli Değişkenlere Göre İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum ve Görüşleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, 2009; 17 (2): 457-466.
15. Kangalgil M, Hünük D, Demirhan G. İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi, 2006; 17(2): 48-57.
16. Gökdağ M. Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin Araştırılması (Bartın Örneği) Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

17. Aydıner BY, Çağrı A, Baki Y. Üniversite Öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi. Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2017;1(1).
18. Uğurlu MF. Üniversite öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim becerilerinin incelenmesi: Adıyaman İli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2012.
19. Vural H. Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin incelenmesi. Bartın Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, 2017.
20. Luschen G. On theory of science for the sociology of sport: new structuralism, action, intention and practical meaning. Int. Rev. Sport Social, 1990;25: 49-61.

2018-2019 SEZONU SPOR TOTO SÜPER LİGDE REKABETÇİ DENGE

Levent GÖRÜN¹

ÖZET

Bu çalışma Spor Toto Süper Ligi 2018-2019 sezonu rekabetçi denge düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma betimsel bir araştırma modelidir. Spor Toto Süper Ligin rekabetçi denge düzeyini ölçmek için tarama modelinden yararlanılmış ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizinde 2018-2019 sezon sonu tabloları kullanılarak rekabetçi dengenin ölçülmesi için C5 endeksi, Herfindahl-Hirschman İndeksi, Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ligin rekabetçi dengesini ölçmek için kullanılan C5 endeksi değeri 0,31 çıkmıştır. Lig sıralaması baz alındığında Herfindahl-Hirschman değeri 105,3 elde edilmiştir. Gini değeri ise yapılan hesaplamalara göre 0,13 çıkmıştır. Bu değerler 2018-2019 sezonunda Spor Toto Süper Liginde rekabetçi dengeye yakın bir sonuç ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Rekabetçi Denge, Süper Lig, Futbol

COMPETITIVE BALANCE IN 2018-2019 SEASON SPOR TOTO SUPER LEAGUE

ABSTRACT

This study aims to measure the competitive balance level of Spor Toto Super League 2018-2019 season. This research is a descriptive research model. The scanning model was used to measure the competitive balance of Spor Toto Super League and document analysis method was used. C5 indice, Herfindahl-Hirschman Index, Lorenz curve and Gini coefficient were used to measure the competitive balance in the document analysis by using the season-end tables of Super League. As a result of the research, the C5 index value, which was used to measure the competitive balance of the league, was found as 0.31. Based on league ranking Herfindahl-Hirschman value was obtained as 105.3. Gini value was 0.13 according to the calculations. These values show a result close to competitive balance in Spor Toto Super League in 2018-2019 season.

Keywords: Competitive Balance, Super League, Football

¹ Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Düzce/ Türkiye, Yazışmadan sorumlu yazar:leventgorun@duzce.edu.tr

GİRİŞ

Sokak arasında fakir çocukların oynadığı bir oyun olarak tarih sahnesine giren futbol, artık sadece bir oyun olarak değil, bir endüstri olarak ele alınmaktadır. Milyarlarca dolarlık bir ekonomik faaliyete dönüşen futbol, paranın egemen olduğu bir yapıya dönüşmüş ve bir endüstri olarak ekonomik hayatın içinde yer almaya başlamıştır.

Endüstrileşme bir yandan futbolun standartlarını yükseltirken, diğer taraftan reyting ve yüksek tutarlı ödüller, ister istemez kulüpler arasında bir haksız rekabete ve dengesizliğe yol açmıştır. Haksız ve dengesiz rekabetin yaygınlaşması, özellikle kulüpler arasında gelir ve bütçe bakımından çok büyük uçurumların oluşmasına neden olmuştur. Bu sayede endüstriyel futbolun bayraktarlığını yapan büyük kulüpler, süreç içinde birer elit kulüp haline gelirken, diğer kulüpler ise haksız rekabet koşullarında bu kulüplerden sportif, iktisadi ve mali olarak kopmaya başladılar. Bu durum büyük kulüpler ve küçük kulüplerin oluşmasına sebep olmuştur. Birbirlerinden güç olarak çok farklı olan bu iki kulüp yapısı, daha büyük sıkıntıların da temelini oluşturmaktadır [1]. Türkiye Futbol Federasyonu'nun en üst ligi olan Süper Ligdeki takımlar arasındaki güç dengesizliğinin varlığı süreç içerisinde maçların izlenme oranını düşürebilir. Süper Ligdeki rekabetçe denge olup olmadığının tespiti, gelecek yıllarda ülke futbolundaki rekabet düzeyinin karşılaştırılması açısından önem arz etmektedir.

Futbolun endüstrileşmesi süreci ekonomik bir kavram olan rekabetin ortaya çıkmasına ve beraberinde rekabetçi denge kavramının futbolun içinde anılmasına neden olmuştur. İktisat teorileri ekseninde farklı şekillerde ele alınan rekabet kavramı günlük hayatta da sıkça kullanılan bir kavramdır. Günlük hayatta rekabet, belirli bir fayda sağlayabilmek amacıyla başkalarını geride bırakmaya çalışmak veya benzer konumda bulunan bireyler karşısında üstünlük kazanabilmek için yarışmak şeklinde tanımlanabilir [2]. Tam rekabet piyasası kaynakların etkin dağılımının sağlandığı ve refahın maksimum olduğu bir piyasa türüdür [3]. Michie ve Oughton rekabetçi dengeyi, spor takımlarının yeteneklerinin dengesi olarak ifade etmektedirler [4]. Birbirleriyle rekabet edebilen takımların oluşturduğu liglerin daha büyük ekonomik gelir elde ettiği bir gerçektir. Haksız rekabet ortamının olduğu Süper Ligde rekabet kendisini, düşük reyting ve vasat futbol kalitesi olarak somutlaştırmaktadır. Bu durum ise uluslararası arenada sportif yetersizliği beraberinde getirmekte, ülke içindeki futbolda kendimizi kandırdığımız bir futbol kalitesine

mahkum, televizyonlarımızın başında ya da statlarda maçlarımızı izlemek durumunda kalmaktayız [5].

Rekabetçi denge üzerine yapılan teorik çalışmaların temelini Rottenberg'in (1956) çalışması oluşturmaktadır. Rottenberg şampiyon olma ihtimali olan takım sayısının artması halinde rekabetin ve seyirci sayısının da artacağını ileri sürmüştür [6]. Yine Jennett herhangi bir profesyonel ligin bir veya birkaç takım tarafından hâkimiyet altına alınması durumunda ligin azalmış olan rekabet derecesine bağlı olarak seyirci sayısının da azalacağını ifade etmiştir [7].

Ligin rekabetçi denge düzeyi ne kadar yüksek ise, ligdeki kalite de o kadar artacak, bu da maçların izlenme oranına katkı sağlayacaktır. Maç sonuçlarının önceden tahmin edilme olasılığının azalması, maçları ve dolayısıyla ligi daha ilgi çekici hale getirecektir.

Rekabetçi dengeyi etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar:

1. **Piyasa büyüklüğü ve katılım:** Piyasa büyüklüğü üzerine bir çalışma yapan Buraimo ve Simmons (2006) çalışmalarında piyasa büyüklüğünün maç talebi ve rekabet dengesi üzerindeki etkilerini İngiltere Premier Ligi genelinde incelemiş; büyük piyasaya sahip bölgelerde kurulan takımların, küçük piyasaya sahip bölgelerde kurulan takımlara göre daha fazla gişe geliri elde ettiği sonucuna ulaşmışlardır [8].
2. **Taraftar yoğunluğu:** Ligi seyreden toplam seyirci sayısında takımlar arasında dengeli bir dağılım olmadığında, bu durum ligin rekabetçi dengesi üzerinde de etkili olacaktır [9].
3. **Gelir paylaşımı ve rekabetçi denge:** Marburger ziyaretçi takımın başarı yüzdesinin de kulüp gelirine katkı sağladığını varsayarak, talebi; ev sahibi ve ziyaretçi takımın kalitesinin artan fonksiyonu olarak modellemiş ve artan gelir paylaşımının rekabetçi dengeyi arttırdığı sonucuna ulaşmıştır [10].
4. **Kulüpler arasındaki zenginlik farkı ve rekabetçi denge:** Ligdeki zengin takımların diğer takımlar üzerindeki baskısı arttıkça, zengin takımlar lehine gelişen rekabetçi denge, ligin devamlılığı ve kalitesi açısından büyük bir sorun teşkil edecektir. Akşar 2017'deki çalışmasında Spor Toto Süper Ligde üretilen maddi kaynağın % 43.2'sinin ligin ilk 5 sırada bitiren takım tarafından % 56.2'sinin ise Süper Ligdeki diğer 13 takım tarafından paylaşıldığını ifade etmiştir. Buna göre ilk 5 takımın

toplam gelirden aldıkları pay takım başına %8.6 iken diğer 13 takımın toplam gelirden aldıkların payın %4.4 olduğunu belirten Akşar, bu gelir farkından dolayı takımların rakipleri ile mücadele edebilmek için gelirlerinin 3.7 katı para harcadıklarını, bu durumun ise kulüplerin mali yapılarına büyük zarar verdiğini ve sağlıksız mali yapıların kulüpleri krize sürükleyeceğini belirtmiştir. Bu sürecin futbolu içinde çıkılmaz bir sürece götüreceğini, bunun engellenmesi için ise daha adil bir paylaşım yapılması gerektiğini belirtmiştir [11].

5. **Seyirci taraftar katılımı ve rekabetçi denge:** Ligi oluşturan takımların performanslarının birbirine yakın olmasının maç sonucuna ilişkin belirsizliği arttıracığını ifade eden Janssens ve Késenne, maç sonucu belirsizliğinin ise maçı seyretmeye istekli taraftar talebi üzerinde anlamlı pozitif etki oluşturacağı sonucuna varmışlardır [12].

Bir ligin rekabetçi dengeye yakın bir seyir izlemesi maç sonucu belirsizliğine katkı sağlayacaktır. Seyirci/taraftar talebinin büyük bir kısmı takımın performansına bağlıdır sonucuna ulaşan Szymanski ve Smith [13] ile Szymanski ve Hoehn [14], sezon boyunca performansı iyi olan takımların maçlarına daha çok seyirci çekeceğini ifade etmişlerdir. Örneğin Spor Toto Süper Lig 2016-2017 sezonunda Şampiyon olan Beşiktaş'ın iç saha seyirci sayısı ortalaması 30446 iken, ligi istediği gibi geçiremeyen aynı takımın 2018-2019 sezonunda iç saha seyirci sayısı ortalaması 28863 kişidir. Yine 2016-2017 sezonunda ligi 4. Sırada tamamlayan Galatasaray'ın maç günü seyirci sayısı ortalama 18865 iken aynı takımın şampiyon olduğu 2018-2019 sezonunda maç günü seyirci sayısı ise ortalama 36160'dır. 2016-2017 sezonunda ligi 6. Sırada bitiren Trabzonspor'un maç günü seyirci sayısı ortalama 15309 iken aynı takımın ligi 4. Sırada bitirdiği 2018-2019 sezonunda maç günü seyirci sayısı ise ortalama 24700'dür. Takımların performanslarına dayalı olarak maç günü seyirci sayılarında artış söz konusu olmuştur [15]. Janssens ve Késenne, ligi oluşturan takımların performanslarının birbirine yakın olmasının, maç üzerindeki belirsizliği arttıracığını, dolayısıyla belirsizliğin taraftar talebi üzerinde anlamlı pozitif etki oluşturacağı sonucuna varmışlardır [16]. Ligi oluşturan takımların en önemli geliri olan yayın gelirlerinin arttırılması için o ligin ilgi çekici ve seyredilebilir bir lig olması gerekir. Müsabakaların izlenirliği arttıkça yayıncı kuruluşların federasyonlara veya naklen yayın geliri havuzu olmayan ülkelerde kulüplere verdiği paralarda artmaktadır. Uluslararası Futbol Tarihi ve İstatistikleri

Federasyonu'nun (IFFHS) değerlendirmesine göre, 21. yüzyılın ilk 10 yılında, Avrupa'nın en güçlü ulusal ligleri sıralamasında birinci İngiltere, ikinci İspanya, çnc İtalya olarak gözükürken ülkemiz ise sekizinci güçlü ulusal lig olarak raporlandırılmıştır [17]. Güçlü liglere baktığımızda Premier Ligin yayın ihalesi yıllık 1.7 milyar pounda satılırken [18] ülkemizde ise bu rakam yıllık olarak 500 milyon dolardır [19].

Tüm bu bilgiler ışığında, rekabetin olduğu bir ligde takımlar arasındaki güç dengesi birbirine yakın olacak ve seyir zevki daha güzel müsabakalar oynanacaktır. Seyir zevki yüksek maçlar seyirci sayısındaki artışı katkı sağlayacak, bu durum ise televizyon ve sosyal medyada futbolun popüleritesi arttıracaktır. Popülerite ve reyting sponsorları futbola çekecek, Spor Toto Süper Ligin ürettiği para daha da artarak kulüplerin gelirlerine katkı sağlayacak ve kulüpler daha iyi takımlar kurarak birbirleriyle çok daha güçlü bir şekilde mücadele edeceklerdir.

Bu aından bu çalışma 2018-2019 sezonunda Spor Toto Süper Ligi rekabetçi denge düzeyini ölçerek ortaya çıkan rekabetçi denge düzeyine göre öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

MATERYAL ve METOT

Bu alışmada, Spor Toto Süper Lig'in rekabetçi denge düzeyini ölçmek için tarama modelinden yararlanılmış ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri olarak kullanılan dokümanlar iktisat alanında kullanan ekonomik hesaplama indeksleri ile çözümlenmiştir. Bu indeksler ile 2018-2019 sezonu Spor Toto Süper Ligin rekabetçi denge düzeyi hesaplanmıştır. Spor Toto Süper Ligi Türkiye Futbol Federasyonunun profesyonel en üst ligidir. Ligde 18 takım bulunmaktadır. Sezon sonu ligi ilk sırada bitiren takım UEFA şampiyonlar Ligine direk katılma hakkı elde ederken, ligi ikinci sırada bitiren takım UEFA şampiyonlar Ligine katılmak için ön eleme oynamak zorundadır. Türkiye Kupasını alan takım UEFA Avrupa Ligine katılma hakkı elde ederken, ligi 3. Ve 4. Sırada bitiren takımlar ise Avrupa Ligi eleme müsabakalarına katılmaya hak kazanırlar. Ligi son üç sırada bitiren 16. 17. Ve 18. takımlar ise Spor Toto Süper Ligin bir alt ligi olan Spor Toto 1. Lige dşerler. Spor Toto Süper Lig de yer alan takımların en köklü olanları 4 büyük takım olarak bilinen Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor'dur. Ligde uzun yıllardır mücadele eden diğer takımlar ise Medipol Başakşehir, Atiker Konyaspor, Antalyaspor, Kasımpaşaspor, Demirgrup

Sivasspor, İstikbal Mobilya Kayserispor, Akhisarspor ve Bursaspor'dur. Lige uzun yıllar sonra geri dönen takımlar ise Büyükşehir Belediye Erzurumspor, Evkur Yeni Malatyaspor'dur [24]. Uzun yıllardır bu ligde yer alan, lig de 4 büyük takım olarak ifade edilen takımların ve lige yeni katılan takımların arasındaki rekabetin belirlenmesi için C5 İndeksi, ligin yoğunlaşmasını ölçen Herfindahl-Hirschman İndeksi, Gini Katsayısı ve Gini Katsayısı ile oluşturulan Lorenz Eğrisi kullanılmıştır. Aşağıda her bir hesaplama türü ayrı ayrı açıklanmıştır.

C5 İndeksi

$$C5 = \frac{\text{En Üstteki 5 Kulüp Tarafından Toplanan Puan}}{\text{Bütün Kulüplerce Toplanan Puanların Toplamı}}$$

C5 oranı; ligu oluşturan takım sayıları ve ilk beş kulüp ile diğer kulüpler arasındaki dengesizliğin fonksiyonudur. C5 oranındaki artış, rekabet dengesinin azaldığını ve ilk beş kulübün lige hâkim olduğunu gösterir [20].

Herfindahl-Hirschman İndeksi (HICB)

Ligi analiz için kullanılan C5 oranı en üstteki 5 kulüp ile diğer kulüpler arasındaki yoğunlaşmayı gösterirken Herfindahl İndeksi bir ligde yer alan bütün takımların arasındaki yoğunlaşmayı göstermesi açısından önemli bir göstergedir. Bu yöntemde bütün takımların ligden aldıkları puan payları hesaplanmaktadır.

Bu hesaplamayı yapmak için öncelikle H indeksini elde etmemiz gerekmektedir. Yani takımlar arasındaki eşitsizliği ve ligdeki puan paylarını hesaplamak gerekmektedir.

$$H = \left(\sum_{i=1}^n s_i^2 \right)$$

Formüldeki H, bütün takımların sezon sonunda puan pastasından aldıkları payların karelerinin toplamını ifade eder. N takım sayısını, i ise 1. Takımdan başlayıp N. Takıma kadar olan puan paylarının karelerinin toplamını, s ise ligdeki takımların toplam puandaki paylarını ifade etmektedir. Yapılan hesaplamalar sonucunda elde edilen H değeri elde edilmiştir.

$$(HICB) = \left[\frac{H}{1/n} \right] \times 100$$

H, yukarıda hesapladığımız H yi ifade ederken, n takım sayısını ve 100 ise tam rekabetçi denge rakamını ifade etmektedir. İdeal rekabetçi denge 100 olup rekabetçi denge

bozuldukça indeksin değeri yükselecektir. İndeksin değerinin yüksek olması rekabetçi dengeden uzaklaşıldığının göstergesidir [21].

Gini Katsayısı ve Lorenz Eğrisi

Her bir takımın puanı ile tek tek diğer takımların puanları arasındaki farkların basit aritmetik ortalaması bize GINI katsayısını verir. Eşitsizlik ne kadar büyükse GINI katsayısı da o kadar büyüktür. En rekabetçi ligde bütün takımlar eşit puan alacakları ve takım sıralamasının averajla belirleneceği için takımların puan farkları sıfır olacak ve dolayısıyla toplamlar ve GINI katsayısı da sıfır olacaktır. Öte yandan, her bir takımın puanıyla tek tek diğer takımların puanları arasındaki farkların ortalaması da eşitsizlik arttıkça artacak ve en yüksek eşitsizlik durumunda 1 değerini alacaktır. Ancak futbol liglerinde, ligin doğası itibari ile GINI katsayıları 1 değerine çıkamaz. GINI takımlar arasındaki eşitsizlik düzeylerini en ince ayrıntısına kadar incelemektedir. Sıfır değerine yakın değerler rekabetçi dengeye yakın bir lig olduğunu, 1 e doğru yaklaşan değerler ise rekabetçi dengeden uzaklaşıldığını göstermektedir [22].

Gini değerini bulmak için,

$$GINI = [1/(2xp_{ort} xn^2)] \times \sum_i \sum_j |p_i - p_j|; \dots \dots \dots (11) \quad \text{formülü kullanılmıştır.}$$

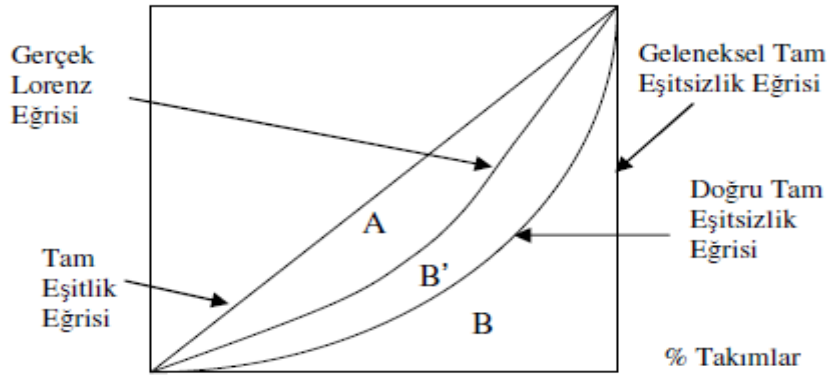
p_i : *i. inci takımın lig sonu puanı* p_j : *j inci takımın lig sonu puanı*

p_{ort} : *ligin puan ortalaması*

n : *takım sayısı*

$i, j = 1, 2, 3 \dots, (n - 1), n; i \neq j.$

Lorenz eğrisi, gelir dağılımındaki eşitsizliği ölçmek için kullanılan bir yöntemdir. Yatay eksen de nüfus, dikey eksen de ise nüfusun elde ettiği geliri gösteren diyagram, gelir dağılımındaki eşitsizliği grafiksel olarak gösterir. Gelir dağılımında eşitlik varsa, herkesin gelirden eşit bir pay aldığını ifade etmek için “Mutlak Eşitlik Doğrusu” ve ‘Lorenz Eğrisi’ çakışarak 45 derecelik bir diyagonal biçimini alır. Gelir paylaşımında, eşitsizlik olduğu durumlarda ise Lorenz Eğrisi, mutlak eşitlik doğrusundan uzaklaşarak daha bombeli bir şekil alır [23].

Grafik 1: Lorenz Eğrisi [23]

Lorenz Eğrisini oluşturmak için Microsoft Excel Programı kullanılmıştır. 18 takımın puanlarını yazdıktan sonra, her bir takımın ligde oluşturulan toplam puandan % kaç pay aldığını belirlemek için,

Takım puanı/toplam lig puanı*100 formülünün uygulanması ve 18 takım içinde bu formülün uygulanması bütün takımların toplam puandan aldıkları %'lik payı ortaya çıkarmaktadır ($=B2/ŞBŞ20*100$). Daha sonra her bir takımın yüzdeler puanının etkisini küçükten büyüğe göre sıraladık. Sonra her bir takımın ligdeki toplam takım sayısına etkisini hesapladık. Yani ($=1/18*100$) formülünü kullandık. Grafikte kullanılacak değerleri elde etmek (dikey eksendeki takımların puan oranlarının kümülatif yani takımların yüzdeler olarak elde ettikleri puanların toplamlarını en küçük değerden en büyük değere kadar sırayla toplanarak hesaplandı) ($=E1+D2$) ve 0 dan 100'e kadar değerler ortaya çıktı. Bu bize ligde tüm takımların elde ettikleri puanların yüzdelerlerinin kümülatif sonuçlarını verdi. Daha sonra yatay eksen takımların yani 18 takımın yüzde dağılımını elde etmek için, lige etkilerini ortaya koyan % lik paylarını küçükten büyüğe toplayarak 100'e kadar bir yatay eksen elde ettik ($=F1+C2$). Lorenz eğrisi grafiğinde ideal olan mutlak eşitlik doğrusu vardır. Bunu elde etmek için yatay ve dikey eksen eşi olarak dağılması gereken ve iki eksene 45 derece açı yapacak şekilde olması gereken bir doğrudur. Bu mutlak eşitlik doğrusunu elde etmek için hem yatay hem de dikey eksen takımların lige etkisinin %'lik olarak küçükten büyüğe doğru toplanarak hesaplanan değerleri kullandık. Lorenz eğrisini çizmek içinse yatay eksen takımların toplam takım sayısına oranlarının kümülatif toplamı, dikey eksene ise takımların % puanlarının kümülatif olarak değerleri seçildi. Ortaya çıkan eğride mutlak eşitlik doğrusundan uzak bir eğri ortaya çıkmıştır. Bu da bize bu sezonun rekabetçi dengeden uzak olduğunu gösterir [24].

BULGULAR

Araştırmada 2018-2019 Spor Toto Süper Lig rekabetçi denge düzeyleri C5, Herfindahl, Gini Katsayısı ve Lorenz Eğrisi kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 1. 2018-2019 Spor Toto Süper Ligi 18 Takımın Sezon Sonu Verileri

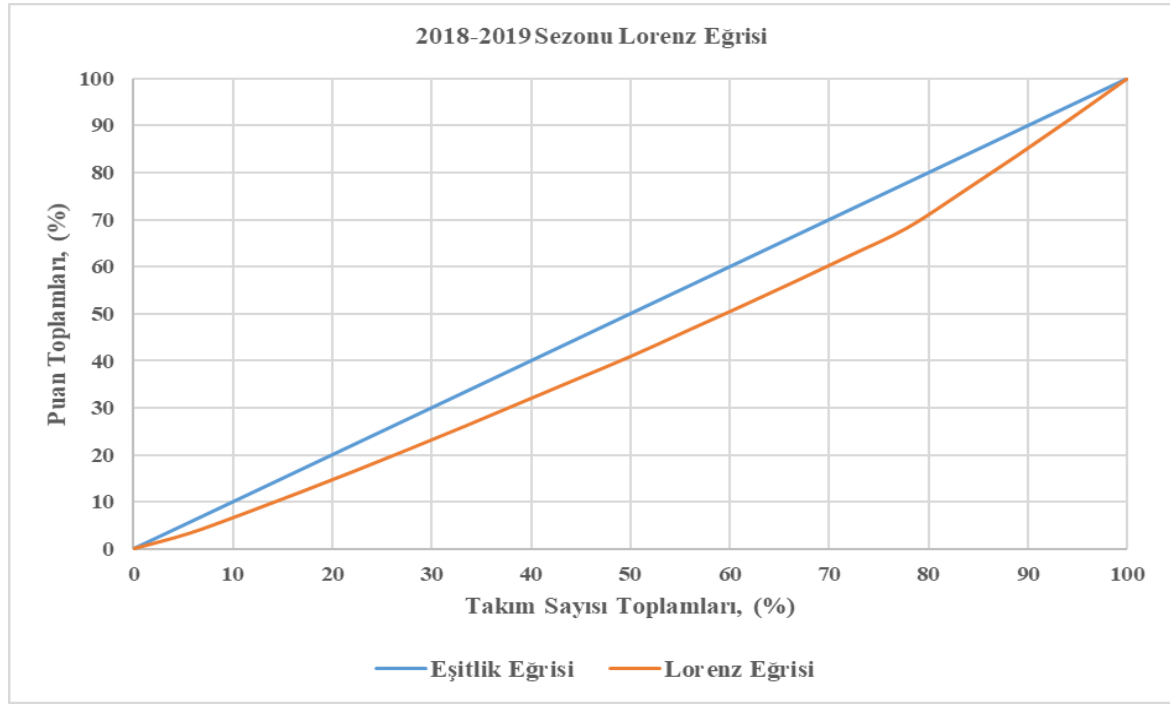
TAKIMLAR	O	G	B	M	A	Y	AV	P
1. GALATASARAY A.Ş.	34	20	9	5	72	36	36	69
2. MEDİPOL BAŞAKŞEHİR FK	34	19	10	5	49	22	27	67
3. BEŞİKTAŞ A.Ş.	34	19	8	7	72	46	26	65
4. TRABZONSPOR A.Ş.	34	18	9	7	64	46	18	63
5. EVKUR YENİ MALATYASPOR	34	13	8	13	47	46	1	47
6. FENERBAHÇE A.Ş.	34	11	13	10	44	44	0	46
7. ANTALYASPOR A.Ş.	34	13	6	15	39	55	-16	45
8. ATİKER KONYASPOR	34	9	17	8	40	38	2	44
9. AYTEMİZ ALANYASPOR	34	12	8	14	37	43	-6	44
10. İSTİKBAL MOBİLYA KAYSERİSPOR	34	10	11	13	35	50	-15	41
11. ÇAYKUR RİZESPOR A.Ş.	34	9	14	11	48	50	-2	41
12. DEMİR GRUP SİVAŞSPOR	34	10	11	13	49	54	-5	41
13. MKE ANKARAGÜCÜ	34	11	7	16	38	53	-15	40
14. KASIMPAŞA A.Ş.	34	11	6	17	53	62	-9	39
15. GÖZTEPE A.Ş.	34	11	5	18	37	42	-5	38
16. BURSASPOR	34	7	16	11	28	37	-9	37
17. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE ERZURUMSPOR	34	8	11	15	36	43	-7	35
18. AKHİSARSPOR	34	6	9	19	33	54	-21	27

Tablo 1 incelendiğinde ligin rekabetçi dengesini ölçmek için kullanılan C5 endeksi değeri 0,31 çıkmıştır. C5 değerinin 0'a yakın olması rekabetçi dengenin var olabileceği anlamını taşımaktadır. Ligde toplanan toplam puan 829 çıkmıştır. Ligi ilk 5 te bitiren takımların puanı ise 264 çıkmıştır. 264/ 829 sonucunda 0,31 değeri elde edilmiştir.

Herfindahl-Hirschman İndeksi değerinde ise rekabetçi dengeye yakın bir seyir ortaya çıkması için sonucun 100 puana yakın çıkması gerekmektedir. Lig sıralaması baz alındığında Herfindahl-Hirschman değeri 105,3 çıkmıştır. Bu değer 2018-2019 Spor Toto Süper Lig sezonunda rekabetçi dengeye yakın bir sonuç ortaya koymaktadır.

Gini değeri ise yapılan hesaplamalara göre 0,13 çıkmıştır. Gini 0 değeriine yaklaştışça rekabetçi dengenin varlığından söz edilebilmektedir. Gini değeri ligde üretilen toplam puandan takımların aldığı payı göstermesi bakımından önem arz etmektedir. 0,13 değeri rekabetçi dengeye yakın bir değeri olarak göze çarpmaktadır.

Bir diğer bulgu olan Lorenz eğrii bize ligin rekabet düzeyini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Grafik 2: 2018- 2019 Spor Toto Süper Ligi Lorenz Eğrii

2018-2019 Spor Toto Süper Ligi Gini değeri sonucunda elde edilen bulguya göre Lorenz eğrii mutlak eşitlik doğrusuna yakın bir seyir izlemektedir. Bu da bize rekabetçi dengeye yakın bir sonuç olduğunu göstermektedir.

TARTIşMA ve SONUÇ

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre 2018-2019 Spor Toto Süper Liginde rekabetçi dengeye yakın bir seyir ortaya çıkmıştır. Rekabetçi denge alanında yapılan çalışmalardan biri olan Battal (2007)'in Futbol Liglerinde Rekabet ve Türkiye 1. Futbol Liginde Rekabetçi Denge Analizi adlı çalışmasında, 1959-2006 yılları arasındaki 48 yıllık süreçte 1. Ligin rekabetçi denge düzeyini ölçmek için C5 endeksi ve Herfindahl-Hirschman indeksi kullanılmış, analizler

sonucunda dönem dönem rekabet dengesine yaklaşılsa da 1. Ligin genel olarak rekabetçi dengeden uzak bir seyir izlediğini bulmuştur [25]. Yine Türkiye'ye özgü bir başka çalışmada İnan (2010) Spor Toto Süper Ligi'nin 1987–1988 sezonundan itibaren 23 yıllık sürecini C5 Rekabetçi Denge indeksi ve Herfindahl- Hirschman indeksi kapsamını da inceleyerek, rekabetçi denge düzeyinin izlediği yolu tespit etmiştir. Herfindahl- Hirschman'a göre 23 yıllık analizin sonuçları rekabetin en yoğun olduğu sezonun 2006-2007, rekabetten en uzak kalınan sezonun ise 1996-1997 sezonu olduğu tespit edilmiştir [26]. Her iki çalışmanın sonuçları araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. 2018-2019 Spor Toto Süper Liginde rekabetçi dengeye yakın bir eğilimin olmasının sebebi, 3 büyük takımdan biri olan Fenerbahçe'nin ligde gösterdiği kötü performanstan ötürü diğer takımların toplam puan pastasından daha fazla pay alabilmesi olarak gösterilebilir. Yine 3 büyük takımın yaşadıkları mali sorunların etkisi, onların güç kaybetmesine sebep olmuş, aynı zamanda artan yayın gelirleri sayesinde Anadolu takımları daha rahat transfer yapabilmişlerdir. Ayrıca yabancı kuralındaki serbestlik de Anadolu takımlarının daha ucuz oyuncular bulmasına ve takımlarını rakiplerine karşı rekabet edebilir hale getirebilmelerine bağlanabilir.

Akşar' ın (2017) kaleme aldığı Süper Lig Sportif Performans ve Sportif Rekabetçi Denge İy Yolda adlı yazıda Süper Ligdeki 2014-2017 sezonları arasındaki rekabetçi denge düzeyini incelemiştir. Yazının sonucunda Süper Ligin 2014-2017 yılları arasında sportif rekabet yönünden Avrupa'daki iyi liglerle rekabet edebilecek istatistiki verilere sahip olduğu, rekabetçi dengeye yakın sonuçlar elde edildiği ifade etmiştir [27]. Akşar'ın yapmış olduğu bu inceleme sonuçları, bizim çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Alana ilişkin yurt dışı çalışmalarından biri olan Naghshbandi, Yousefi, Etemad ve Moradi (2011) yılında yaptıkları bir çalışmada, İngiltere Premier Ligi, French 1 League, Almanya Bundesliga, İspanya Premier Liga, İtalya Seria A ve İran Profesyonel Ligi üzerinde 2009-2010 sezonu için yaptıkları çalışmada verilerin analizini yapmak için C5 endeksini kullanmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre rekabetçi dengeye en yakın ligler sırasıyla İran Profesyonel Ligi, Alman Bundesliga, Fransa 1. Ligi, İtalya Seria A, İngiltere Premier Lig ve İspanya La Liga'dır. Sonuç olarak, İran Ligi rekabetin en yüksek olduğu lig olurken İspanya Ligi ise rekabetin en düşük olduğu lig olarak ortaya çıkmıştır [28].

Spor Toto Süper Ligi Avrupa Ligleri arasında ilk 6 da gösterilen bir lig olması sebebiyle, çalışma sonucumuzda ortaya çıkan rekabetçi dengeye yakın bir sonucun varlığına karşın

Cretton (2015) yaptığı çalışmada düşük bütçeli kulüplerin gelirlerinde az bir değişiklik oluşturduğu, büyük ekiplerin gelirlerinin katlanarak arttığı ve bu durumun rekabette bir dengesizlik eğilimi ortaya çıktığı sonucuna varmıştır [29]. Bu alışmalar Avrupa ülkelerinde de rekabetçi dengeden uzak bir seyir izlendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak 2018-2019 Spor Toto Süper Liginde tam olarak rekabetçi denge sağlanamasa da rekabetçi dengeye yakın bir seyir izlendiği ifade edilebilir. Rekabetçi dengenin tam sağlanması için tam rekabet ortamının oluşturulması gerektiği bilinmektedir. Türkiye Futbol Federasyonu'nun genel kurul yapısındaki özellikle 3 büyük kulübün lehine olan delege sisteminin rekabetçi denge üzerinde olumsuz etkileri olduğu söylenebilir. Havuz gelirlerinin dağıtım modelinde de daha önceden şampiyon olan takıma, şampiyonluk sayısına göre verilen %6 lık prim payı, takımlar arasındaki rekabeti olumsuz yönde etkileyebilir. Orta (2012) de kaleme aldığı yazısında Türkiye Futbol Federasyonu Genel Kurul delegelerinin, 2007 yılı öncesinde yüzde 62'sini kulüpler oluştururken, bugün bu oranın %78 olduğunu, Avrupa ve Dünya örneklerinde olduğu gibi daha demokratik ve futbolun tüm paydaşlarının söz sahibi olabildiği bir yapıya sahip olacak bir organizasyona dönüşmesinin futbola katkı sağlayacağını ifade etmiştir [30]. Yine Güvener (2015)'te kaleme aldığı yazısında, UEFA'ya bağlı 54 federasyon içerisinde bir tek Futbol Federasyonunun kanunla kurulduğunu, özel hukuka göre yönetildiğini ve genel kurul yapısının diğer 53 ülkeden farklı olarak neredeyse tamamının profesyonel kulüplerden olduğunu, bu yapının değişmesi gerektiğini ifade etmiştir [31]. Genel Kurul yapısındaki profesyonel takım ve özellikle 3 büyük takım egemenliği, bütçe paylaşımında da onların aleyhine olacak ancak futbolun lehine olacak kararların alınmasına engel teşkil ediyor olabilir. Keza Spor Toto Süper Ligi havuz gelirleri dağılım modelinde 3 büyük takım lehine birçok maddenin olduğu ortadadır. Sadece önceki yıllardaki şampiyonluk sayılarına göre sezon başı verilen paralar bile ekonomik olarak Anadolu takımlarına karşı bir avantaj elde etmelerine katkı sağlamaktadır. Atkinson, Stanley ve Tschirhart yaptıkları çalışmada daha genel bir model kullanarak; gelir paylaşımının kulüpler arasında yetenekli oyuncu dağılımını etkilediğini göstermişlerdir [32]. Buna göre daha dengeli bir havuz geliri sistemi, Anadolu takımlarının gelişmesine ve daha kaliteli oyuncular almalarına katkı sağlayabilir. Ayrıca endüstriyel futbolun toplum üzerindeki etkilerini bilen siyasilerin Futbol Federasyonu Yönetim Kurulunun ve kulüp yönetimlerinin oluşturulması aşamasındaki etkilerini bırakmaları ve futbolu sivil inisiyatifin özgür iradesine

bırakmaları gerekir. Karataş (2014) yılındaki çalışmasında Türkiye'deki siyasilerin iktidarlarını devam ettirmek, oy potansiyellerini arttırmak ve siyasi rant sağlamak için yıllarca futbolu propaganda aracı olarak kullandıklarını ve siyasilerin verdiği ekonomik, sosyal ve siyasi güçten faydalanmak isteyen futbol kulüplerinin de siyaseti kullanarak bu imkânlardan sonuna kadar faydalanma yolunu seçtiklerini ifade etmiştir [33]. Bu ikili çarpık ilişki ise liyakatsiz insanların futbolda söz sahibi olmasına ve de futbolu bilmeyen yöneticilerin futbolu yönetmesine dolayısıyla futbola zarar vermelerine sebep olabilir. Bu durum ise rekabetçi dengenin tesisi için sorun teşkil edecektir. Futbolda takımlar arası güç dengesizliğinin giderilmesi için Türkiye Futbol Federasyonunun finansal prim sistemini güçlü olan takımlardan çok, Süper Ligi daha rekabetçi bir yapıya dönüştürecek şekilde organize etmesi, futbol siyaset ilişkisinin minimal düzeyde kalmasının sağlanması ve Futbol Federasyonu Genel Kurul yapısının değiştirilerek futbolun tüm paydaşlarının söz sahibi ve futbol adına karar alma merciinde etkili olabilecek bir yapının oluşturulması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Akşar T. Krizdeki Futbol. İstanbul. Literatür Yayınları. 2013;4
2. Aktan C, Vural İ. Rekabet gücü ve Türkiye. Ankara. TİSK Rekabet Dizisi 3, C. Yayın No 255. Ajans-Türk Basın ve Basım A.Ş. 2004;14
3. Kostakoğlu SF. İnternet servis sağlayıcıları piyasasına yönelik yoğunlaşma analizi. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. 2015; 11(25): 129-140.
4. Michie J, Oughtan C. Competitive balance in football: trends and effect. Birkbeck University of London Football Governance Research Centre. 2004; 2 (11).
5. Akşar T. Süper Lig'de Rekabet Ne Durumda? Futbol Ekonomisi/Endüstriyel Futbol; 2016 [updated 19.09.2019]. Available from: <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/122-tugrul-aksar/40052016-10-05-19-38-28.html>.
6. Eckard EW. Free agency, competitive balance, and diminishing returns to pennant contention. Economic Inquiry, 2001; 39(3):430-443.
7. Jennett N. Attendances, uncertainty of outcome and policy in scottish football league. Scottish Journal of Political Economy, 1984; 31(2): 176-198
8. Buraimo B, Simmons R. Market size and attendance in English Premier League football, Lancaster University Management School, Economics Department, 2006.
9. Szymanski S. Income inequality, competitive balance and the attractiveness of team sports: some evidence and a natural experiment from English Soccer. The Economic Journal, 2001; 111(469): 69-84.
10. Marburger DR. Gate revenue sharing and luxury taxes in professional sports. Contemporary Economic Policy, 1997; 15(2):114-123.

11. Akşar T. Süper lig sportif performans ve sportif rekabetçi dengede iyi yolda. Eko-spor; 2017 [updated 03.07.2019]. Available from: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/super-lig-sportif-performans-ve-sportif-rekabetci-dengede-iyi-yolda/370717>.
12. Janssens P, Késenne S. Belgian football attendances. Tijdschrift Voor Economie and Management, . 1987; 32(3): 305-315.
13. Szymanski S, Smith R. The English Football Industry Profit, Performance and Industrial Structure, International Review of Applied Economics, 1997; Vol. 11/1 s. 135-153
14. Szymanski S, Hoehn T. The Americanisation of European Football, Economic Policy, 1999;28: 28
15. Süper Lig 2018-2019 Seyirci Sayıları. 2019 [updated 10.08.2019] Available from: <https://www.futbolarena.com/galatasaray/super-lig-201819-sezonu-seyirci-sayilari-47390f/p7/s/>.
16. Janssens P, Késenne S. Belgian Football Attendances, Tijdschrift Voor Economie and Management. 1987; Vol. 32/3.
17. Süper Lig kaçınıcı sırada. 2019 [updated 04.08.2019] Available from: <http://tr.beinsports.com/haber/super-lig-kacinci-sirada>.
18. Futbolun zirvesi Premier Lig NBA'in yanında devede kulak. 2019 [updated 10.08.2019]. Available from: <https://www.sporx.com/futbolun-zirvesi-premier-lig-nbain-yaninda-devede-kulak SXHB Q5 558 66S XQ>.
19. Futbolda dev ihaleyi digitürk kazandı. 2019 [updated 05.08.2019]. Available from: <https://www.ntv.com.tr/ekonomi/futbolda-dev-ihaleyi-digiturkkazandi,y3E529 NDL02zG1 bxPoT19g>.
20. Ligde puan sıralaması ve lig statüleri. 2019 [updated 10.02.2020]. Available from: <https://www.tff.org/default.aspx?pageID>
21. Michie J, Oughton C. Competitive Balance In Football: Trends and Effects, Football Governace Research Centre, 2004; 2 :4-28
22. Akşar T, Merih K. Futbol Ekonomisi. İstanbul. Literatür Yayınları, 2006; 365-370
23. Ongan H, Demiröz, MD. Akademik futbol: futbolda rekabet-başarı ilişkisi. İstanbul: Hiperlink Yayınları 2010.
24. Akşar T, Merih K. Futbol Ekonomisi. İstanbul. Literatür Yayınları, 2006; 365-370.
25. Battal S. P. Futbol liglerinde rekabet ve türkiye 1. futbol liginde rekabetçi denge analizi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli. 2007.
26. İnan T. Türkiye spor toto süper liginde rekabetçi denge. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 2010; 12(3): 209–213.
27. Süper Lig Sportif Performans ve Sportif Rekabetçi Dengede İyi Yolda. 2017 [updated 05.08.2019]. Available from: <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/122-tugrul-aksar/4158-2017-07-02-13-34-40.html>.
28. Naghshbandi S, Yousefi B, Etemad Z, Moradi M. The comparison of competitive balance in football premier leagues of england, germany, spain, france, italy and iran: A case study from 2009-2010 season. Journal of Human Sport and Exersize University of Alicante, 2011; 6(4):673-681.

29. Cretton E. Increase competitive balance in european football, a strategic approach. 2015. [updated 04.07.2019]. Available from: <https://core.ac.uk/download/pdf/43671399.pdf>.
30. Futbolun Delege Yapısı ya da Türk Futbolunun Temeli Sağlam mı? 2012.[updated 10.09.2019] Available from: <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/yonetim/269-lale-orta/2065-futbolun-delege-yaps-ya-da-tuerk-futbolunun-temeli-salam-m.html>.
31. Güvener A. Devrim gibi bir karar (mı). 2015. [updated 05.08.2019]. Available from: (http://www.ahmetgüvener.com/futbol-spor/facebook/devrim-gibi-bir-karar-mi.html.
32. Atkinson SE. vd. Revenue Sharing As An Incentive Agency Problem: An Example From The National Football League, Rand Journal of Economics, 1988; 19/1
33. Karataş Ö. Türkiye’de Futbol ve Siyaset İlişkisi. İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014; 1(2): 39-47.

SPOR ORGANİZASYONLARINDA GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNİN YÖNETİM STRATEJİLERİ VE UYGULAMALARI

Sebahattin DEVECİOĞLU¹

Yunus Emre KARAKAYA¹

Oktay KAYA²

ÖZET

Gönüllülük kavramı, gelişen teknoloji ve karmaşık bir düzeye dönüşen sosyal yapı sebebiyle çok farklı koşullarda ortaya konabilen bir içeriğe dönüşmüştür. Kimileri bu kavramı hayırseverlik ve yardımseverlik olmak gibi bireysel farklılıklarla ilişkilendirirken, kimileri de kültürel etkenlerle ve değerlerle açıklamaktadır. Gönüllülük, küresel düzeyde Birleşmiş Milletler gibi pek çok kuruluş tarafından da ele alınmış ve 2001 yılında Birleşmiş Milletler tarafından “Uluslararası Gönüllüler Yılı” olarak ilan edilmiştir. 5 Aralık günü de “Uluslararası Gönüllüler Günü” olarak kutlanmakta, bu günde gönüllü çalışmaların faydalarını duyurmak ve gönüllü katılımın artırılması amaçlanmıştır. Spor sektöründe ise gönüllülük kavramı, ücret talep etmeden, zamanlarını ve çabalarını spor organizasyonlarının başarısına adanmış, uluslararası spor organizasyonlarının ihtiyacı olan insanın sayısal ve nitelik bakımından vazgeçilemez bir parçasını oluşturmaktadır. Spor organizasyonlarında gönüllüler, artık profesyonel elemanlar kadar etkin konumlarda görev almaktadır. Bireylerin kişisel nitelikleri doğrultusunda aktif olarak görevlendirilen gönüllüler düzenlenen organizasyonların kalitesini yükseltmekte ve ayrıca spor organizasyonlarının bütçelerini de rahatlatmaktadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Uluslararası Spor Federasyonları ve diğer spor organizasyonları da sporda gönüllülük faaliyetlerine ve uygulamalarına önem vermektedir. Örneğin, 2020 Tokyo olimpiyatlarına yönelik, gönüllülerin işe alımı ve eğitimiyle ilgili “Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları Tokyo 2020 için Gönüllülük Stratejisi” yayınlamıştır. Bu kapsamda, Tokyo 2020 Olimpiyatları için toplam da 110.000'den fazla gönüllünün aktif rol alması öngörülmektedir. Spor organizasyonlarını düzenleyen kurum/kuruluşların gönüllük kültürüne sahip birey ve organizasyonlarla çalışması, organizasyonların ulusal/uluslararası alanda başarılı olması adına son derece önemlidir. Bu çalışmada, spor organizasyonlarında gönüllülük faaliyetleriyle ilgili *yönetimler, stratejiler ve uygulamalar* betimsel yöntemle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Gönüllülük, Yönetim, Organizasyon, Eğitim

MANAGEMENT STRATEGIES AND PRACTICES OF VOLUNTEERING ACTIVITIES IN SPORTS ORGANIZATIONS

ABSTRACT

The concept of volunteerism has transformed into a context that can be presented in various conditions due to developed technology and complex social structure. While some associate this concept with individual differences such as being helpful and humanitarian, others explain this concept with cultural factors and values. Volunteerism was globally addressed by several institutions such as the United Nations and the year “International Volunteer Day” and it is aimed to announce the benefits of volunteer works and increase the 2001 was declared as “International Year of Volunteers” by the United Nation. Furthermore, 5th of December is celebrated as volunteer participation on this day. The volunteerism concept in sports includes a part where volunteers dedicate their time and effort to the success of the sports organizations free of charge and constitute a valuable irreplaceable part of the concept in terms of both quantitative and qualitative human resources of international sports organizations. Volunteers in sports organizations now participate in effective positions as much as the professional staff. Volunteers who are assigned in accordance with individuals' personal qualities improve the quality of the coordinated organization and disburden the budgets of sports organizations. International Sports Committee, International Sports Federations and other sports organizations place a significant emphasis on volunteering activities and practices in sports. For example, for the Tokyo 2020 Olympics, “Volunteering Strategy for the Olympic and Paralympic Games Tokyo 2020” was published for the recruitment and training of volunteers. Within this scope, it is estimated that more than 110.000 volunteers in total will actively take part in the Tokyo 2020 Olympics. It is of utmost importance for the sports organization regulating committees to work with individuals and organizations that adopt the volunteering culture in order to form the organizations to be successful in the national/international areas. In this study, *the methods, education, strategies, and practices* of volunteerism activities in sports organizations were evaluated descriptively.

Keywords: Sports, Volunteering, Management, Organizations, Education

¹ Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ/Türkiye, Yazışmadan sorumlu yazar: emrekarakaya@firat.edu.tr

² Kafkas Üniversitesi, Sarıkamış Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kars/Türkiye

Sebahattin DEVECİOĞLU: <https://orcid.org/0000-0002-8205-295X>

Yunus Emre KARAKAYA: <https://orcid.org/0000-0002-9858-2103>

Oktay KAYA: <https://orcid.org/0000-0001-9639-8022>

GİRİŞ

İnsan kaynağı, bir ulusun gerçek değeridir. İnsan kaynağının gönüllü faaliyetler aracılığıyla geliştirilmesi, hem bireyler hem de toplumlar için güven ve dayanıŐmayı güçlendirir. Gönüllü faaliyetler, bireylerin yetenek gelişiminde, takım çalışmasını ve yardımlaŐmayı öğrenmesinde, yeni yaşam deneyimleri kazanmasında, organizasyon yapmayı öğrenmesinde, değişik kurumları tanınmasında, değer yargılarının gelişmesinde ve özgüveninin artmasında önemli fırsatlar sunmaktadır [1]. Günümüzde gönüllülük, teknolojik gelişmeler ve karıŐık bir hale dönüşen sosyal yapı sebebiyle çok farklı düzeylerdeki bir içeriğe dönüşmüştür. Gönüllülük, belli bir amaca katkı sağlamak için farklı özellikteki insanların, belli bir çıkar elde etmeden, belirli amaçlar çerçevesinde aktiviteleri ifade etmektedir. Gönüllülüğün algılanması aktivite şekilleri toplumların sadece kültürel ve dini değerleriyle değil, aynı zamanda onların coğrafi özellikleri, tarihsel yapıları gibi konumlarıyla da ilişkilendirilebilir.

Gönüllülük, pek çok ülkede geleneksel inançlar ve topluluk adetleriyle iç içe geçerek ortaya çıkmıştır. Örneğin Norveç’te kolektif gönüllü çalıŐmayı tanımlayan “*Dugnad*” terimi vardır. “*Dugnad*”, hem zamandan ve paradan tasarruf sağlamakta hem de topluluk üyeleri arasında topluluk ruhu oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Arap dünyasında gönüllülük, kutlamalar ya da zor zamanlarda yardım etmekle ilişkilidir. Arapçada gönüllülük anlamına gelen “*tatawa’a*”, bir Őey bađıŐlamak anlamında gelmektedir. Güney Afrika’da “*ubuntu*” kavramı da, diğerleriyle ilişki içinde olan bireyi tanımlamaktadır [2]. Literatürde ise gönüllülük formal ve informal olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar. İnfomal gönüllülük, yaŐamın her alanında spontane olarak haricen organize edilmeden ortaya çıkmaktadır (komŐuluk yardımı gibi). Formal gönüllülük, kar amacı olmayan kamu ve özel sektörlerin organizasyon ve etkinliklerinde görülmektedir [3].

Her topluma göre bir gönüllülük tanımı olabileceği gibi gönüllülük faaliyetleri ve gönüllü çalışma biçimleri de ülkelere ve toplumlara göre farklılık gösterebilir. Bu farklılığın oluşmasında sosyal, kültürel ve dini değerlerin etkisi bulunmaktadır. Gönüllülük “*finansal kazancı amaçlamayan, kişinin kendi özgür iradesiyle yapılan, üçüncü bir tarafa yarar sağlayan, kurumsal bir ortamda gerçekleşen çalışma*” olarak tanımlanabilir [4]. Gönüllülük, bireylerin sorumluluk duygularıyla herhangi bir maddi çıkar gözetmeksizin bilgilerini, zamanlarını, becerilerini, deneyimlerini ve kaynaklarını kamu kurumlarının ya da sivil toplum

kuruluşlarının amaçları doğrultusunda kullanılmalarıdır. Gönüllülük, bireylerin özgür iradesiyle gerçekleştirilen ve toplumun iyilik durumunun ve işlevselliğinin arttırılmasını amaçlayan bir faaliyet olarak da algılanmaktadır [5]. Gönüllülük, kişiyi sosyalleştirir; bilgi, görgü ve tecrübe katar; toplumsal bir katma değer de oluşturur. Gönüllülükle ortaya çıkan katma değer, ücretli ya da tam zamanlı çalışanların ortaya koyduğu değerin alternatifi değil, tamamlayıcıdır. Bu yüzden gönüllülüğün, gönüllülerin konumunu güçlendiren, değişim ve dönüşümü hızlandıran bir boyutu da bulunmaktadır [6]. Butcher'a (2010) göre gönüllülük durumsal bir kavramdır [7]. Dolayısıyla neden gönüllü olunduğuna ilişkin cevaplar kültür ve yerel bağlamda aranmalıdır. Genel olarak, bireylerin maddi karşılık beklemeden kendi isteğiyle bilgi, zaman, beceri, çaba, deneyim ve kaynaklarını toplum için yararlı olacağını düşündüğu aktivitelerde kullanmasına gönüllülük, bu tür bir eylemde bulunarak kendisine, topluma ve organizasyona faydalı olan kişiye de gönüllü tanımları yapılmaktadır [8-12].

Gönüllülük olgusu küresel düzeyde pek çok kurum ve kuruluş tarafından ele alınmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından 2001 yılı "*Uluslararası Gönüllüler Yılı*" olarak ilan edilmiştir. Birleşmiş Milletler 5 Aralık gününü de "*Uluslararası Gönüllüler Günü*" olarak ilan ederek kutlamaktadır. Bu günde gönüllü çalışmaların faydalarını duyurmak ve gönüllü katılımın artırılması amaçlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Programında ilk kez hazırlanan "*Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu (2011)*", toplumun ayrılmaz bir parçası olan gönüllülüğün evrenselliğini, faaliyet alanlarını, kapsamını ve gönüllülüğün barış ve kalkınmadaki rolü ve katkısını ele almıştır [13]. Birleşmiş Milletler, oldukça farklı sosyal ve kültürel koşullarda rastlanan gönüllülük faaliyetlerini tanımlarken "*büyük şemsiye*" yaklaşımını benimsemiştir. 2001 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen tanımda, gönüllü faaliyetin üç kriteri bulunmaktadır. Birincisi, gönüllülüğün yasanın ya da bir sözleşmenin dayattığı bir yükümlülük değil, kişinin özgür iradesi içinde gerçekleştirdiği bir faaliyet olmasıdır. İkincisi, faaliyetin finansal bir karşılık bekleyerek yapılmamasıdır. Üçüncüsü ise faaliyetin kamu yararına olmasıdır. Bununla birlikte, gönüllü faaliyet olarak gerçekleşen birçok düzenli olmayan bireysel edim mevcuttur [2].

Günümüz dünyasında birçok gönüllü; spor, eğitim, sağlık gibi birçok alanda kurumların/kuruluşların bütün yapılarında sorumluluk almakta ve bu kurum/kuruluşların başarısına çok önemli katkılar sağlamaktadır. Spor organizasyonlarında gönüllülük kültürüne sahip kişi ve kurumlarla çalışmak etkinliğin yerelde sahiplenilmesi adına son derece

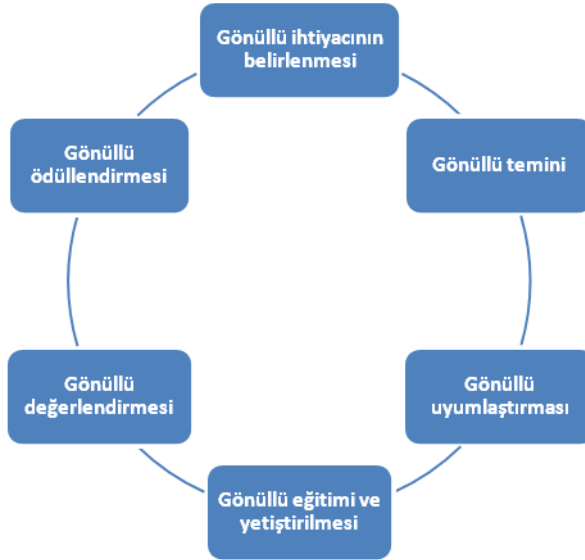
önemlidir. Ülkelerin sosyo-ekonomik durumları ve eğitim sistemlerinde gönüllülük çalışmalarına yer verilmesi, yapılan organizasyonların daha sağlıklı ilerlemesini sağlamaktadır. Bu çalışmada, spor organizasyonlarında gönüllülük faaliyetleriyle ilgili *yönetimleri, stratejileri ve uygulamaları* betimsel yöntemle değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, genel literatür veriler çerçevesinde gönüllülük, yönetim ve spor arasında ilişkilere yer verilmiştir. Bir gönüllülük yönetim stratejisine örnek olarak *“Tokyo 2020 Yaz Olimpiyatları”* kavramsal olarak değerlendirilmiştir.

GÖNÜLLÜLÜK ve YÖNETİMİ

Gönüllülük bireysel katkıların yanı sıra bireylerin yaşadıkları çevrede değişim yaratmasında önemli bir araç olarak toplumsal kalkınmaya da katkı sağlamaktadır. Bir ülkede gönüllülük kapsamında yapılan işlerin maliyeti düşük olurken, sağladığı ekonomik ve toplumsal veya ekonomik ve insani kalkınma hedeflerine yaptığı katkı yüksek olabilmektedir. Gönüllülüğün ekonomik değerinin karar verme süreçlerinin yönlendirilmesinde önemli olmasının yanında, gönüllülük toplumun ortak sorunlarına çözüm bulması ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi açısından da önemlidir [14].

Gönüllülüğün, çağın normu olduğu fikri birkaç değişik argümanla sunulmaktadır. Bunlardan birisi gönüllülüğün kalkınmaya katkısıdır. Gönüllülük *“kalkınmanın ayrılmaz bir parçası”* olmakla kalmaz, aynı zamanda *“bütün vatandaşlar için değişimin öznesi olma ve böylesi bir dönüşüme anlamlı bir biçimde katkı sağlamanın (da) yolunu ortaya koymaktadır”* [15]. Gönüllülük evrenseldir. Bu yüzden tek bir devlete, millete, kişiye, kuruma ya da kuruluşa bırakılmayacak kadar da kolektif bir yapıdadır. Sistemi oluşturan tüm organizmaların birlikte hareket etmesiyle istenilen sonuca ulaşılabilir. İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan gönüllülük geçmişten günümüze kadar tarihin farklı zamanlarında inişli çıkışlı dönemler yaşamıştır. Özellikle sosyo-ekonomik parametreler bu inişli çıkışlı dönemlerin belirleyicileri olmuştur. 20. yüzyılda, dünya genelinde yaygınlaşmaya başlayan sosyal devlet/refah anlayışı gönüllülük kavramına ve algısına yeni bir boyut kazandırmıştır. Artık, gönüllülük faaliyetleri sadece bireysel/özel kimlikle gerçekleştirilen faaliyetler olmaktan çıkmıştır. Devlet tarafından sağlanan kaynaklarla ve desteklerle tüzel bir kimliğe de bürünmüştür. Ancak gönüllülüğün tüzel kimliği çok kırılgan bir yapıya sahip olduğu için zaman zaman yaşanan ekonomik sorunlardan çok çabuk etkilenmektedir [5].

Gönüllü yönetimi, iyiye ve doğruya katkıda bulunmak isteyen birbirinden farklı özelliklere sahip bireylerin çıkar amacı gütmeksizin belirli hedefler doğrultusunda istihdamı, yönetilmesi, yönlendirilmesi ve eş güdümüne yönelik faaliyetlerin tümünü ifade etmektedir. Bu tür bir yönetim, hiçbir karşılık beklemeden, gönülle ortaya konacak faaliyetleri belli amaçlar doğrultusunda yöneltme, yönlendirme ve başarıya ulaştırma amacı taşımaktadır [16]. Gönüllü yönetimi aşağıdaki aşamalardan oluşan bir süreç olarak ifade edilebilir (Şekil 1).

Şekil 1. Gönüllü yönetimi ve süreci

Gönüllü yönetimine ilişkin süreç iyi organize edilmelidir. Örneğin, ulaşım, sağlık ve güvenlikle ilgili konulara öncelik verilmelidir. Gönüllü insanların kurum/kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyecek sorumlular tespit edilmelidir. Bu sorumlular, gönüllülere yönelik destek ve bilgilendirme sağlamalıdır. Yapılacak aktivitenin gelir/gider tablosu oluşturulmalı ve kesinlikle gönüllü insanların cebinden para harcaması yoluna gidilmemelidir. Gönüllü çalışmaların niteliğine göre ilgili sigortalar mutlaka yapılmalıdır.

GÖNÜLLÜLÜK ve SPOR

Gönüllülük yapılan alanların en önemlilerinden birisi kendine ait doğası itibariyle spordur. Spor ve sporla ilgili organizasyonlar dünya çapında çok geniş kitlelere ulaşmış durumdadır. Spor organizasyonlarının içerisinde yer alan spor gönüllülerinin sayısı da bu büyümeye paralel olarak büyük rakamlara ulaşmıştır [17].

Şekil 2. Spor organizasyonlarında komite yapısı

Spor organizasyonlarındaki komiteler ve gönüllülerin döngüsünü Şekil 2’de ifade etmek mümkündür (Bu döngü Erzurum 2011 Üniversitelerarası Kış Oyunlarından esinlenerek oluşturulmuştur). Organizasyon Komitelerinde iyi hazırlanmış bir gönüllü grubu bir aktivitede başarıya ulaşmayı kolaylaştırabilir. UEFA Education Programme (2011), futbol organizasyonlarında gönüllü seçimi aşamalarını aşağıdaki gibi sıralamaktadır [22]:

- İnternet üzerinden başvurunun yapılması
- Başvurunun başarılı şekilde sisteme kayıt edilmesi
- Başvuruların veri tabanına yüklenmesi ve belirlenen kriterlere göre seçim
- Başvuru “Tamam” ise
- Telefon ile görüşme yapılması
- Telefon görüşmesinden sonra “Tamam” ise
- Kişisel davet
- Kişisel görüşme
- “Tamam” ise
- İş sözleşmesi, istihdam hazırlık, istihdam planlaması.

Organizasyon komitelerinde, gönüllülerin görevlendirileceği bölümlerin görevleri şu şekilde ifade etmek mümkündür [18]:

- Sportif yarışmaların yapıldığı mekânlar

- Delegasyonun ihtiyaç duyduğu hizmet alanları
- Onur konuklarına verilecek hizmetler
- Yiyecek, içecek hizmetleri
- Basın merkezi
- evirmenlik ve eviri hizmetleri
- Organizasyon komitesi bürosu
- Sürücülük hizmetleri
- Enformasyon bürosu
- Akreditasyon.

Gönüllülerin gerek organizasyon içindeki paylarının gerek katkıların önemi yapılan birçok spor aktiviteleri sonucunda da kendini göstermiştir. Örneğin, 1992 Albertville ve Savoie olimpik oyunlarında paydaşların oranları bir raporla belirtilmekte ve gönüllülerin önemi ortaya konulmaktadır. Rapora göre olimpiyat oyunlarında görev alan toplam 9310 personelin 8700'ü gönüllülerden olmaktadır. Atletissima toplantı organizasyonunda ise toplam 912 personelin 800'ü gönüllülerden olmuştur [19]. Günümüzde spor organizasyonlarına katılmak ve organizasyon içerisinde yer almak kişilere deneyimin yanında statü kazandırmıştır. 2012 Londra Olimpiyatları 70.000 gönüllüye ulaşmış ve hafızalardan silinmeyecek bir organizasyon gerçekleşmiştir. Londra 2012 Olimpiyatlarında yer alan gönüllüler, yapılan faaliyetler, mekân, personel ve destek gereksinimlerinin tamamında yer almıştır. Gönüllülerin yaklaşımları ve sahada göstermiş oldukları performans, ziyaretçilerin beklentilerini karşılayan ve hatta beklentilerin üzerine çıkan bir performans olmuştur. Londra yerel organizasyon komitesi, gönüllüleri başarının anahtarı olarak göstermiştir. Gönüllü organizasyonu için son seçim öncesi 86000 gönüllü aday başvurmıştır [20].

Tablo 1. Yaz ve kiş olimpiyatlarının yıllara göre gönüllü sayısı

Yaz Olimpiyatları			Kiş Olimpiyatları		
Olimpiyat	Yıl	Gönüllü Sayısı	Olimpiyat	Yıl	Gönüllü Sayısı
Los Angeles	1984	28742	Calgary	1988	9498
Seul	1988	27221	Albertville	1992	60422
Barcelona	1992	34548	Lillehammer	1994	9054
Atlanta	1996	60422	Nagano	1998	32579

	Sebahattin DEVECİOĞLU	Yunus Emre KARAKAYA	Oktay KAYA
Sydney	2000	50000	Salt Lake
			2002
			30000

Yaz ve Kiş Olimpiyatlarına yönelik bazı veriler Tablo 1’de verilmiştir [21].

Tablo 2. 2012 Londra oyunları ve 2016 Rio oyunlarının karşılaştırılması

	2012 Londra Oyunları	2016 Rio Oyunları
Gönüllü Sayısı	Oyunlara ortalama 240.000 kişi başvurmuştur. Yaklaşık 24.000 kişi bu oyunlarda “şehir Gönüllüsü” olmuştur. Gönüllü olarak başvuranların sayısı ise ortalama 70.000 olmuştur.	Yaklaşık 50.000 kişi katılmıştır. City Hosts (şehir Gönüllüsü) olarak dünyanın dört bir yanından gelen ziyaretçileri yönlendirmek ve yardımcı olmak için yaklaşık 1700 kişi (*) görev yapmıştır.
Gönüllü Adı	Oyun Gönüllüleri: “Oyunlar Yapıcılar” olarak adlandırılmıştır. şehir Gönüllüleri: “Londra Elçileri” olarak adlandırılmıştır.	İlk olarak Oyun Gönüllüleri: “Kahramanlar’ın Kahramanı” olarak adlandırılmıştır. Ancak, sonra “gönüllüler” olarak değiştirilmifir. “City Hosts” turist mihmandarı gibi yardımlarda bulunulmuştur.
Oyunlardaki Gönüllülerin Misyonu	Ben yaşıyorum: <ul style="list-style-type: none"> • İlham verici ol. • Ayırt edici ol. • Açık ol. • Tutarlı ol. • Takımın bir parçası ol. 	Spor için daha fazlasını yapan takım: <ul style="list-style-type: none"> • Katılım. • Saygı duymak. • Eğlence.

* City Hosts: Rio de Janeiro kenti tarafından ödenen işgücüdür; Kaynak: Volunteering Strategy for the Olympic and Paralympic Games Tokyo 2020, 2016.

2012 Londra oyunları ve 2016 Rio oyunları arasında insan sayısı, gönüllü adları ve oyunlardaki gönüllülerin misyonu olarak bir karşılaştırma yapıldığında şu bulgulara ulaşıldığı görölmektedir (Tablo 2).

Sportif gönüllülük organizasyonları, toplumsal katılımcılığın artırılmasının yanı sıra, ekonomik anlamda da düzenlenecek spor organizasyonlarının bütçelerini rahatlatmaktadır. Sidney 2000 Yaz Olimpiyat Oyunları içerisinde görev alan gönüllülerin toplam çalışma saati 5450000, bu çalışma saati dikkate alınarak toplam 109 756 925 dolar ekonomik kazanç sağlandığı tespit edilmiştir [20].

BİR GÖNÜLLÜLÜK YÖNETİM STRATEJİSİ ÖRNEĞİ: TOKYO 2020 YAZ OLİMPİYATLARI

2016 yılında, Tokyo’da 2020 yılında gerçekteştirilecek olan 2020 Tokyo Olimpiyatlarına yönelik gönüllülük stratejisi yayınlamıştır. Burada Tokyo 2020 Oyunlarının vizyonu şu şekilde belirtmiştir: “Spor, dünyamızı ve geleceği değiştirme gücüne sahiptir. Tokyo 1964 Oyunları tamamen Japonya’yı dönüştürmüştür. Tarihin en yenilikçisi olarak Tokyo 2020 Oyunları, üç temel kavram üzerine inşa edilerek dünyaya pozitif reform getirecektir:

Kişisel iyiliğiniz için çabalamak (kişisel olarak en iyiyi elde etmek), birbirinizi kabul etmek (eşitlilikte birlik) ve gelecek için mirastan geçmek (yarına bağlanma)tir”.

2020 Tokyo Olimpiyatları, 2012 Londra ve 2016 Rio Oyunlarını referans almış ve spor gönüllülerinin katılması beklenen aktiviteleri aşağıdaki Şekilde sıralamıştır:

- Mekanlarda rehberlik
- Doping Kontrolü
- Sürücü
- İşgücü kaydı
- Üniforma dağıtımı
- Medya desteği
- Dil hizmetleri
- Takımlar için destek
- Lojistik destek
- Kiralama hizmetleri için destek
- Sürdürülebilirlik ve geri dönüşüm için destek
- Kimliklerin desteklenmesi
- Etkinlik operasyon desteği
- Tıbbi destek

2020 Tokyo Olimpiyatlarında spor gönüllülerini “oyun gönüllüleri” ve “şehir gönüllüleri” diye ikiye ayırmıştır. Spor gönüllülerine yönelik çalışma takvimini ise şu Şekilde yayınlamıştır:

Tablo 3. 2020 tokyo olimpiyatlarında gönüllülerin seçim takvimi

	2017	2018	2019	2020
Programın çeşitli yönlerini dikkate alma ve programlar için hazırlık	*	*		
İstihdam		*	*	*
Uygulama Tarama			*	*
Görüşmeler			*	*
Gönüllülerin seçimi ve bildirim			*	*
Eğitim				*

Tablo 4. 2020 tokyo olimpiyatlarında gönüllük alanları ve sayıları

Alanlar ve Roller	Gönüllü Sayısı
Herhangi bir alan veya rol	-
Rehberlik	16000-25000
Etkinlikler	15000-17000
Güvenlik desteği	10000-14000
Kişilerarası Destek	8000-12000
Operasyonel Destek	8000-10000
Sağlık hizmeti	4000-6000
Teknoloji	2000-4000
Medya	2000-4000
Törenler	1000-2000
Toplam	66000-90000

2020 Tokyo Olimpiyatlarında spor gönüllülerinin alanlarını, rollerini ve tahmini gönüllü sayısını yukarıdaki başlıklarda belirlemiştir (Tablo 4).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Diğer spor organizasyonları gibi 2020 Tokyo Olimpiyatlarında gönüllülük, toplumun amaçları için katılımcıların isteyerek, tazminat beklentisi olmayan faaliyetler olarak tanımlanmıştır. “Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı” tarafından yürütölen sporda gönüllülük yapan bireyler üzerine çalışmalarda spor gönüllüsünü, düzenli olarak faaliyetlerini ve yerel spor kulüplerinde ya da ödeme yapmayan kuruluşlarda eğitimi destekleyen kişiler olarak açıklamıştır. Spor gönüllülerini yarışmaların işleyişini destekleyen, uluslararası ve yerel spor müsabakalarında uzman yeteneklerini, zamanını ve diğer yeteneklerini gönüllü olarak sunanlar [13] olarak ifade etmişlerdir.

Spor organizasyonları içerisinde insan kaynakları ihtiyacı son zamanlarda yükselmiştir. Uluslararası spor organizasyonlarında ve olimpiik oyunlarda gönüllüler artık profesyonel elemanlar kadar etkin konumlarda görev almaktadırlar. Organizasyonlar içerisinde kişisel nitelikleri doğrultusunda aktif olarak görevlendirilen gönüllüler düzenlenen organizasyonların kalitesini yükseltmektedir. Bu faaliyetler toplumsal katılımcılığın artırılmasının yanı sıra ekonomik anlamda düzenlenecek spor organizasyonlarının bütçelerini de rahatlatmaktadır [23].

Gönüllü insanlar, sivil toplum kuruluşlarının en önemli öğelerinden biridir. Bu kuruluşların toplumsal boyutu, gönüllü insanların kurduğu ilişkiyle alakalıdır. Küreselleşme çağında sivil toplum kuruluşlarının yapması gereken aktiviteler çoktur. Dolayısıyla, sivil toplum kuruluşlarının gönüllü insan stratejisi oluşturması ve bunu uygulamaya geçirmesi önem taşımaktadır.

Spor gönüllülüğu konusunda, gönüllü insan istihdam eden kurum/kuruluşların yapması gereken çok önemli sorumluluklar vardır. Özellikle katılım ve algı problemlerine yönelik çözümler, bütün toplumla alakalı olduğundan, bu paydaşların yeni bir gönüllülük stratejisi oluşturulmasına yönelik tüm paydaşlarını ilgilendiren bir önemli çabaya girişmeleri zorunluluktur. Bu çaba, insanların gönüllülük kapsamındaki istek ve arzularının artırılması, kapasitelerinin ve erişilebilirliklerinin artırılması şeklinde olabilir.

Sonuç olarak, günümüzde spor gönüllülüğu kavramı en zirve dönemini yaşamaktadır. Bu kapsamda yapılması gereken ilk iş toplumsal düzeyde bir farkındalık oluşturmaktır. Toplumda spor gönüllüsü potansiyelini ortaya koyup bu potansiyeli eyleme dönüştürecek adımları atmak önem arz etmektedir. Bunun için birçok organizasyon (kamu, özel ve üçüncü sektörler) bu doğrultuda bir araya gelmeli ve sonuçları görsel ve yazılı medyada topluma tanıtılmalıdır. Günümüzde, spor gönüllülüğu kapsamında geline aşama, toplumsal kalkınmanın yanında bireysel kalkınmaya da katkı sunmaktadır. Bu sebeple spor gönüllülüğu olgusu ve algısının gündeme taşınarak değerlendirilmesi önemlidir. Spor gönüllülüğüne dair talebin oluşmasında ve artmasında sosyal değerlerin, bireysel tutumların, psikolojik güdülerin, ekonomik beklentiler gibi birçok başlığın önem taşıdığı muhakkaktır. Bu kapsamda, sivil toplum kurum/kuruluşları, insanların spor gönüllüsü olmasında birçok teşvik edici adımlar gerçekleştirebilirler. Bu çalışma kapsamında şu öneriler sunulabilir:

- Spor organizasyonlarına yönelik, ilgili kurum ve kuruluşlar gönüllü vizyonu ve stratejisi oluşturmalıdır.
- Spor organizasyonlarında doğru zamanda, doğru planlama ve doğru istihdam yapılmalıdır.
- Organizasyonun yapılacağı spor organizasyonlarında il veya ülke insanların bütünleşmesi çok önemlidir. Gönüllü bireylerin organizasyon merkezini iyi tanıyan

ve sahiplenen bireylerden seşilmesi, ulaşım, konaklama, tanıtım gibi unsurların az bütçeyle istenen hedefe ulaşmasını sağlayabilir.

- Spor gönüllüğüne yönelik kamunun ve özel sektörün de yapacağı birçok katkı yer almaktadır. Bu kapsamda, özellikle sivil toplum kuruluşlarının gönüllülerle çalışmasına yönelik yapılacak yasal düzenlemeler, spor gönüllülüğünü özendirici programlar, faaliyet ve araştırmalara verilecek destekler, spor gönüllülüğü kültürünün gelişmesine yönelik çalışmalar belirtilebilir.
- Spor gönüllülerine yönelik yazılı bir sözleşme mutlaka yapılmalıdır. Profesyonel olarak içeriği hazırlanmış iş ve görev sorumluluklarını gösterir yapılar çıkarılmalıdır. Çünkü, bu yazılı içerikler spor organizasyonlarının ve komitelerin inandırıcılığını artıracak uygulamalardır.
- Spor organizasyonlarında gençlerin söz konusu alanlara ilişkin yatkınlıklarından mutlaka yararlanılmalıdır.
- Spor gönüllülerinde çalışma ve dinlenme sürelerinin ayrıntılı olarak planlamasının yapılması ve her spor gönüllüsünün bir alternatifinin olacağı şekilde hazırlığın yapılması önemlidir.
- Gönüllülük faaliyetlerinin tam anlamıyla maddi çıkarılara yoğrulması, kısa süreçte pozitif sonuçlar ortaya koysa da uzun süreçte spor gönüllülüğü olgusunun kendisinin de yanlış algılanmasına yol açacağı unutulmamalıdır.

Not: *Bu çalışmanın bir bölümü 10-12 Ağustos 2018 tarihlerinde Manhattan/Newyork'da düzenlenen "International Conference on Sport Sciences" de sözel bildiri olarak sunulmuştur.*

KAYNAKLAR

1. UNV (Sürdürülebilir Kalınma Amaçları). [Internet Sayfası]. Türkiye. [Erişim Tarihi: 12 Aralık 2014]. Erişim: http://www.tr.undp.org/content/turkey/en/home/ourwork/partners_unvolunteers/.
2. State Of The World's Volunteerism Report. Universal values for global well-being, [Internet Sayfası]. The United States. [Erişim Tarihi: 12 Aralık 2014]. Erişim: http://www.unv.org/fileadmin/docdb/pdf/2011/SWVR/English/SWVR2011_full.pdf.
3. [Internet Sayfası]. Australia. [Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2018]. Erişim: www.volunteeringaustralia.org/resource/.

4. The Public Policy and Management Institute, the Committee of the Regions/ PPMI 2009. Mobility of volunteers across Europe. [Internet Sayfası]. [Erişim Tarihi: 01 Temmuz 2018]. Erişim: www.eyv2011.eu/funding-opportunities/item/download/238.
5. Güzel B. The voluntary ambassadors project on community development and Turkey's perception of voluntariness, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 2015; 10 (6): 521-532.
6. Kearney J. The values and basic principles of volunteering: Complacency or caution?. Voluntary Action-London-Institute for Volunteering Research, 2001;3(3): 63-86.
7. Butcher J. Volunteering in developing countries. Third Sector Research, NY: Springer, 2010.
8. Mirsafian H, Mohamadinejad A. Sport volunteerism: A study on volunteering motivations in university students. Journal of Human Sport and Exercise, 2012; 7: 73-84.
9. Cuskelly G, Hoye R, Auld C. Working with volunteers in sport. London, United Kingdom: Routledge, 2006.
10. Gaston K, Alexander J. Effective organisation and management of public sector volunteer workers: police special constables. The International Journal of Public Sector Management, 2001;14 (1): 59-74.
11. Handy F, Cnaan RA, Brudney JL, Ascoli U, Meijs LC, Ranade S. Public perception of who is a volunteer: An examination of the net-cost approach from a cross-cultural perspective. , School of Social Policy and Practice, 2000; 11 (1): 45-65.
12. Pires C, Prouteau L, Sardinha B. Rates of participaion in volunteering and characteristics of volunteers: European comparisons. 9th International Conference of the International Society for Third-Sector Research Istanbul, Turkey, 2010.
13. Volunteering Strategy for the Olympic and Paralympic Games Tokyo 2020. Tokyo Metropolitan Government Tokyo Organising Committee of the Olympic and Paralympic Games (Tokyo 2020). [Internet Sayfası]. Japonya: 2018. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2019]. Erişim: https://tokyo2020.org/jp/get-involved/volunteer/data/volunteer-summary_EN.pdf.
14. Aydınligil S. Sosyal politika geliştirmede yeni bir alan: gönüllülük içinde birleşmiş milletler gönüllüleri programı, Türkiye'de gönüllülük: gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi. Türkiye ve Gençlik ve Spor Merkezi Gençlik Servisleri Merkezi, 2013. [Erişim Tarihi: 01 Temmuz 2019]. Erişim: <http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/mdgs/Turkiyedegonulluluk.pdf>.
15. Malhotra K. Türkiye'de gönüllülük: gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Programı, Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çev.), 2013.
16. Arslan ML. Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük: sorunlar ve çözüm yolları (Politika Notu No: 2018/04). İstanbul: İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, 2018.
17. Fişne M, Karagöz, Y. The adaptation of volunteer motivations scale for international sporting events into Turkish, Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2016, 1 (1): 2-3.
18. Koşan K. Winteruniversiade 2011 Erzurum. 25. Üniversitelerarası Kış Oyunları, Pazarlama Dünyası, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2007; 21 (5): 56-62.
19. Ferrand A. Sports event network for tourism and economic development of the alpine space, guide book for the management of sport event volunteers, How to manage human resources?. Nicolas Chanavat et al. Chavannes-Lausanne: IDHEAP 2006.

20. GÜNGÖR N. The Volunteerism concept (notion) in sports organisations and reflections within Turkey, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.
21. Chalip L. Volunteers and the organisation of the Olympic Games: economic and formative aspects. in M. Moragas; A. B. Moreno; N. Puig (eds.), Volunteers, global society and the Olympic Movement: International Symposium Lausanne. 24th, 25th and 26th November 1999. Lausanne: International Olympic Committee, 2000; 205-214.
22. The Union of European Football Associations Education Programme/ UEFA. Diploma in Football Management, Module 1, Volunteer Management Alternative Assignment, 2011.
23. Tokyo 2020 Volunteers [Internet Sayfası]. Japonya: 2018. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2019]. Erişim: <https://tokyo2020.org/en/get-involved/volunteer/about/>.